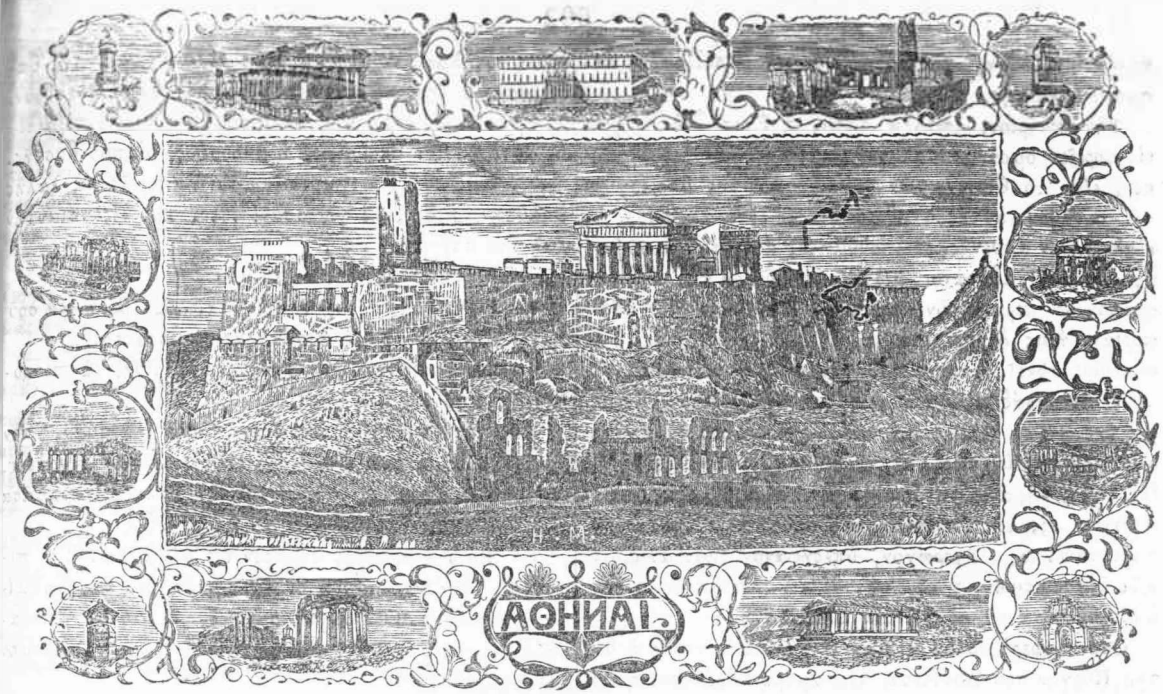

Η ΕΣΤΕΡΗ,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Φυλλάδ. 50. *Τόμος Γ'.*

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1849.

ΤΡΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΙ.

(Συνέχεια. Ἰδὲ φυλλάδιον 49.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Α.

Ὁ κύριος Ἔρρῖκος Βεδιγγφέλδ, προστεθέντων ἀκόμη τοῦ κόμητος τοῦ Σῶσσεξ καὶ τριῶν ἄλλων μελῶν τοῦ συμβουλίου, τοῦ κυρίου Ῥικκάρδου Σουθγουέλ, τοῦ κυρίου Ἐδουάρδου Ἀστιγξ καὶ τοῦ κυρίου Κορνουαλλῆ, εἶχεν ἀναχωρήσει εἰς Ἀσβρίτζ, μὲ συνοδίαν πολυάριθμον καὶ μὲ φρουρὰν διακοσίων πεντήκοντα ἱππέων, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς λυπηρᾶς ἐκείνης καὶ πλήρους μεγάλης εὐθύνης ἐντολῆς, τὴν ὁποίαν ἡ βασίλισσα εἶχεν ἀναθέσει εἰς τὸν ζῆλόν του.

Ἡ Ἐλισάβετ ἀπεποιήθη νὰ δεχθῇ τοὺς ἀπεσταλμένους τούτους, ἕνεκα ἀληθοῦς ἢ προσποιητῆς ἀσθενείας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐκτέλεσις τῶν διαταγῶν, τὰς ὁποίας ἔφεραν, δὲν ἐπεδέχετο ἀναβολὴν, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐμβοῦν δυνάμει τῆς ἐξουσίας των εἰς τὰ δώματά της. Ἀγανακτήσασα διὰ τοῦτο, ἡ ἀγέρωχος βασιλόπαις τοὺς ὑπεδέχθη εἰς τρόπον, ὅστις δὲν ἀφῆκε τὴν παραμικρὰν εἰς αὐτοὺς ἀμφιβολίαν περὶ τῆς σταθερότητος μὲ τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ κρατήσῃ τὰς ἡνίας τοῦ Κράτους, ἂν ποτὲ αἱ ἡνίαι αὗται περιείρχοντο εἰς χεῖράς της.

— Δὲν εἶμαι, εἶπεν, ἔνοχος κἀμμιᾶς συνωμοσίας πρὸς τὴν ἀδελφήν μου, καὶ εὐκόλως θ' ἀποδείξω εἰς αὐτὴν ὅλην μου τὴν ἀθωότητα. . . Καὶ πρόσεξε καλὰ, κύριε, σὺ ὅστις τολμᾷς ἐδῶ νὰ καταχρασθῇς τοῦ ὀνόματός της, πρόσεξε μήπως σοῦ ζητήσω τότε λόγον περὶ τῆς σκανδαλώδους σου διαγωγῆς.

— Κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἤθελα, ἀπεκρίθη ὁ Βεδιγγφέλδ, νὰ ἐπιφορτισθῶ τὴν ὁποίαν ἐκτελῶ σήμερον ὑπηρεσίαν· ἀλλ' ἡ βασίλισσα τὸ ἐζήτησεν ἀφεύκτως. Μεγάλως θὰ χαρῶ ὅταν ἰδῶ τὴν Ὑψηλότητά Σου δικαιολογημένην ἐντελῶς πλησίον τῆς Μεγαλειότητός Της· καὶ ἔπειτα, εἶμαι βέβαιος ὅτι, ὅταν ἡ Ὑψηλότης Σου θεωρήσῃς μὲ ἀταραξίαν τὰ πράγματα, θὰ πεισθῇς ὅτι οὔτε οἱ συνάδελφοί μου οὔτ' ἐγὼ δὲν εἴμεθα ἄξιοι τῶν ὑποειδισμῶν σου.

Καὶ, λέγων ταῦτα, ὁ Βεδιγγφέλδ ἔκρινεν ὀρθῶς περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἐλισάβετ, διότι, ἂν καὶ ἦτον φύσει εὐερέθιστος καὶ εὐόργιστος, τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης ὅμως ἐχαράττετο βαθέως εἰς τὴν ψυχήν της. Ὀλίγον μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασίν της, ἐπεσκέφθη τὸν γηραιὸν ἱππότην τοῦτον εἰς τὴν κατοικίαν του, εἰς Ὀξβοὺργ-Χάλ· καὶ, μολονότι ἦτον γνωστὸς ὁ ὑπὲρ τῆς παλαιᾶς θρησκείας ζῆλός του, ἔδειξε μεγίστην πρὸς

αὐτὸν ὑπόληψιν, καὶ τὸν ὠνόμασεν ἀστεῖζομένη *δεσμοφύλακά* της.

Τὴν ἑπαύριον, πολλὰ πρωΐ, ἡ Ἐλισάβετ εἰσήχθη εἰς φορεῖον ὁμοῦ μὲ τὰς γυναῖκάς της. Μόλις ἐκάθησεν, εἴτε τὸ βίαιον τῶν συγκινήσεών της ὑπερίσχυσε τῆς συνήθους αὐτῆς σταθερότητος, εἴτε ἀληθῶς, ὡς εἶπεν, ἦτον ἀσθενὴς, ἐλειποθύμησε, καὶ, ὅταν συνῆλθεν, ἦτον τόσον ἀδύνατος, ὥστε οἱ ὁδηγοί της ἔκριναν πρέπον νὰ περιπατοῦν ἀργότερα. Καθ' ὅλην τὴν ὁδοιπορίαν, ἥτις διήρκεσε πέντε ἡμέρας, ἀντὶ μιᾶς ἥτις συνήθως ἀρκεῖ, μετεχειρίσθησαν πολλὰς καὶ λεπτολόγους προφυλάξεις, φοβούμενοι μὴ τὴν ἁρπάσῃ τὸ κόμμα της. Τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ἔσυρε τὸ παραπέτασμα τοῦ φορείου της, καὶ, φοροῦσα φορεσίαν λευκὴν ὡς ἔμβλημα τῆς ἀθωότητός της, ἀνέλαβεν ἦθος τὸ ὁποῖον ὁ Ρενὰρ, εἰς τὰς ἐπιστολάς του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, παριστάνει ὡς « ἀγέρωχον, ὑπερήφανον καὶ ἀλαζονικῶς ὑπεροπτικόν· ἦθος, προσθέτει, τὸ ὁποῖον ἐλάμβανε θέλουσα νὰ κρύψῃ τὴν θλίψιν της. »

Ὅσον ζοφερὰ, ὅσον ἀπειλητικὴ εἶναι πάντοτε ἡ θέα τοῦ Πύργου τοῦ Λονδίνου, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπροξένει ἀπαισιωτέραν ἀκόμη καὶ φοβερωτέραν παρὰ τὸ σύνηθες ἐντύπωσιν, διότι ὁ καιρὸς ἦτον ἄθλιος· βροχὴ ῥαγδαία, ὡς σινδόνη φαιὰ, ἐπεριτύλισσε τὸ φρούριον, καὶ ὁρμητικὸς ἄνεμος ἐτάραττε πανταχόσε, μὲ πενθίμους συριγμοὺς, τοὺς τρίζοντας ἀνεμοδείκτας του καὶ τὰς ἐμβλημματοφόρους του σημαίας. Ἡ Ἐλισάβετ, ἐννοήσασα εὐθὺς ὅτι ἡ λέμβος, ἐπὶ τῆς ὁποίας μετεβιβάζετο, διευθύνετο πρὸς θυρίδα τινὰ, καλουμένην *Θύραν τοῦ Προδότου*, διὰ τῆς ὁποίας εἰσήγοντο συνήθως οἱ διὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα κατηγορούμενοι, ἀνέκραξεν ἐμμανῶς·

— Ὄχι διὰ τῆς Θύρας τοῦ Προδότου! . . . Δὲν ἁρμόζει ν' ἀποβιβασθῇ ἐδῶ ἡ θυγάτηρ Ἐρρίκου τοῦ Η.

— Ἐκτελῶ τὰς διαταγὰς τῆς βασιλίσσης, κυρία μου, εἶπε περίλυπος ὁ Βεδιγγφέλδ· κατ' οὐδένα τρόπον δὲν δύναμαι νὰ τὰς παραβῶ.

— Προτιμῶ νὰ ῥιφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπεκρίθη ἡ βασιλόπαις.

— Παρακαλῶ θερμῶς τὴν Ὑψηλότητά Σου νὰ ἔχῃς ὑπομονὴν, εἶπε κρατῶν αὐτὴν ὁ Βεδιγγφέλδ. Τοιαύτη πρᾶξις ἀπογνώσεως εἶναι ἀναξία τοῦ ὀνόματός σου, κυρία μου, ἀναξία τοῦ ἐνδόξου πατρός σου.

Ἡ Ἐλισάβετ, σφίγγουσα τοὺς ὀδόντας, ἠτένισε βλέμμα σοβαρὸν ἐπὶ τοῦ γηραιοῦ ἱππότου, ὅστις ἔνευσε πρὸς τοὺς κωπηλάτας νὰ ταχύνουν· καὶ, μετ' ὀλίγα δεύτερα λεπτὰ, ἡ λέμβος ἔτρεχεν ὁρμητικῶς ὑπὸ τὴν σκοτεινὴν κάμαραν ἥτις λήγει εἰς τὴν φέρουσαν πρὸς τὴν Θύραν τοῦ Προδότου ἀναβάθραν. Ἐστράφη ἡ θύρα αὕτη περὶ τοὺς στιβαροὺς της στρόφιγγας, καὶ, ὅταν ὁ Βεδιγγφέλδ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐπλησίασαν εἰς τὴν ξηράν, ὁ ἐκτελῶν χρέη διοικητοῦ κύριος Θωμᾶς Βρᾶϊτζ ἐπροχώρησεν εἰς τὴν ἀναβάθραν νὰ δεχθῇ τὴν βασιλόπαιδα . . . Ἡ βασιλόπαις ὅμως δὲν ἐκινήθη παντάπασιν, ἀλλ' ἔμεινεν ἰσχυρογνωμόνως εἰς τὴν θέσιν της ἐντὸς τῆς λέμβου, λέγουσα·

— Προδότις δὲν εἶμαι, καὶ *δὲν θέλω* νὰ ἐμβῶ διὰ τῆς θύρας ταύτης.

— Δὲν χρεωστοῦμεν, κυρία μου, ν' ἀκούσωμεν τὴν θέλησίν σου, ἀλλὰ τὴν θέλησιν τῆς βασιλίσσης, ἀπεκρίθη εὐτόλμως ὁ Βεδιγγφέλδ· αἱ διαταγαὶ τῆς βασιλίσσης πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν, καὶ θὰ ἐκτελεσθοῦν. Σὲ προσκαλῶ, κυρίαμου, νὰ ὑποταχθῇς χωρὶς περαιτέρω ἀντίστασιν. Ἐκουσίως, ἢ ἀκουσίως, θ' ἀποβιβασθῇς.

— Καὶ σὺ, Βεδιγγφέλδ, σὺ ἠμπορεῖς νὰ λαλῇς τοιαύτην πρὸς ἐμὲ γλῶσσαν! . . . καὶ εἰς τοιαύτην μάλιστα στιγμήν! . . .

— Μὲ ἀναγκάζεις, κυρία μου.

— Πολὺ καλὰ, εἶπε σηκωθεῖσα, δὲν θέλω νὰ σοῦ δώσω ἀφορμὴν νὰ μὲ προσβάλῃς περισσότερον.

— Εὐαρεστεῖσαι, Ὑψηλοτάτη, ἀπεκρίθη, νὰ προφυλαχθῇς ἀπὸ τὴν βροχήν;

Καὶ τῆς ἐπρόσφερε τὸν ἴδιον αὐτοῦ μανδύαν, τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἔσπρωξε διὰ *δυνατοῦ γρονθοκοπήματος*, ὡς ἱστορεῖ αὐτολεξεὶ ὁ γέρων Φώξ. Ἔπειτα, ἀναβᾶσα τὴν κλίμακα, εἶπε μεγαλοφώνως τὰ ἑξῆς·

— Ἐδῶ ἀποβαίνει σήμερον ὡς αἰχμάλωτος ἡ πιστοτέρα τῶν ὑπηκόων ὅσοι ποτὲ ἐπάτησαν τὰς βαθμίδας ταύτας. » Θεὲ μεγαλοδύναμε, σὲ μόνον ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα, διότι σὺ μόνος ἔμεινες εἰς τὸν κόσμον φίλος μου.

— Εἶσαι ἄδικος, Ὑψηλοτάτη, εἶπεν ὁ Βεδιγγφέλδ ὅστις ἔστεκεν ἀσκεπὴς εἰς τὸ πλευρόν της· Ἔχεις πολλοὺς φίλους, κυρία μου, κανένα δὲ πιστότερον ἐμοῦ. Ἂν τολμῶ καὶ σὲ συμβουλεύω περισσοτέραν εἰς τὴν διαγωγήν σου συστολὴν, προέρχεται τοῦτο διότι φοβοῦμαι μήπως παρασταθῇ ἡ διαγωγή σου εἰς τὴν βασίλισσαν μὲ δυσάρεστα χρώματα.

— Εἰπέ της ὅ,τι θέλῃς περὶ ἐμοῦ. Μήτε σὺ, μήτε κανεὶς εἰς τὸν κόσμον, δὲν θὰ μοῦ ἐπιβάλετε κανόνας διαγωγῆς.

— Ἂς ἦναι, κυρία μου . . . Πλὴν, σὲ παρακαλῶ, ἂς προχωρήσωμεν. Ἐδῶ ἡ Ὑψηλότης Σου εὑρίσκεσαι ἐκτεθειμένη εἰς τὴν φρικτὴν ταύτην ἀνεμοζάλην· καὶ, πάσχουσα ἤδη, θὰ γείνῃς χειρότερα.

— Καὶ τί σὲ μέλει; ἐπανέλαβε καθήσασα εἰς τὴν τελευταίαν βαθμίδα τῆς ἀναβάθρας, ὅπου ἔτρεχαν τὰ νερὰ ὡς ῥύακες, ἐνῷ βροχὴ ῥαγδαία τὴν προσέβαλλε πανταχόθεν. Θὰ προχωρήσω ὅταν θέλω, καὶ ὄχι ὅταν μοῦ τὸ λέγῃς σύ . . . Κύτταξε ἂν τολμᾷς νὰ μεταχειρισθῇς τὴν βίαν.

— Ὄχι, κυρία μου. Ἂν ἡ Ὑψηλότης Σου λησμονῇς τὸ χρέος σου πρὸς τὸν ὑψηλὸν βαθμόν σου, ἐγὼ δὲν λησμονῶ τὰ πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ πατρός σου χρέη μου.

Τὸ συμπαθὲς καὶ πατρικὸν σχεδὸν ὕφος τῆς τοιαύτης ἐπιπλήξεως ἐσυγκίνησεν ἐπαισθητῶς τὴν βασιλόπαιδα, ἥτις, στρέφουσα περὶ αὐτὴν τὰ βλέμματά της, ἔτι μᾶλλον κατενύχθη ἰδοῦσα τὴν εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα ζωγραφουμένην θλῖψιν. Ὑπερίσχυσαν λοιπὸν τὰ καλὰ αἰσθήματα, καὶ ἔδωκε τὴν χεῖρά της εἰς τὸν ἱππότην, λέγουσα·

— Ἔχεις δίκαιον καὶ ἐγὼ ἔχω ἄδικον, Βεδιγγφέλδ . . . Ὁδήγησέ με εἰς τὴν φυλακήν μου.

Β.

Ἡ Ἐλισάβετ, συνοδευομένη ἀπὸ τὸν κύριον Ἐρρῖκον Βεδιγγφέλδ, τοὺς λοιποὺς ἀπεσταλμένους, τὸν Βρᾶϊτζ καὶ μέρος τῆς φρουρᾶς, διήρχετο στοὰν μακρὰν, φέρουσαν εἰς τὰ ἑτοιμασθέντα δι' αὐτὴν δώματα, ὅταν

ἀέφνης ἔφριξεν ἰδοῦσα τὸν Σίμωνα Ρενὰρ, ὅστις, τυλιγμένος εἰς τὸν μανδύαν του καὶ ἀκίνητος, ἐφαίνετο περιμένων ἐκεῖ τὴν διάβασιν τῆς βασιλόπαιδος. Τὴν ἐπροσκύνησε βαθέως μὲν, ἀλλὰ χλευαστικῶς· ἡ δὲ προπέτειά του αὕτη δὲν ἐπέτυχε, διότι ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἐκύτταξε μὲ περιφρονητικώτατον βλέμμα, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Βεδιγγφέλδ·

— Ἀπομάκρυνέ μου τὸν ἄθλιον αὐτὸν Ἰσπανόν . . . Ὅστις τὸν ἀπομακρύνῃ καὶ ἀπὸ τὴν ἀδελφήν μου θὰ μᾶς ὑπηρετήσῃ μεγάλως καὶ τὰς δύω.

— Ἠμπορεῖς νὰ περάσῃς, Ὑψηλοτάτη, εἶπε μὲ πικρὰν εἰρωνείαν ὁ Ρενὰρ, τὴν χεῖρα ἔχων εἰς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους του . . . Ἡ φυλακή σου ἡτοιμάσθη· καὶ, ἂν αἱ συμβουλαί μου ἦναι εὐπρόσδεκτοι εἰς τὴν Μεγαλειότητά Της, δὲν θὰ τὴν ἀφήσῃς εἰμὴ ὅταν ὁδεύσῃς τὴν ὁδὸν τῆς καταδίκης, τὴν ὁποίαν ὥδευσε καὶ ἡ μήτηρ σου Ἄννα Βολένα.

— Ἄλλην μίαν προπέτειαν ὡς αὐτὴν ἂν εἰπῇς, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Σώσσεξ, οὔτε τὸ ἀπαραβίαστον τοῦ πρέσβεως, οὔτε ἡ εὔνοια μὲ τὴν ὁποίαν ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης σὲ τιμᾷ, δὲν θὰ μ' ἐμποδίσουν νὰ διαπεράσω τὸ σῶμά σου μὲ τὸ ξίφος μου.

Καὶ, τοῦτο εἰπὼν, τὸν ἔσπρωξε μὲ ὀργὴν, καὶ ἡ βασιλόπαις ἠκολούθησε τὸν δρόμον της μὲ ἧμα βραδὺ καὶ μεγαλοπρεπὲς, ἐνῷ οἱ στρατιῶται τῆς φρουρᾶς, σχηματίζοντες κύκλον περὶ αὐτὴν καὶ τὸν Σώσσεξ, ἐπρότειναν λόγχην κατὰ τοῦ μαινομένου πρέσβεως.

— Ἀλλοίμονον! εἶπε πλήρης ἀνησυχίας ὁ Βεδιγγφέλδ, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νύξησς τὴν κατὰ τῆς Ὑψηλότητός Σου ἐχθροπάθειαν τοῦ Ρενάρ.

— Ὦ! δὲν τὸν φοβοῦμαι παντάπασι, καὶ τὸν προκαλῶ μάλιστα! Ἡ ἀγγλικὴ εὐθύτης θὰ κατισχύσῃ πάντοτε τῆς ἱσπανικῆς δολιότητος . . . Πόσας γυναῖκας μοῦ ἀφίνετε; ἐπανέλαβε στραφεῖσα πρὸς τὸν Βρᾶϊτζ καθ' ἣν στιγμὴν εἰσήρχετο εἰς τὴν φυλακήν της.

— Μίαν μόνην, κυρία μου

— Διατί δὲν μοῦ τὰς ἀφαιρεῖτε ὅλας; ἠρώτησε μὲ πικρίαν . . . Πολὺ καλά! δὲν θέλω οὔτε τὴν μίαν.

— Ὅπως ὁρίσῃς, κυρία μου· ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ ὑπερβῶ τὰς ὁποίας ἐγὼ διαταγάς.

— Εἶναι συγχωρημένον νὰ γράψω πρὸς τὴν βασίλισσαν;

— Μάλιστα, κυρία μου· πλὴν ἡ ἐπιστολή σου θ' ἀναγνωσθῇ πρῶτον εἰς τὸ ἰδιαίτερον συμβούλιον, τὸ ὁποῖον θ' ἀποφασίσῃ ἂν πρέπῃ νὰ δοθῇ εἰς τὴν Μεγαλειότητα Της.

— Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λοιπὸν, εἶμαι εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ συμβουλίου.

— Κατὰ δυστυχίαν, ναί, κυρία μου, εἶπεν ὁ Βεδιγγφέλδ . . . Ἀλλ' ἔχεις ἐκεῖ φίλον, τὸν ἀρχιγραμματέα.

— Δὲν τὸ ἀξεύρω . . . Ὦ! διατί δὲν ἠμπορῶ νὰ ἰδῶ τὴν βασίλισσαν, καὶ μίαν μόνην στιγμήν! . . . Ἡ μήτηρ μου δὲν θὰ ἐθανατόνετο ἂν ἐσυγχωρεῖτο εἰς αὐτὴν νὰ ἰδῇ ἅπαξ τὸν εὐγενῆ συζύγόν της, ἀπατηθέντα περὶ αὐτῆς· καὶ ὁ δοῦξ τοῦ Σόμερσετ μοῦ εἶπεν ὅτι, ἂν ὁ ἀδελφός του ὁ ναύαρχος κατώρθωνε νὰ λαλήσῃ μὲ τὸν βασιλέα, ποτὲ Ἐρρῖκος ὁ Η δὲν θὰ συγκατατίθετο εἰς τὸν θάνατόν του . . . , ἀλλ' οὕτω συμβαίνει πάντοτε. Ὁ θρόνος περιστοιχίζεται ἀπὸ ἀνθρώπους ποταποὺς καὶ δολίους, μόνον ἔργον ἔχοντας νὰ ἐμποδίζουν ὥστε νὰ μὴ φθάσῃ εἰς αὐτὸν ἡ ἀλήθεια. Μὲ κρατοῦν καὶ ἐμὲ μακρὰν τῆς παρουσίας τῆς ἀδελφῆς μου, γνωρίζοντες πολὺ καλὰ ὅτι μὲ δύω λέξεις ἠμπορῶ νὰ δικαιολογηθῶ, ἐνῷ τὴν κωφαίνουν μὲ ψευδεῖς πληροφορίας . . . Βεδιγγφέλδ, σὺ εἶσαι πιστὸς ὑπηρέτης τῆς βασιλίσσης· δὲν εἶναι ἀλήθεια; . . . Ἐχθρός μου δὲν εἶσαι. Εἰπέ της ὅτι, ἂν συγχωρήσῃ νὰ ἐμφανισθῶ ἔμπροσθέν της, εἴτε κατὰ μόνας, εἴτε παρόντων τῶν τακτικῶν συμβούλων της, ὑπόσχομαι νὰ τῆς ἀποδείξω τὴν ἀθωότητά μου. Πρὸ πάντων, ἐξόρκισέ την νὰ μ' ἐξεμπροσθίσῃ μὲ τὸν Γάϊτ, ὥστε νὰ δυνηθῶ ν' ἀποσπάσω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον εἰλικρινῆ ἐξομολόγησιν.

— Ἡ συνέντευξις αὕτη ὀλίγον θὰ ὠφελήσῃ τὴν Ὑψηλότητά Σου, ἀντέτεινεν ὁ Βρᾶϊτζ. Ὁ Γάϊτ ὁμολογεῖ, κυρία μου, τὴν συνενοχήν σου εἰς τὴν ἀνταρσίαν.

— Ψεύδεται . . . Τὸν ἔκαμαν νὰ δώσῃ τοιαύτην ψευδῆ μαρτυρίαν, δελεάσαντες αὐτὸν μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς χάριτός του· ἀλλὰ θ' ἀνακαλέσῃ τοὺς λόγους του ἀφοῦ μὲ ἰδῇ. Τὸν προκαλῶ νὰ μὲ κυττάξῃ κατὰ πρόσωπον, καὶ, ἂν δυνηθῇ, ἂς ἐπιμείνῃ . . . ἢ μᾶλλον, δὲν ἠμπορῶ νὰ πιστεύσω τὸ τοιοῦτο ἀπὸ τὸν Γάϊτ. Ὅσῳ τερατῶδες ἂν ἦναι τὸ ἔγκλημά του, ἔχει ψυχὴν εὐγενῆ, καὶ τόσον ἄθλιον πρόσωπον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραστήσῃ.

— Ὁ Γάϊτ ὑπεβλήθη εἰς *τὴν τακτικὴν καὶ εἰς τὴν ἔκτακτον ἐξέτασιν*, κυρία μου, ἀπεκρίθη ὁ Βρᾶϊτζ, καὶ ἡ παράδοξος σταθερότης τὴν ὁποίαν ἔδειξεν εἰς τὴν πρώτην δοκιμασίαν, ἔλειψεν εἰς τὴν δευτέραν.

— Τὸν συγχωρῶ ἐκ βάθους καρδίας, τὸν δυστυχῆ . . . Ἀλλ' ἐκ τούτου προκύπτει πάντοτε ὅτι ἡ ὁμολογία αὕτη δὲν ἀποδεικνύει τίποτε.

— Τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ ἦναι, καὶ τὸ ἐπιθυμῶ διὰ τὴν Ὑψηλότητά Σου· ἀλλ' ἡ ὁμολογία του, φέρουσα τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν του, ἐτέθη ὑπ' ὄψιν τῆς βασιλίσσης.

— Ἀ! Θεέ μου! ἀνέκραξε τρομάξασα κατ' ἀρχάς.

— Νὰ ζῇς, κυρία μου, ἔχε θάρρος! τῆς εἶπε κατανυχθεὶς ὁ Βεδιγγφέλδ . . . Ἀναχωροῦμεν, κυρία μου, καὶ σὲ ἀφίομεν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ὑπηρέτιδός σου.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην τῆς ἐπιμελείας κανενός, ἀπεκρίθη ἀναλαμβάνουσα τὴν προτέραν ἐνέργειαν· δὲν θέλω κανένα πλησίον μου, σᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνω. Μοῦ ὑπόσχεσαι, κύριε Ἐρρῖκε Βεδιγγφέλδ, νὰ ζητήσῃς διὰ τὴν αἰχμάλωτόν σου ἀκρόασιν ἀπὸ τὴν Μεγαλειότητά Της, ἀκρόασιν εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἦναι παρὼν καὶ ὁ Γάϊτ;

— Πρέπει λοιπὸν, ὅ,τι θὰ γείνῃ, νὰ γείνῃ γρήγορα, παρετήρησεν ὁ Βρᾶϊτζ, διότι ὁ Γάϊτ αὔριον θανατόνεται.

— Αὔριον! ἐπανέλαβεν ἡ βασιλόπαις . . . Τότε, φίλτατε Βεδιγγφέλδ, ἰδὲ ἄνευ ἀναβολῆς τὴν βασίλισσαν. Ἱκέτευσέ την, ἐν ὀνόματι τῆς τρυφερᾶς ἀγάπης τὴν ὁποίαν εἶχεν ἄλλοτε πρὸς ἐμὲ, τῆς ἀγάπης τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸς ἐμὲ καὶ σήμερον, δὲν ἀμφιβάλλω, ἱκέτευσέ την νὰ μ' ἐξετάσῃ ἐμπροσθεν τοῦ ἀντάρτου τούτου. Ἀλλοίμονον εἰς ἐμὲ ἂν ἀποθάνῃ χωρὶς ν' ἀνασκευασθοῦν τὰ ψεύδη του!

— Ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης θ' ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα μου τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ στόματός σου, κυρία μου, καὶ δὲν θὰ λείψω νὰ προσθέσω καὶ τὰς ἱκετείας μου

εἰς τὰς ἐκεσίας τῆς Ὑψηλότητός Σου. Ἀλλὰ, κυρία μου, δὲν τολμῶ νὰ σοῦ ἐγγυηθῶ ὅτι ἡ αἴτησίς σου θὰ γείνῃ δεκτή.

— Περίστασις εὐτυχὴς διὰ την Ὑψηλότητά Σου εἶναι, εἶπεν ὁ Βραΐτζ, ὅτι ἡ βασίλισσα, ἥτις πρό τινων ἡμερῶν κατοικεῖ εἰς Χάϊτ-Χάλ, ἴσα ἴσα σήμερον μέλλει νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου· ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν περιμένομεν. Καλέ, τί! . . . τὸ τύμπανον κρούει, τὸ καννόνιον βροντᾷ . . . Μὰ τὴν ψυχήν μου! ἰδοὺ ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης!

— Ὁ οὐρανὸς βέβαια κηρύττεται ὑπὲρ ἐμοῦ! ἀνέκραξεν ἡ βασιλόπαις . . . Τρέξε πρὸς αὐτὴν ἀμέσως, Βεδιγγφέλδ. Μὴν ἀφήσῃς νὰ σὲ προλάβῃ ὁ ἄπιστος Ρενάρ . . . Ἴσως ζήσω καὶ σὲ ἀνταμείψω διὰ τὴν ὑπηρεσίαν σου ταύτην . . . Πήγαινε, πήγαινε!...

Μείνασα μόνη ἡ Ἐλισάβετ, καὶ ἐλπίζουσα ὅτι ἴσως τὰ βλέμματά της καὶ τὰ βλέμματα τῆς Μαρίας ἔμελλαν ν' ἀντικρυσθοῦν, ὥρμησεν εἰς στενὸν παράθυρον σιδηρόπλεκτον, ὑποκάτω τοῦ ὁποίου ἡ βασίλισσα ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ περάσῃ μεταβαίνουσα εἰς τὰ δώματά της. Πολὺ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ προσδοκία της· μετ' ὀλίγον, ἡ βασιλικὴ συνοδία ἐφάνη εἰς τὰς αὐλὰς, ἠχούντων τῶν τυμπάνων, τῶν σαλπίγγων καὶ τῶν καννονίων. Ἅμα δὲ φανέντος καὶ τοῦ φορείου τῆς βασιλίσσης, ὁ Βεδιγγφέλδ τὸ ἐσταμάτησε, καὶ ἡ Μαρία ἤνοιξεν ἡ ἰδία τὰ παραπετάσματα. Ἔπαλλε τότε ἡ καρδία τῆς Ἐλισάβετ· προσηλόουσα ἀτενῶς τοὺς ὀφθαλμούς της εἰς τὸν διοικητὴν, ἐπάσχιζε νὰ μαντεύσῃ τοὺς λόγους τῆς βασιλίσσης διὰ τῆς φυσιογνωμονίας του. Κατὰ πρῶτον, εἶδε τὴν βασίλισσαν· ἀλλ' ὅταν ὁ Βεδιγγφέλδ ἐτελείωσεν, ἐπρόβαλεν αὕτη τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔρριψε βλέμμα πρὸς τὸ παράθυρον. Ἡ βασιλόπαις τότε, ἐκβάλλουσα διὰ τῶν κιγκλίδων τὴν χεῖρα, ἔσεισε τὸ ὁποῖον ἐκράτει μαντίλιον. Ἀλλ' ἡ Μαρία ἀπεσύρθη ἐντὸς τοῦ φορείου της, καὶ ἔκλεισεν εὐθὺς τὰ παραπετάσματα. Ὁ Βεδιγγφέλδ ἐπαραμέρησε, καὶ ἡ βασιλικὴ συνοδία ἠκολούθησε τὸν δρόμον της.

— Ἀπεποιήθη βέβαια νὰ μὲ δεχθῇ! ἀνέκραξεν ἡ Ἐλισάβετ ἀφίνουσα τὸ παράθυρον . . . Τὸ τέλος τῆς μητρός μου μὲ περιμένει!

Καὶ ἱκανὴν ὥραν διήρκεσεν ἡ ταραχή της. Ἀλλὰ, μὴ θέλουσα νὰ παραιτήσῃ οἴκοθεν πᾶσαν ἐλπίδα, ἐπρόσμενεν ἀνυπομόνως, καὶ μὲ πυρετώδη οὕτως εἰπεῖν παραφορὰν, τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ διοικητοῦ. Αἱ ὧραι ὅμως παρήρχοντο βραδέως, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, καὶ ὁ διοικητὴς δὲν ἐπέστρεφε . . . Τέλος πάντων, ἐσυμπέρανεν ὅτι ὁ Βεδιγγφέλδ δὲν ἤθελε νὰ γείνῃ κομιστὴς κακῶν εἰδήσεων, ἢ, τὸ πιθανώτερον, ὅτι τὸν ἐμπόδισεν ἡ ἰδία νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ· καὶ ἐξυθίσθη εἰς ἀληθῆ ἀπόγνωσιν. Ἡ Ἐλισάβετ δὲν εὑρίσκεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς διανοίας της, ὡς ἡ Ἰωάννα, καταφύγιον κατὰ τῆς δυστυχίας. Ἂν καὶ εἰλικρινῶς εὐσεβὴς, δὲν εἶχε τὴν στερεὰν ἐκείνην εὐσέβειαν, διὰ τῆς ὁποίας, ἀφοῦ ἀπομονωθῶμεν ἀπὸ τὰ πλάσματα, καταφεύγομεν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πλάστου. Ἂν καὶ προικισμένη μὲ δύναμιν μεγάλην ψυχῆς, δὲν εἶχε τὴν ἐντελῆ ἐκείνην τῆς καρδίας ὑπομονήν. Ἂν καὶ ἱκανὴ νὰ ὑποφέρῃ τὸν φυσικὸν ἢ τὸν ἠθικὸν πόνον, ἀνίκανος ἦτον νὰ καταστείλῃ τὴν φυσικήν της ὁρμήν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, μὲ τοὺς πολιορκοῦντας αὐτὴν πικροὺς καὶ ἀλγεινοὺς στοχασμοὺς κἀμμία ταπείνωσις δὲν ἠνόνετο, καὶ μόνην λύπην ἠσθάνετο ὅτι ἔδειξε πολλὴν ἀπερισκεψίαν. Φλογερὰ δάκρυα κατέβρεχαν τὸ πρόσωπόν της, ἀλλὰ δὲν θ' ἄφινε νὰ τρέξουν τὰ δάκρυα ταῦτα ἂν ἦτον ἄλλος ἐκεῖ παρών. . . . Αἴφνης τότε, μανία φρικτὴ ἠγέρθη εἰς τὴν ψυχήν της κατὰ τῆς Μαρίας, καὶ ἤρχισε νὰ μελετᾷ τὴν ἐκδίκησιν· ἀλλ' ἀμέσως μετὰ ταῦτα, τὸ αἴσθημα τῆς ἀδυναμίας της τὴν ἔρριψεν εἰς λυσσώδη παραφοράν. Ἤθελε νὰ τὴν ἐπλάκοναν τὰ ἐρείπια τῆς φυλακῆς της, ἔτρεχεν εἰς τοὺς τοίχους νὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλήν της, καὶ ἔπειτα, ἀσθμαίνουσα, ἐπέστρεφεν εἰς τὸν θρονίον της, καὶ ἐκρατεῖτο ἀπ' αὐτὸ σπασμωδικῶς, φοβουμένη μὴν ἐνδώσῃ εἰς τὸν κυριεύοντα αὐτὴν φρικτὸν πειρασμόν. Πολλὰ ἔτη ὕστερον, ὅταν ἐφόρει τὸ στέμμα εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας τὸ σκῆπτρον, τὸ ὡραιότερον σκῆπτρον ἐκ τῶν ὅσα ποτὲ χεὶρ γυναικὸς ἐκράτησεν, ὅταν, κατὰ διαταγήν της, ἄνδρες ἔνδοξοι ἐστέναζαν εἰς τὴν αὐτὴν φυλακήν· ὅταν ἡ πλησιεστέρα τῶν συγγενῶν της ἔζησεν ἐκεῖ θλιβερὰς ἡμέρας, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔμελλε νὰ τὴν παραλάβῃ ὁ δήμιος, συχνάκις τότε ἐνθυμήθη βέβαια ἡ Ἐλισάβετ ὅτι καὶ αὐτὴ εἶχε φυλακισθῆ· συχνάκις ἡ φαντασία της ἀνενέωσε τὰς τότε ἀδημονίας της, χωρὶς ἡ ἀδυσώπητος καρδία της τὸ παραμικρὸν νὰ μαλακυνθῇ. Σήμερον, μόνη ἡ ἐνθύμησις τοῦ Κουρτεναὶ ἠλάττονεν ἐκ διαλειμμάτων τὸν παροξυσμόν της. Ἠγάπα τὸν Κουρτεναὶ μὲ τὴν φυσικὴν εἰς τὸν χαρακτῆρά της ὁρμήν· καὶ ἡ ἰδέα ὅτι, ὁμοῦ μὲ αὐτὴν, θ' ἀπέθνησκε καὶ ἐκεῖνος ἐπίσης, τὴν ἐφιλίονεν, οὕτως εἰπεῖν, μὲ τὴν ἐπαπειλοῦσαν αὐτὴν τύχην. . . .

Ἀπὸ τὰς σκέψεις ταύτας τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ μίσους τὴν ἀπέσπασεν ὁ κύριος Θωμᾶς Βραΐτζ, ὅστις εἰσῆλθεν ἀκολουθούντων αὐτὸν δύω ὑπηρετῶν καὶ μιᾶς ὑπηρέτιδος. Ἀποθέσαντες διάφορα φαγητὰ εἰς παρακειμένην τράπεζαν, οἱ ὑπηρέται ἀνεχώρησαν· ἡτοιμάζετο δὲ ν' ἀναχωρήσῃ καὶ ὁ Βραΐτζ, ἀφίνων τὴν ὑπηρέτιν πλησίον τῆς Ἐλισάβετ, ὅταν αὐτὴ τὸν ἠρώτησε ποίαν ἀπόκρισιν ἔδωκεν ἡ βασίλισσα εἰς τὸν κύριον Ἐρρίκον Βεδιγγφέλδ.

— Διαταγὴν ἔχω, κυρία μου, ἀπεκρίθη ὁ Βραΐτζ, νὰ μὴ λάβω κἀμμίαν συνομιλίαν μὲ τὴν Ὑψηλότητά Σου.

— Εἰπέ μου τοὐλάχιστον, ἐπανέλαβε, πότε θὰ μ' ἐξετάσῃ τὸ συμβούλιον. Ὁ ὑποδικος, ὅστις καὶ ἂν ἦναι, ἔχει δικαίωμα νὰ τὸν ἀκροάζωνται.

Ὁ Βραΐτζ ἔσεισε σιωπηλῶς τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπεμακρύνθη.

Τὸ ἑσπέρας, ὁ Γάρδινερ καὶ δεκαεννέα μέλη τοῦ συμβουλίου τὴν ὑπέβαλαν εἰς αὐστηρὰν ἀνάκρισιν, ἐπὶ κατηγορίᾳ συνενοχῆς εἰς τὴν συνωμοσίαν τοῦ Νουάλ, καὶ ἀλληλογραφίας μὲ τὸν Γαΐτ. Ἐπιμονώτερον ὅτι ἔλαβεν ἐπιστολὰς τοῦ πρέσβεως τῆς Γαλλίας ὑπὲρ τοῦ Δεβονσαΐρ, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ὡμολόγησε τρυφερώτατα αἰσθήματα, μολονότι κατεμήνυσεν οὗτος τὴν συνωμοσίαν, διότι ἐγνώριζεν ἡ Ἐλισάβετ ὅτι αὐτὴ ἦτον ἡ ἀθώα τῆς καταμηνύσεως ταύτης αἰτία. Ἠρνήθη ὅμως πᾶσαν συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐγκληματικὰς ραδιουργίας του, καὶ φρίκην μεγάλην ἔδειξε κατὰ τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Γαΐτ. Ἡ ὁμολογία αὕτη, καίτοι γεινομένη δι' ἐντόνου

καὶ πλήρους πεποιθήσεως ἀπαγγελίας, δὲν ἔπεισε τοὺς ἀκροατάς της· καὶ ὁ Γάρδινερ ἀντέταξεν ὅτι ὁ Γαΐτ, βασανισθεὶς, ὡμολόγησεν ὅτι τῆς ἔγραψε καὶ ὅτι ἔλαβε καὶ ἀπόκρισιν.

— Ναὶ, εἶπεν, ἠξεύρω ὅτι ὁ προδότης ἐτόλμησε νὰ μὲ κατηγορήσῃ· ἀλλὰ θὰ ἐπαναλάβω ἐδῶ ὅ,τι εἶπα ἤδη ἀλλαχοῦ. Ἐρωτήσατέ τον ἔμπροσθέν μου, καὶ, ἂν καὶ τότε ἐπιμείνῃ, ἀναγνωρίζομαι ἔνοχος.

— Ἀλλ' ὁ κόμης τοῦ Δεβονσαΐρ, ἐπέμεινεν ὁ Γάρδινερ, τὰ αὐτὰ ὡμολόγησε περὶ τῆς Ὑψηλότητός Σου, προτείνων ν' ἀρνηθῇ πᾶσαν ἀξίωσιν ὑπανδρείας μεταξύ σας, καὶ ν' ἀπέλθῃ εἰς ἐξορίαν, ἀρκεῖ νὰ τοῦ χαρίσῃ ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης τὴν ζωήν.

— Ὁ Κουρτεναὶ ἄπιστος! ἀνέκραξεν ἡ βασιλόπαις κεραυνόπληκτος κατ' ἀρχὰς μείνασα . . . Μυλόρδοι, ἐπανέλαβεν ἔπειτα μὲ στοθερὰν φωνὴν, μὴ λαμβάνετε τὸν κόπον νὰ μ' ἐξετάσετε περισσότερον· διότι, σᾶς ὀμνύω, δὲν θ' ἀποκριθῶ μήτε λέξιν πλέον· ὄχι, μήτε μίαν, καὶ ἂν ἀκόμη εἰς τὰ βασανιστήρια μὲ βάλετε.

Τὴν ἐπανέφεραν τότε εἰς τὴν φυλακήν της, καὶ, μολονότι μεγαλως τὴν ἐτάραξεν ἡ εἴδησις τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ Κουρτεναὶ, δὲν ἠθέλησεν ὥστε ἡ ἐπιβλεθεῖσα τρόπον τινὰ εἰς αὐτὴν ὑπηρέτις νὰ ἐννοήσῃ περὶ τούτου τὸ παραμικρόν. Ἤρχισε λοιπὸν νὰ προσεύχεται, καὶ ἀναιπαισθήτως κατώρθωσε νὰ ἡσυχάσῃ.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον, ἦλθε πάλιν ὁ κύριος Θωμᾶς Βραΐτζ, ἀκολουθούντων αὐτὸν ὀλίγων τινῶν φυλάκων.

— Κυρία μου, τῆς εἶπε, προσκαλῶ ταπεινῶς τὴν Ὑψηλότητά Σου νὰ θελήσῃς νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς.

— Ποῦ; τὸν ἠρώτησε καὶ ἐσηκώθη . . . Εἰς τῆς βασιλίσσης;

Ὁ Βραΐτζ ἐσιώπησε.

— Μήπως ἐνώπιον τοῦ συμβουλίου; . . . μήπως εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης; . . . Ὅπου καὶ ἂν ἦναι, σὲ ἀκολουθῶ . . . πηγαίνωμεν!

Φθάσας μετ' αὐτῆς εἰς τὸ κάτω δῶμα, ὁ Βραΐτζ τὴν ὡδήγησε νὰ καταβῇ βαθμίδας πολλὰς σκοτεινῆς τινος κλίμακος, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας εἶδε στερεὰν θύραν σιδηρᾶν, τὴν ὁποίαν στρατιῶται δύω μὲ δυσκολίαν πολλὴν ἤνοιξαν, καὶ ἡ Ἐλισάβετ διέβη τὸ κατώφλιον αὐτῆς ἀκολουθοῦσα τὸν ὁδηγόν της.

Ἦσαν εἰς τὸ *Δωμάτιον τῶν βασάνων*, ὑπόγειον τὸ ὁποῖον λύχνος ὠχρὸς, εἰς τὸν θόλον κρεμάμενος, ἐφώτιζεν.

Ἐκεῖ, ἐπὶ κραββάτου δερματίνου, ἐκάθητο ἄνθρωπος βασταζόμενος ἀπὸ δύω, τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἔβρεχε τοὺς κροτάφους του μὲ βάλσαμον δυναμωτικόν. Μανδύας ἐκάλυπτε τὰ ἐξαρθρωμένα σκέλη του· ἀλλ' ἡ νεκρικὴ ὠχρότης τοῦ προσώπου του, ἡ ἀγρία τῶν ὀφθαλμῶν του ἔκφρασις, καὶ τῶν χαρακτήρων ὅλων τῆς μορφῆς του ἡ τρομερὰ ἀλλοίωσις, ἐμαρτύρουν ἀρκούντως τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου εἶχε πάθει φρικτὰ βασανιστήρια. Μὲ πολλὴν δυσκολίαν ἡ βασιλόπαις ἠδυνήθη νὰ γνωρίσῃ ὅτι ὁ δυστυχὴς οὗτος, τὸν ὁποῖον ὅστις ἀπεθανάτονεν ἔπραττεν ἔργον φιλανθρωπίας, ἦτον ὁ λαμπρὸς, ὁ γενναῖος, ὁ ὑπερήφανος Θωμᾶς Γαΐτ. Πλησίον του ἔστεκαν, ἀπὸ τὸ ἓν μέρος ἡ βασίλισσα, ὁ Γάρδινερ καὶ ὁ Ρενάρ, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο ὁ κόμης τοῦ Δεβονσαΐρ.

Τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο θέαμα ἰδοῦσα, ἡ Ἐλισάβετ ἐσυγκινήθη συγχρόνως ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν, ἀγάπην, ἀγανάκτησιν καὶ χαράν· ἀλλὰ, γνωρίζουσα ὅτι ἡ σωτηρία της τότε ἐξήρτητο πρὸ πάντων ἀπὸ τὴν σταθερότητα, ἔκρυψεν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας της συμπάθειαν, τρυφερότητα καὶ πεῖσμα, καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς ἀδελφῆς της, κράζουσα·

—Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογήσῃ τὴν Μεγαλειότητά Σου, διότι κατεδέχθης νὰ ἐπακούσῃς τὴν δέησίν μου, καὶ νὰ συγχωρήσῃς τὴν παροῦσαν συνέντευξιν! Θὰ δυνηθῶ λοιπὸν ν' ἀποδείξω τὴν ἀθωότητά μου!

— Κατὰ ποῖον τρόπον; ἀπεκρίθη ψυχρῶς ἡ Μαρία. Βέβαια, πολὺ εὐχάριστον θὰ ἦτον εἰς ἐμὲ νὰ πεισθῶ ὅτι ἠπατήθην· ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ πιστεύσω πράγματα φανερὰ καὶ αὐταπόδεικτα; Ὁ προδότης οὗτος, ἐπρόσθεσε κυττάζουσα τὸν Γαΐτ, ὅστις ἐτόλμησε νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα κατὰ τῆς βασιλίσσης του, σὲ κατηγορεῖ ῥητῶς ὅτι ὑπῆρξες αὐτοῦ συνένοχος. Διὰ καταθέσεως ὑπαγορευθείσης ἀπὸ τὰ ἴδια χείλη του, καὶ διὰ τῆς ἰδίας χειρός του ὑπογραφείσης, βεβαιόνει, ἐν ὀνόματι τοῦ ὑπερτάτου Κριτοῦ ἐνώπιον τοῦ ὁποίου μέλλει νὰ ἐμφανισθῇ, ὅτι τὸν ἐνεθάρρυνες εἰς τὸ σχέδιόν του περὶ ἀνατροπῆς τῆς ἐξουσίας μου, ἐξουσίας τὴν ὁποίαν ἐπεθύμεις, λέγει, θέλουσα ν' ἀναδείξῃς κοινωνόν αὐτῆς, διὰ τοῦ γάμου, τὸν ἐραστήν σου κόμητα τοῦ Δεβονσαΐρ.

— Ἡ ὁμολογία αὕτη εἶναι ψευδής. . . . ψευδὴς, ὅσον εἶναι ψεύστης καὶ ὁ ἄθλιος αὐτῆς ἐφευρέτης! . . . ψευδὴς, ὅσον εἶναι δόλιος ὁ ξένος τὸν ὁποῖον βλέπω δύω βήματα μακρὰν τῆς βασιλικῆς παρουσίας σου, καὶ ὅστις κολακεύεται ἤδη ὅτι κατώρθωσε τὸν ὄλεθρόν μου! . . . Ἀλλ' ὑπομονή! . . . Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πατρός μας πρέπει νὰ ἐπιτύχῃ τῷ ὄντι, διότι ἄλλως θὰ ἐκδικηθῶ φοβερὰν κατ' αὐτοῦ ἐκδίκησιν!... Ἡ Μεγαλειότης Σου δὲν ἔχεις πιστότερον παρ' ἐμὲ ὑπήκοον· οὔτε κανεὶς τῶν ὑπηκόων σου, κυρία μου, ἔχει ἀδελφὴν τρυφερωτέραν. Ὁ ἄθλιος αὐτὸς Γαΐτ ἴσως μοῦ ἔγραψεν· ἀλλ' ὀμνύω ὅτι ποτὲ ἐπιστολήν του δὲν ἔλαβα... Ἐδῶ βλέπω σκευωρίαν καταχθόνιον τοῦ ἀποτροπαίου Ἱσπανοῦ, τοῦ τιμῶντός με μὲ τὸ μῖσός του, ὅστις κατώρθωσε νὰ ῥίψῃ τέλος πάντων τὸν Γαΐτ εἰς τὸ ψεῦδος διὰ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ πόνου.

— Αἱ διαβεβαιώσεις δὲν εἶναι ἀπολειζεις, εἶπε μετόνον αὐστηρὸν ἡ βασίλισσα.

— Καὶ λοιπόν! σὺ, κύριε Θωμᾶ Γαΐτ, ἐπανέλαβεν ἡ βασιλόπαις στραφεῖσα πρὸς τὸν πάσχοντα μὲ τονον ἐπίσημον, σὺ, ἂν δὲν θέλῃς νὰ καταστήσῃς τ' ὄνομά σου διαπαντὸς ἄτιμον, θ' ἀνακαλέσῃς τοὺς λόγους σου, καὶ θὰ κηρύξῃς τὴν ἀθωότητά μου!

Τὴν ἐκύτταξε τότε μὲ βλέμμα ἠλίθιον, καὶ ὡς μὴ ἐννοῶν τί τοῦ ἔλεγεν. Ἡ Ἐλισάβετ ἐπανέλαβε τοὺς αὐτοὺς λόγους.

— Τί εἶπα κατὰ τῆς Ὑψηλότητός Σου; ἐτραύλισεν ὁ Γαΐτ.

— Μὲ κατήγγειλες ὡς συνένοχον τῆς συνωμοσίας σου κατὰ τῆς ἐδῶ παρούσης Μεγαλειότητός Της . . . Τοῦτο, ἠξεύρεις καλὰ ὅτι δὲν εἶναι ἀληθές. . . . Μὴν ἀποθνήσκῃς μὲ τοιαύτην κηλῖδα εἰς τὴν ἱπποτικὴν ἀσπίδα σου, εἰς τὴν τιμήν σου! . . . Ἄλλην μίαν φορὰν, σ' ἐξορκίζω ν' ἀνακαλέσῃς τοὺς λόγους σου, καὶ νὰ κηρύξῃς τὴν ἀθωότητά μου!

— Ἀ! ναὶ, ναὶ, τώρα ἐνθυμοῦμαι . . . Τί θέλεις; Μὲ ἐβασάνισαν τόσον! . . . Καὶ ἔπειτα, μοῦ ὑπέσχοντο

νὰ μοῦ χαρίσουν τὴν ζωήν . . . Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἐψεύσθην.

— Πολὺ καλά! εἶπεν ἡ Ἐλισάβετ ἀπευθύνουσα πρὸ. τὴν βασίλισσαν θριαμβικὸν βλέμμα.

— Φέρετέ με εἰς τοὺς πόδας τῆς βασιλόπαιδος, εἶπε πρὸς τοὺς βαστάζοντας αὐτόν.

Καὶ, τούτου γενομένου, ἐπανέλαβε·

— Δι' ἀγάπην Θεοῦ, κυρία μου, συγχώρησέ με . . .

— Σὲ συγχωρῶ, ἀπεκρίθη συγκινηθεῖσα ζωηρῶς ἡ Ἐλισάβετ. Εἴθε καὶ ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρήσῃ καθὼς ἐγὼ σὲ συγχωρῶ!

— Ἡ πρώτη λοιπὸν μαρτυρία σου ἦτον ψευδής, οὐτιδανὲ ἐπίορκε! ἀνέκραξεν ἐκπλαγεῖσα ἡ Μαρία.

— Εἶπα τότε ὅ,τι εἶπα, ἐπανέλαβεν· ὅ,τι δὲ λέγω τὴν στιγμὴν ταύτην εἶναι ἡ ἀλήθεια.

Ἔπειτα ἔνευσεν εἰς τοὺς δύω βοηθούς του νὰ τὸν ἐπαναφέρουν εἰς τὸν τόπον του, διότι ἡ νέα του θέσις ηὔξανε μεγάλως τοὺς πόνους του.

— Ἐπιμένεις εἰς τὴν νέαν ταύτην ὁμολογίαν; ἠκολούθησεν ἡ Μαρία.

— Θὰ ἐπιμείνω μέχρι τελευταίας μου πνοῆς.

— Ἀλλὰ κατ' εἰσήγησιν τίνος λοιπὸν ἐσυκοφάντησες τὴν ἀδελφήν μου;

—Κατ' εἰσήγησιν τοῦ Σίμωνος Ρενὰρ, ἀπατήσαντος τὴν Μεγαλειότητά Σου, ἀπατήσαντος ἐμὲ, καὶ ἱκανοῦ ν' ἀπατήσῃ καὶ τὸν Σατανᾶν αὐτὸν τὸν διδάσκαλόν του.

Προφέρων τὰς λέξεις ταύτας, ἐγέλασε δυνατὸν καὶ σπασμωδικὸν γέλωτα, συστείλαντα εἰς τρόπον φρικτὸν τὰς γραμμὰς τοῦ προσώπου του, καὶ ἔπεσε λειποθυμῶν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν δύω βοηθῶν του, οἵτινες, ὑπακούσαντες εἰς νεῦμα τῆς βασιλίσσης, τὸν μετέφεραν εἰς πλησιόχωρον ἄλλο δεσμωτήριον.

— Δὲν θὰ καταδεχθῶ ν' ἀποκρούσω τὴν κατ' ἐμοῦ κατηγορίαν, εἶπεν ὁ Ρενὰρ κατ' ἀρχὰς ἀμηχανῶν. Ἡ Μεγαλειότης Σου παρατηρεῖς ἡ ἰδία πόσον εἶναι ἀπίθανος.

— Δὲν ἐπικαλοῦμαι ὑπὲρ ἐμοῦ τὴν βασιλικὴν εὐμένειαν, διέκοψεν ὁ Κουρτεναὶ ἀνοίγων πρώτην τότε φορὰν τὸ στόμα του· παρακαλῶ ὅμως τὴν Μεγαλειότητά Σου νὰ μὴν ἐπηρεασθῇς κατὰ τῆς ἀδελφῆς σου ἀπὸ τὸν ἄπιστον καὶ ἀπατεῶνα τοῦτον Ἱσπανόν, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστοῦνται ὅλα τὰ δεινὰ ὅσα πρό τινος καιροῦ πάσχομεν.

— Μυλόρδε, τοῦ εἶπεν ἡ βασίλισσα, ὑπερασπίζεσαι τὴν βασιλόπαιδα, διότι τρέφεις πάντοτε τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν νυμφευθῇς. Ἐννοῶ τοὺς σκοπούς σου, καὶ θὰ τοὺς ματαιώσω.

— Ἀπ' ἐναντίας, παραιτῶ ἐπισήμως ἐνώπιόν σου τὰς τολμηρὰς ἀξιώσεις μου.

— Κουρτεναί!... ἀνέκραξεν ἀλγεινῶς ἡ Ἐλισάβετ.

— Τὰ τελευταῖα συμβάντα, ἠκολούθησε χωρὶς νὰ τὴν κυττάξῃ κατὰ πρόσωπον, μὲ ἰάτρευσαν καὶ ἀπὸ τὸν ἔρωτα καὶ ἀπὸ τὴν φιλοδοξίαν. Σήμερον μόνην τὴν ἐλευθερίαν ἐπιθυμῶ.

— Καὶ τοιοῦτον ἀγάριστον ἠγάπησα τόσον! . . . Ἀλλὰ δικαίως ἐτιμωρήθην.

— Ναι, εἶπε μὲ πικρίαν ἡ Μαρία· καὶ πάσχεις τώρα καὶ σὺ μέρος τῶν θλίψεων, τῶν ὁποίων ἔγεινες εἰς ἐμὲ αἰτία.

— Εὐδόκησε νὰ μὲ ἀκροασθῇς, χαριεστάτη βασίλισσα, εἶπεν ὁ Κουρτεναὶ γονυπετήσας ἔμπροσθεν τῆς βασιλίσσης. Ἐκ τῶν ὅσα κατ' ἐμαυτοῦ ὁμολογῶ, πρέπει νὰ θεωρήσῃς ἀξιόπιστα καὶ ὅσα θὰ ὁμολογήσω εἰς τὴν Μεγαλειότητά Σου κατὰ τοῦ Σίμωνος Ρενάρ. . . Ἡ καρδία μου ἦτον ἐδική σου, κυρία μου, μόνον ἐδική σου μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔλαβεν ἐπ' ἐμοῦ ὑπεροχὴν ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Δὲν ἐγνώριζα τότε τοὺς σκοπούς του· τοὺς ἐγνώρισα ὕστερα· ἤθελε νὰ σὲ ἀποσπάσῃ ἀπ' ἐμὲ, καὶ οὕτω νὰ ἐκτελέσῃ εὐκολώτερον τὸ μέγα του σχέδιον, τὴν ὑπανδρείαν τῆς Μεγαλειότητός Σου μὲ τὸν Φίλιππον τῆς Ἱσπανίας. Πολλὴν δυσκολίαν δὲν ἐδοκίμασε νὰ διαφθείρῃ νέον μωρὸν καὶ ἄπειρον ὡς ἐμὲ, καὶ ἐφρόντισεν ὥςε ἡ Μεγαλειότης Σου νὰ γνωρίζῃς συγχρόνως τὰς μωρίας μου. Μὴ δυνηθεὶς ὅμως νὰ μοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν εὔνοιαν τῆς Μεγαλειότητός Σου, κατέφυγεν εἰς ἰσχυρότερον ἄλλο μέσον, τὴν ἀντιζηλίαν τῆς βασιλόπαιδος Ἐλισάβετ.

— Εἶναι δυνατόν! . . .

— Αὐτὸς πρῶτος εἴλκυσεν ἐπ' αὐτῆς τὴν προσοχήν μου. Αὐτὸς ἔπειτα ἔκαμνε συγκρίσεις προσβλητικὰς διὰ τὴν Μεγαλειότητά Σου, παραβάλλων τὴν ἀνθηράν της νεότητα μὲ τὴν ὡριμωτέραν ὀπωσοῦν ἡλικίαν τῆς Μεγαλειότητός Σου. Αὐτὸς μοῦ παρίστανε κατορθωτὴν τὴν μετ' αὐτῆς ἕνωσίν μου. Αὐτὸς μ' ἔφερε, βῆμα πρὸς βῆμα, εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου ὅπου τελευταῖον μ' ἐκρήμνισεν . . . Ἐγεινα, τὸ ὁμολογῶ, μέχρι μανίας ἐρωτόληπτος πρὸς τὴν βασιλόπαιδα. Δὲν ἐσυλλογιζόμην πλέον τὴν Μεγαλειότητά Σου, τὸ λαμπρὸν μέλλον τὸ ὁποῖον μ' ἐπερίμενε· τυφλωθεὶς ἀπὸ τὸν ἔρωτα, δὲν ἔβλεπα τοὺς κινδύνους τῆς θέσεώς μου... Ἀλλὰ σήμερον, ἐνῷ ἠμπορῶ νὰ βλέπω ἀταράχως τὸ παρελθὸν, ἀναγνωρίζω τὸ μέγεθος ὅλον τῆς δυστυχίας μου, καὶ τὴν φοβερὰν καταστροφήν μου.

— Τί ἀπολογεῖσαι εἰς ταῦτα, κύριε; ἠρώτησεν ἡ Μαρία τὸν Ρενάρ.

— Εἶναι πολλὰ ἀληθῆ ἐκ τῶν ὅσα λέγει ὁ κόμης τοῦ Δεβονσαΐρ, ἀπεκρίθη. Ἀλλὰ, προφυλάξας διὰ παντοίων μέσων τὴν Μεγαλειότητά Σου ἀπὸ ἀνοίκειον τοιοῦτον γάμον, κατέστην ἄξιος εὐχαριστήσεων καὶ ὄχι ἐπιπλήξεων· καὶ εὐτυχίαν μου θὰ τὸ νομίζω πάντοτε ὅτι ἐπέτυχα.

— Ἐπέτυχες, ἀπεκρίθη πικρῶς ἡ βασίλισσα, μὲ ζημίαν μου καὶ μὲ ζημίαν πολλῶν ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων καὶ καλητέρων ὑπηκόων μου . . . Ἀλλ' εἰς τὸ παρελθὸν πλέον ἂς μὴν ἐνδιατρίβωμεν.

— Οὕτως εἶναι, ἀπεκρίθη ὁ πρέσβυς μὲ μειδίαμα κακοβούλου εὐχαριστήσεως.

— Εὐαρεστεῖσαι, Μεγαλειοτάτη, εἶπεν ὁ Γάρδινερ, νὰ παραταθοῦν ἀπόψε περισσότερον αἱ ἀνακρίσεις;

— Ὄχι, εἶπεν ἡ βασίλισσα βυθισμένη εἰς πικροὺς διαλογισμούς. Μεταφέρετε τὴν βασιλόπαιδα καὶ τὸν κόμητα, καθένα εἰς τὴν χωριστὴν φυλακήν του. Θὰ σκεφθῶ περὶ τῆς τύχης των. Τὸν δὲ Γάϊτ, ἂς τὸν ἀφήσωμεν πρὸς τὸ παρὸν ν' ἀναπνεύσῃ. Ἀργότερα, θὰ τὸν ἐρωτήσω καὶ πάλιν.

Γ

Ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ Κουρτεναὶ προσέβαλε φρικτῶς τὴν Ἐλισάβετ· καὶ εἶχεν ἀνάγκην ὅλης τῆς ὑπερηφανείας της καὶ ὅλης τῆς γενναιότητός της, ὥστε νὰ μὴν ὑποκύψῃ εἰς τὴν σκληρὰν ταύτην δοκιμασίαν.

Κατώρθωσε λοιπὸν δι' ἀνδρικοῦ ἀγῶνος νὰ καταπνίξῃ τὰ ἐρωτικά της αἰσθήματα, καὶ, ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, τὸ βίαιον αὐτὸ καὶ ὁρμητικὸν τῶν παθῶν της μετέβαλεν εἰς μῖσος καὶ ἀποστροφὴν τὴν προτέραν πρὸς τὸν κόμητα ἀγάπην της.

Ἐν τούτοις, ὁ Κουρτεναὶ ἐσυλλογίζετο τὰ συμβάντα τῆς ζωῆς του, ζωῆς μικρᾶς μὲν κατὰ τὴν ἡλικίαν, μεγάλης δὲ κατὰ τὰς πολλὰς καὶ θυελλώδεις περιπετείας της. Παιδιόθεν αἰχμαλωτισθεὶς, ὀλίγους μόνους μῆνας ἔζησεν ἐλεύθερος· καὶ, κατὰ τὸ μικρὸν τοῦτο διάστημα, ἐνυπνιάσθη τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐνύπνια, ὁπόσα καὶ ὁποῖα σπανίως περιποιοῦν τὰ μακρὰ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου στάδια· ἐνύπνια φιλαρχίας, μεγαλείων, δόξης καὶ ἔρωτος! Ἀλλὰ τὰ λαμπρὰ ταῦτα φάσματα ἐξηφανίσθησαν, καὶ πάλιν εὑρίσκετο αἰχμάλωτος. Μολονότι ὀλιγοχρόνιος ἦτον ἡ περὶ τῶν αὐλῶν πεῖρά του, κουρασθεὶς, ἀηδιάσας τὸ ἐπάγγελμα τοῦ αὐλικοῦ, ἐπάγγελμα ἐπιβάλλον ἐνεργητικὴν καὶ ζωηρὰν συγχρόνως ὕπαρξιν, ἄλλο τι πλέον δὲν ἐπεθύμει, εἰμὴ ἐλευθερίαν καὶ ἀνάπαυσιν. Καὶ ἐλάτρευε μὲν πάντοτε τὴν Ἐλισάβετ ὡς ἐρωμένην, τὴν ἐφοβεῖτο δὲ ὡς σύζυγον, πεπεισμένος ὢν ὅτι ὁ ἀγέρωχος καὶ φιλόδοξος χαρακτήρ της θὰ ἐγίνετο δι' αὐτὸν πηγὴ ἀνεξάντλητος θλίψεων· ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ ἐπιμείνῃ ἀνενδότως, ὅτι καὶ ἂν συμβῇ, καὶ νὰ μὴ ζητήσῃ τὴν δεξιάν της. Ὁ Γάρδινερ, ὅστις τὸν ἐπεσκέφθη κρυφίως, τὸν ἐνεθάρρυνεν ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν συνετὴν ταύτην ἀπόφασιν.

— Ἂν ἐπιμένῃς ζητῶν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεώς μου, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ πανοῦργος ὑπουργός, θὰ κατορθώσω νὰ νυμφευθῇς τὴν βασιλόπαιδα· σοῦ προλέγω ὅμως ὅτι ὀλιγοχρόνιος θὰ ἦναι ἡ εὐτυχία σου. Ἔχε το βέβαιον ὅτι δὲν θ' ἀργήσῃς νὰ περιπλεχθῇς μετ' αὐτῆς εἰς νέαν τινὰ συνωμοσίαν· καὶ τότε, τίποτε δὲν θὰ σὲ σώσῃ ἀπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου.

Βλέπων δὲ ὅτι περιττοὶ ἦταν αἱ προτροπαί του, ἀνεχώρησεν, ἀφοῦ τὸν ἐβεβαίωσεν ἐπανειλημμένως ὅτι θὰ ἐφρόντιζε περὶ τῆς σωτηρίας του, καὶ ὅτι περὶ τούτου δὲν ἔπρεπε ποσῶς νὰ φοβῆται.

Ἂν καὶ, ἐν γένει, αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Γάρδινερ δὲν ἦσαν ἀξιοπιστότεραι τῶν ὑποσχέσεων ὁποιουδήποτε ἄλλου πολιτικοῦ ἀνδρὸς, εἶναι βέβαιον ὅτι πρὸς τὸν Κουρτεναὶ εἶχεν ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἰδιαιτέραν συμπάθειαν. Ἀλλὰ δὲν ἦτον εὔκολον εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ἐνεργήσῃ συμφώνως μὲ τὴν διάθεσίν του, διότι ἀπήντα πάντοτε εἰς τὸν δρόμον του τὸν Σίμωνα Ρενάρ, ὅστις ἄλλο τι δὲν εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του, παρὰ τὸν ὄλεθρον τῆς βασιλόπαιδος καὶ τοῦ κόμητος· καὶ, ὅ,τι ἂν ἐπεχείρει ὁ ἀρχιγραμματεὺς ὑπὲρ αὐτῶν πλησίον τῆς βασιλίσσης, ὁ πονηρὸς οὗτος ἀνταγωνιστὴς τὸ ἐματαίονεν. Ἡ Μαρία, ἂν καὶ σταθερῶς πεπεισμένη περὶ τῆς ἐγκληματικῆς ἐνοχῆς των, εἶχε διάθεσιν νὰ τοὺς συγχωρήσῃ· ἀλλ' ὁ Ρενὰρ ἐζήτει ἐπιμόνως ν' ἀναβάλῃ τὴν περὶ αὐτῶν ἀπόφασίν της, ἐωσότου μάθῃ καὶ τὴν γνώμην τοῦ αὐτοκράτορος, βέβαιος ὢν ὅτι, κατὰ τὰ παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν αὐλήν του γραφέντα, διὰ τῆς ἀναβολῆς θὰ κατώρθονε τὴν καταστροφήν των. Καὶ ἀληθῶς, διαρκούσης τῆς καθημερινῆς ταύτης μεταξὺ τοῦ Γάρδινερ καὶ αὐτοῦ συγκρούσεως, ἔλαβε, μὲ μεγάλην τῆς ψυχῆς του ἀγαλλίασιν, ἐπιστολὴν ἀπὸ Μαδρὶτ, διὰ τῆς ὁποίας ἐσυστένετο θερμῶς ὁ ἄμεσος τῶν δύω ἐραστῶν θάνατος. Ὁ αὐτὸς ταχυδρόμος τοῦ ἔφερε καὶ ἐπιστολὴν ἰδιαιτέραν τοῦ αὐτοκράτορος, γράφοντος πρὸς αὐτὸν ὅτι, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο νέα προσκόμματα κατὰ τοῦ γάμου, ἔστειλε πρὸς τὸν κόμητα τοῦ Ἐγμὼν, εἰς Βρυξέλλας, ὅλα τ' ἀναγκαῖα ἔγγραφα, ὥστε νὰ μεταβῇ ἀνυπερθέτως εἰς Λονδῖνον, καὶ νὰ νυμφευθῇ ἐπιτροπικῶς τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας.

Ὀλίγας ὥρας μετὰ ταῦτα, ἔφθασεν ὁ ῥηθεὶς κόμης, ἀναχωρήσας ἀπὸ Βρυξέλλας ἅμα λαβὼν τὴν αὐτοκρατορικὴν διαταγήν. Τὸν ὑπεδέχθησαν, ἐν ὀνόματι τῆς βασιλίσσης, ὁ κόμης τοῦ Πεμπρῶκ, ὁ κόμης τοῦ Σριουσβουρὺ, ἐλεγκτὴς τῶν ἀνακτόρων, καὶ ὁ μαρκήσιος τοῦ Βιντσέστερ, μέγας θησαυροφύλαξ, καὶ τὸν ὡδήγησαν εἰς τὰ βασιλικὰ δώματα τοῦ Πύργου τοῦ Λονδίνου. Ἡ Μαρία προσδιώρισε τὴν ὑποδοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπαύριον· ἀλλ' ἐκλείσθη εὐθὺς μόνη μὲ τὸν Γάρδινερ, καὶ τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐξέπληξε καὶ προσέβαλε τὸν Σίμωνα Ρενάρ, ὅστις μολαταῦτα, ἐναβρυνόμενος εἰς τὴν ἐπιτυχίαν του, διῆλθεν ὅλην τὴν νύκτα δυηγούμενος εἰς τὸν κόμητα τοῦ Ἐγμὼν, καὶ σχολιάζων ἐνταῦτῳ, ὅλα ὅσα συνέβησαν εἰς Ἀγγλίαν ἀφοῦ οὗτος ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς Βρυξέλλας.

— Τὸ αἱρετικὸν κόμμα, εἶπε, κατεβλήθη ὁλοτελῶς εἰς τὴν Ἀγγλίαν· ἢ, τοὐλάχιστον, θὰ καταβληθῇ ὁλοτελῶς μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ἰωάννας καὶ τῆς Ἐλισάβετ· καὶ ἂν ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης ὁ βασιλόπαις Φίλιππος θελήσῃ ν' ἀκούσῃ τὴν συμβουλήν μου, ἠμπορεῖ, ὄχι μόνον ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν παλαιὰν θρησκείαν εἰς τὸ βασίλειον, ἀλλ' ἀκόμη, πρὶν παρέλθουν ἓξ μῆνες, νὰ ἐγκαθιδρύσῃ καὶ τὴν ἱεροκρισίαν ἐντὸς τοῦ Λονδίνου.

Τὴν ἐπαύριον, κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν ὥραν, ὁ κόμης τοῦ Ἐγμὼν, ἀκολουθούσης ὅλης του τῆς συνοδίας, καὶ συνοδεύοντος αὐτὸν τοῦ πρέσβεως τῆς Ἱσπανίας, εἰσήχθη μὲ μεγάλην πομπὴν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ συμβουλίου, ὅπου ἦρε τὴν βασίλισσαν καθημένην ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ περὶ αὐτὴν τοὺς ὑπουργούς της. Ἐγονάτισεν ὁ κόμης ἔμπροσθέν της, προτείνων τὰ ἐπιτροπικά του ἔγγραφα, καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ διατάξῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμφωνίας τοῦ γάμου.

— Τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην, ἀπεκρίθη μὲ πρόσχαρι ἦθος, τὴν ἐπερίμενα ἐπίσης ἀνυπομόνως, ὡς αὐτὸς ὁ κύριός σου βασιλόπαις. Πλὴν, ἐπρόσθεσε μειδιῶσα, ἐπιθυμοῦν νὰ ἔλθῃ νὰ τὴν ζητήσῃ ὁ ἴδιος.

— Ἡ Ὑψηλότης Του τὰς διαταγὰς μόνον τῆς Μεγαλειότητός Σου περιμένει, καὶ τὴν βεβαίωσιν ὅτι ἡ ἀπόβασίς του εἰς τὰ ἀγγλικὰ παράλια δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ γείνῃ ἀφορμὴ ταραχῶν.

— Καλὰ λοιπόν· θὰ λάβῃ ταχέως τὴν βεβαίωσιν ταύτην. Δόξα τῷ Θεῷ, αἱ ταραχαί μας, ἔπαυσαν, καὶ τὸ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα κατευνάσθη ἰσχυρῶς, ἂν ὁλοτελῶς δὲν ἐσβέσθη . . . Ἀλλὰ (καὶ, τοῦτο λέγουσα, ἐσηκώθη καὶ ἔνευσε καὶ πρὸς αὐτὸν νὰ σηκωθῇ) θὰ μὲ συγχωρήσῃς ἂν, προτοῦ νὰ προβῶμεν περαιτέρω εἰς τὰ τῆς τελετῆς, ἀναγκάζωμαι νὰ τελειώσω κατεπείγουσάν τινα ὑπόθεσιν.

Νευσάσης δὲ πάλιν τῆς βασιλίσσης, ὁ κύριος Θωμᾶς Βράϊτζ, ἀποσπασθεὶς ἀπὸ τὸν σωρὸν τῶν εὐγενῶν, τὸν περιστοιχίζοντα τὸν θρόνον, ἀπεμακρύνθη, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁυλαμὸς δορυφόρων, ἐν μέ-

σω τῶν ὁποίων ἦσαν ἡ Ἐλισάβετ καὶ ὁ Κουρτεναί, ἀκολουθήσαντες αὐτὸν ἕως τοὺς πόδας τοῦ θρόνου.

Ἰδοῦσα αὐτούς, ἡ βασίλισσα ἐκάθησε πάλιν· καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ χαρὰν πρότερον, ἀνέλαβεν εὐθὺς σοβαρωτάτην μορφήν. Κατηφὴς σιωπὴ ἐπεκράτησε παντοῦ, καὶ ὅλων τὰ πρόσωπα ἐσκυθρώπασαν, ἐκτὸς μόνου τοῦ Σίμωνος Ῥενάρ. Ἀπαίσιον μειδίαμα ἔλαμψεν εἰς τοὺς σατανικοὺς ὀφθαλμοὺς τούτου, εἰπόντος μὲ χαμηλὴν φωνὴν πρὸς τὸν κόμητα τοῦ Ἐγμών·

— Ἰδοὺ ἡ στιγμὴ τοῦ θριάμβου μου!

Ἡ Ἐλισάβετ δὲν ἐφαίνετο οὔτε ἀμηχανοῦσα οὔτε καταβεβλημένη· ἀλλ' ἔστρεφε περὶ αὐτὴν ἡγεμονικὰ καὶ παρωργισμένα βλέμματα, ἐκύτταζεν ἀγρίως ἐκείνους ἐκ τῶν περιεστώτων, ὅσοι παρετήρουν αὐτὴν μὲ ὄμμα περίεργον, καὶ εἶχεν ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς τὸν Κουρτεναί, ὡς ἀγνοοῦσα ὁλοτελῶς τὴν παρουσίαν του.

Κατὰ διαταγὴν τῆς Μαρίας, ὁ Γάρδινερ ἐπροχώρησε, καί, λαβὼν διπλωμένον ἔγγραφον ἀπὸ τὰς χεῖρας ἑνὸς τῶν γραμματέων, ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὸ κατὰ τῶν δύω ὑποδίκων συνταχθὲν ἐγκλητήριον ἔγγραφον. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην, ἡ Ἐλισάβετ, μὲ τόνον ἀγέρωχον, εἶπε·

— Καὶ τί μὲ μέλει διὰ τὸ ἔγγραφον τοῦτο; Ὁ Γάϊτ ἀνεκάλεσε τὴν πρώτην ψευδῆ μαρτυρίαν του, ὁμολογήσας ὅτι παρεκινήθη εἰς τοῦτο ἀπὸ τὸν Σίμωνα Ῥενάρ· οἱ δὲ λοιποὶ κατήγοροί μου εἶναι ἀνάξιοι πάσης πίστεως. Ἡ βασίλισσα δὲν ἠμπορεῖ νὰ μὲ καταδικάσῃ χωρὶς νὰ πράξῃ ἀδικίαν.

— Καὶ σύ, μυλόρδε, τί ἔχεις ν' ἀπολογηθῇς; ἠρώτησεν ὁ ἀρχιγραμματεὺς τὸν Δεβονσάϊρ.

— Τίποτε, ἀπεκρίθη ὁ κόμης.

— Ὁμολογεῖς λοιπὸν ὅτι εἶσαι ἔνοχος;

— Ὄχι, βέβαια· ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ ὑπερασπισθῶ. Ἄς γείνῃ περὶ ἐμοῦ ὅ,τι εὐαρεστεῖται ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης.

— Φρονιμώτατα ἀπεκρίθης, μυλόρδε· καὶ ἡ Αὐτῆς Ὑψηλότης κάμνει καλὰ νὰ κλίνῃ ἐπίσης τὸν αὐχένα, καὶ νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμά σου.

— Δὲν θὰ εἶχες τὴν αὐθάδειαν, ἀπεκρίθη ὑπεροπτικῶς ἡ Ἐλισάβετ, νὰ λαλήσῃς γλῶσσαν τοιαύτην πρὸς ἐμὲ ζῶντος τοῦ πατρός μου.

—Τοὐλάχιστον, εἶχα τὸ θάρρος, κυρία μου, νὰ ὑπερασπισθῶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὴν μητέρα σου . . . Τώρα, ἠκολούθησε στραφεὶς πρὸς τὴν Μαρίαν, ἡ Μεγαλειότης Σου ἀποφάσισε ὅ,τι νομίσῃς καταλληλότερον.

— Ἡ ἐνοχή των, εἶπεν ἡ βασίλισσα, δὲν μοῦ φαίνεται σαφῶς ἀποδεδειγμένη. Μολαταῦτα, πολλὰ περιστατικὰ ἐγείρονται κατ' αὐτῶν, ὥστε δὲν εἶναι φρόνιμον ν' ἀπολυθοῦν ὁλοτελῶς, ἐνόσῳ ὑπάρχουν φόβοι ταραχῶν καὶ καταστροφῶν δημοσίων. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κατ' αὐτῶν αὐστηρότης ἀντίκειται εἰς τὰ ἐπιεικῆ τῆς καρδίας μου αἰσθήματα, δὲν θὰ τοὺς ἀφήσω περισσότερον καιρὸν εἰς τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου . . . Ποῖος ἀπὸ σᾶς, μυλόρδοι, συγκατανεύει νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν φύλαξιν καὶ ἐγγύησιν αὐτοῦ τὴν βασιλόπαιδα Ἐλισάβετ; Ἡ εὐθύνη δὲν θὰ ἦναι ἐλαφρά, σᾶς τὸ προλέγω· ὁ τοιοῦτος θὰ μοῦ ἀποκριθῇ μὲ τὴν ζωήν του. Ἄς ἴδωμεν λοιπόν, ποῖος ἀπὸ σᾶς ἀναλαμβάνει νὰ φυλάξῃ τὴν ἀδελφήν μου;

Ὅλοι ἐσιώπησαν.

— Δὲν εἶναι καλήτερα, Μεγαλειοτάτη, νὰ στείλῃς τὴν Ὑψηλότητά Της εἰς τὴν αὐλὴν τῶν Βρυξελλῶν; παρετήρησεν ὁ Ῥενάρ, δυσκολευόμενος νὰ κρύψῃ τὴν ἀπορίαν καὶ δυσαρέσκειαν αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Μαρίας.

— Θὰ σκεφθῶ περὶ τούτου, ἀπεκρίθη.

— Παρὰ νὰ ὑποφέρω τοῦτο, εἶπεν ὁ κύριος Ἐρρῖκος Βεδιγγφέλδ, ἐπειδὴ ἄλλος ἀξιώτερός μου δὲν παρουσιάζεται, παρουσιάζομαι ἐγώ.

— Ὁ καλός μου ἄγγελος εἶσαι, Βεδιγγφέλδ. Σοῦ παραδίδω λοιπὸν τὴν βασιλόπαιδα, καὶ σοῦ δίδω συμβοηθὸν καὶ τὸν κύριον Γουλιέλμον Θαίμ. Εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Γουδστὼκ θὰ κατοικήσῃ, μέχρι νεωτέρας διαταγῆς, ἡ ἀδελφή μου. Ἀναχωρήσατε λοιπὸν καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν κομητείαν τοῦ Ὀξφόρδ, καὶ ἂς σᾶς συνοδεύσῃ ἡ ἀναγκαία φρουρά.

— Εἶμαι ἕτοιμος, κυρία μου.

— Ἀνάθεμα τὴν προθυμίαν του! εἶπεν εἰς τὸ αὐτίον τοῦ κόμητος τοῦ Ἐγμὼν ὁ Ῥενάρ· καταστρέφει ὁ διάβολος ὅλα μου τὰ σχέδια!

— Ὁ κόμης τοῦ Δεβονσάϊρ, ἐπανέλαβεν ἡ βασίλισσα, θὰ μένῃ ὑπὸ κράτησιν εἰς Φαιδεριγγαὶ-Καϊστλε, εἰς τὴν ἐπαρχίαν Νορθάμπτων . . . Κύριε Θωμᾶ Τρέσχαμ, εἰς χεῖράς σου τὸν παραδίδω.

— Τὸ θεωρῶ τιμήν μου, ἀπεκρίθη ὁ Τρέσχαμ.

— Ἡ Μεγαλειότης Σου θὰ μετανοήσῃς διὰ τὴν ὀλεθρίαν ταύτην γενναιότητα! εἶπεν ὁ Ῥενὰρ μὴ δυνηθεὶς νὰ κρατήσῃ τὴν ὀργήν του . . . Ἐπειδὴ δὲ αἱ συμβουλαί μου δὲν ἀκούονται, συγχώρησέ με νὰ παραιτηθῶ τῶν πλησίον τῆς Μεγαλειότητός Σου καθηκόντων μου.

— Πολὺ καλά, ἀπεκρίθη μὲ πολλὴν ψυχρότητα ἡ Μαρία. Δέχομαι τὴν παραίτησίν σου, καὶ θὰ παρακαλέσω τὴν αὐτοκρατορικὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα νὰ σὲ ἀνακαλέσῃ.

— Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ ἀνταμοιβή μου! ἀνέκραξεν ὁ πρέσβυς ἀναχωρήσας πλήρης αἰσχύνης καὶ ταραχῆς . . . Ἄθλιοι οἱ ἐλπίζοντες εἰς τοὺς ἡγεμόνας!

Ἀπήχθησαν τότε ἔξω τῆς αἰθούσης οἱ φυλακισμένοι. Καθ' ὁδόν, ὁ Δεβονσάϊρ ἠθέλησε ν' ἀπευθύνῃ τὸν λόγον πρὸς τὴν βασιλόπαιδα· ἀλλ' ἐκείνη ἀπέστρεψεν ὑπεροπτικῶς τὴν κεφαλήν, καὶ οὔτε λόγου πλέον οὔτε βλέμματος τὸν ἔκρινεν ἄξιον. Ὁ δὲ κόμης δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπιμείνῃ· καὶ οὕτως ἐβάδισαν σιωπηλῶς, πλησίον ὁ εἷς τοῦ ἄλλου, ἑωσότου τοὺς ἐχώρισαν. Ἀπεχωρίσθησαν τότε . . . διαπαντὸς . . . χωρὶς κἂν ν' ἀποχαιρετηθοῦν.

Καιρὸν μετέπειτα, ἐλευθερωθεὶς διὰ μεσιτείας Φιλίππου τῆς Ἱσπανίας, ὁ Κουρτεναὶ περιηγήθη τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἀπέθανε, μετὰ δύω ἔτη, εἰς Πατάβιον, ἀπολαύσας τέλος πάντων, κατὰ τὴν λυπηρὰν παρατήρησιν τοῦ Ὠλινσχεδ, « τὴν ἀνάπαυσιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ζῶν ποτὲ δὲν ἀπήλαυσε. »

Περὶ δὲ τοῦ ἐνδόξου μέλλοντος τῆς Ἐλισάβετ σκοπὸν δὲν ἔχομεν νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐνταῦθα.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς καὶ τοῦ Δεβονσάϊρ, ἡ βασίλισσα ἔδωκε τὴν χεῖρά της εἰς τὸν κόμητα τοῦ Πεμπρώκ, καί, ἀκολουθούσης τῆς συνοδίας ὅλης, μετέβη εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ὅπου

τὴν ἐπερίμεναν ὁ Βόννερ, ὁ Τώνσταλ, ὁ Φεκκεγχάμ, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἱερεῖς καὶ ψάλται, ἐνδυθέντες τὰ ἱερατικά των ἄμφια. Ἐν ἀκαρεῖ, ὁ ἱερὸς τόπος ἐπληρώθη ἐπισήμων προσώπων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Ὁ κόμης τοῦ Ἐγμών, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ βασιλόπαιδος τῆς Ἱσπανίας, ἐστάθη εἰς τὰ δεξιὰ τῆς Μαρίας· καί, ἀφοῦ ὁ ἐπίσκοπος-ἀρχιγραμματεὺς ἐνδύθη τὴν ἀρχιερατικήν του στολήν, ἡ τελετὴ τοῦ γάμου ἤρχισε.

Μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς, ὁ Γάρδινερ, μὲ μεγάλην καὶ ἠχητικὴν φωνήν, ἐξεφώνησε τοὺς ἑξῆς λόγους·

— Τὴν ὥραν ταύτην, ἡ Μεγαλειότης Σου νυμφεύεται εἰς γάμον νόμιμον τὸν βασιλόπαιδα κύριον Φίλιππον τῆς Ἱσπανίας, υἱὸν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Πέμπτου. Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογήσῃ τὸν σεβαστὸν τοῦτον γάμον!

Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐκώφευσεν εἰς τὴν δέησιν ταύτην. Ὅλοι γνωρίζουν ὅτι, ἀλαζὼν καὶ ἀδιάφορος πρὸς τὴν σύζυγόν του, ὁ περιβόητος καὶ τυραννικὸς Φίλιππος ἔδειξε πολλὴν πρὸς αὐτὴν ψυχρότητα ἑωσότου ἔζη, καὶ ὅτι ἡ βασίλισσα αὕτη τῆς Ἀγγλίας ἀπέθανεν ἄτεκνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Α'.

Ὅσον ἂν φανῇ τοῦτο παράδοξον, εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ Ἰωάννα, ἥτις ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπερίμενε τὴν εἴδησιν τῆς καταδίκης της, ᾐσθάνετο ἡσυχίαν, ἄνεσιν, εὐτυχίαν οὕτως εἰπεῖν, ὁποίαν δὲν ᾐσθάνθη κατὰ τὴν πρόσκαιρον ἐλευθερίαν της, ἐξαιρουμένων τῶν πρώτων τῆς ἐλευθερίας ταύτης στιγμῶν. Εἴδαμεν τῷ ὄντι, ποία φρικτὴ ἀδημονία τὴν ἐβασάνιζεν εἰς Σιὼν Χάουζ, εὑρισκομένην τότε εἰς τὴν διπλῆν ἀνάγκην, ἢ νὰ καταμηνύσῃ τὸν ἀγαπητόν της σύζυγον, ἢ ν' ἀφήσῃ νὰ ἐκθρονισθῇ βασίλισσα νόμιμος. Τὴν σήμερον λοιπόν, καὶ μὲν ὁ πέλεκυς ἔμελλε νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της· ἀλλ' οὔτε ὁ Δώδλεϋ ἠδύνατο νὰ τὴν ὀνειδίσῃ ὅτι διὰ τῶν λόγων της ἐματαιώθη ἡ ἐπιχείρησίς του, οὔτε πάλιν ἡ Μαρία νὰ τὴν κατηγορήσῃ ὅτι, διὰ τῆς σιωπῆς της, ὁ θρόνος της ἔπεσε. Τὸ παρελθὸν ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν της χωρὶς ἐλέγχους συνειδότος, τὸ παρὸν χωρὶς φροντίδας, τὸ μέλλον χωρὶς φόβους. Δὲν εἶχε πλέον νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐπετρέπετο εἰς αὐτὴν νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὰ τοῦ μέλλοντος. Ὅθεν, ἀενάως προσευχομένη, ἔφθασεν εἰς κατάστασίν τινα μακαριότητος, καθ' ἣν ἐγεύετο οὕτως εἰπεῖν, ὡς προδοκίμιον, τὴν αἴδιον εὐδαιμονίαν.

Τὸ πρωῒ τῆς κυριακῆς, 11 φεβρουαρίου, ὁ δεσμοφύλαξ αὐτῆς, ζωγραφημένην φέρων εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὴν φρίκην, ἦλθε νὰ τῆς ἀναγγείλῃ ὅτι ὁ αἰδεσιμώτατος Φεκκεγχὰμ ἐπεθύμει νὰ τὴν ἴδῃ, καὶ ὅτι τὸν συνώδευεν ὁ κύριος Θωμᾶς Βράϊτζ, διορισθεὶς νεωστὶ διοικητὴς τοῦ Πύργου, ἀντὶ τοῦ Βεδιγγφέλδ.

— Ἔμβασέ τους, ἀπεκρίθη ἡ Ἰωάννα· ἠξεύρω διατί ἔρχονται . . . Καλῶς ὡρίσατε, κύριοι, τοὺς εἶπε μὲ φαιδρὸν πρόσωπον ὅταν τοὺς εἶδεν ἐμβαίνοντας. Μοῦ φέρετε, ἀναμφιβόλως, καλὰς εἰδήσεις;

— Ἀλλοίμονον! κυρία μου, πολὺ κακὰς ἀπ' ἐναντίας, ἀπεκρίθη ὁ Βράϊτζ. Θλιβερὸν μήνυμα ἔχομεν νὰ σοῦ ἀναγγείλωμεν· αὔριον προσδιωρίσθη ἡ ἡμέρα τῆς καταδίκης σου.

— Πολὺ καλά· εὐάρεστον εἶναι τὸ μήνυμα, καὶ τὸ ἐπερίμενα. Ἀνυπομόνως ἐπεθύμουν τὴν ἐλευθερίαν μου, καὶ χαίρω πολὺ μανθάνουσα ὅτι εἶναι τόσον ἐγγύς.

— Εἶμαι περιπλέον ἐπιφορτισμένος, κυρία μου, ἀπὸ τὴν Αὐτῆς Μεγαλειότητα, ἥτις δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ χαθῇ καὶ ἡ ψυχὴ συγχρόνως μὲ τὸ σῶμά σου, εἶπεν ὁ Φεκκεγχάμ, νὰ σ' ἐξορκίσω νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὰς ὀλίγας ὥρας ὅσαι σοῦ μένουν ἀκόμη, καὶ νὰ συνδιαλλαγῇς μὲ τὸν Θεόν.

— Θὰ προσπαθήσω, κύριε.

— Αἴ! κυρία μου, μὴ προσποιῆσαι ὅτι δὲν καταλαμβάνεις. Δὲν ἀγνοεῖς ὅτι ἡ βασίλισα ἐννοεῖ τὴν συνδιαλλαγήν σου μὲ τὴν ἁγίαν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὸ μόνον τοῦτο μέσον τῆς σωτηρίας σου. Πλήρης χριστιανικῆς ἀγάπης, ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης μὲ παρήγγειλε νὰ μείνω πλησίον σου μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς, καὶ νὰ μὴ παραμελήσω τίποτε διὰ τὴν ἐπιστροφήν σου εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν.

— Μὴ λαμβάνῃς τοιοῦτον κόπον, κύριε· τὰ ἐπιχειρήματά σου τὸν τοῖχον τοῦτον ἠμποροῦν εὐκολώτερον νὰ κλονήσουν, παρὰ τὴν πεποίθησίν μου.

— Ἄφες τοὐλάχιστον νὰ προσπαθήσω. Ἕως τώρα ἀπέτυχα, τὸ ὁμολογῶ· ὁμολογῶ ὅτι ἠμπορῶ ν' ἀποτύχω καὶ πάλιν· ἀλλά, κυρία μου, ὁ ζῆλός μου αὐτὸς ἀρκεῖ νὰ σοῦ ἀποδείξῃ ὅτι ἐπιθυμῶ μεγάλως τὸ καλόν σου, ὅτι μόνην ἐπιθυμίαν ἔχω νὰ σὲ λυτρώσω ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τοῦ Σατανᾶ.

— Ποτὲ δὲν ἐδίστασα περὶ τοῦ ζήλου σου, κύριε· οὔτε πάλιν διστάζω . . . τὸ λέγω μὲ πᾶσαν ταπείνωσιν . . . ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶ καὶ τώρα ν' ἀνασκευάσω θριαμβικῶς τὰ ἐπιχειρήματά σου. Ἀλλὰ σήμερον χρεωστῶ νὰ μὴ δεχθῶ τὴν μάχην, διότι μετρημέναι εἶναι αἱ ὧραί μου, καὶ ὅλας των τὰς στιγμὰς πρέπει νὰ τὰς ἀφιερώσω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ . . . Κύριε, ἠκολούθησε μὲ ἠλλοιωμένην φωνήν· καὶ περὶ τοῦ νυμφίου μου, δὲν ἔχεις τίποτε νὰ μοῦ εἴπῃς;

— Ἡ καταδίκη του θὰ ἐκτελεσθῇ τὴν αὐτὴν στιγμὴν μὲ τὴν ἐδικήν σου.

— Θὰ τὸν ἴδω λοιπὸν αὔριον;

— Ἴσως προτήτερα.

— Προτήτερα; . . . Ἆ! δὲν ἠξεύρω ἂν θὰ ἔχω τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρω τὴν συνέντευξιν ταύτην.

— Δὲν εἶχα δίκαιον; ἐμουρμούρισεν ὁ Φεκκεγχὰμ εἰς τὸ αὐτίον τοῦ διοικητοῦ. Διὰ μόνης τῆς καρδίας ἠμποροῦμεν νὰ φέρωμεν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τὴν ἰσχυρογνώμονα ταύτην αἱρετικήν . . . Κάμε γρήγορα, κύριε Θωμᾶ.

Ὁ Βράϊτζ ἀπεμακρύνθη.

— Ἑτοιμάσου, κυρία μου, εἶπεν ὁ ἱερεύς.

— Εἰς τί νὰ ἑτοιμασθῶ;

— Νὰ ἴδῃς τὸν σύζυγόν σου· εἶναι ἐδῶ.

Ἡ θύρα ἠνοίχθη μὲ βίαν, καὶ ὁ Δώδλεϋ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἰωάννας, ἐνῷ ὁ Φεκκεγχὰμ καὶ ὁ Βράϊτζ ἀπεσύροντο εἰς τὰ ὀπίσω.

Οὔτε λέξιν τὸ δυστυχὲς τοῦτο ζεῦγος δὲν ἐπρόφερεν. Ἐναγκαλισμοὶ ἀμοιβαῖοι, κραυγαὶ ἄναρθροι, στεναγμοὶ βαθεῖς καὶ διακοπτόμενοι, καὶ μετ' αὐτοὺς

νέοι πάλιν ἐναγκαλισμοί, ἦσαν ἡ μόνη γλῶσσα τὴν ὁποίαν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συγκίνησις αὐτῶν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εὕρισκαν.

Ἀφοῦ τοὺς ἐκύτταξεν ὀλίγον μὲ ἀπαθὲς ὄμμα, ὁ πνευματικὸς τῆς βασιλίσσης, πλησιάσας πρὸς αὐτούς, εἶπε·

— Λυποῦμαι ὅτι διακόπτω τὴν ἄφωνον ταύτην καὶ κατανυκτικὴν τῶν καρδιῶν σας διάχυσιν· ἀλλ' ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης ἐπιθυμεῖ νὰ μὴ μείνετε πολλὴν ὥραν ὁμοῦ . . . Ἔπειτα, μοῦ παρήγγειλε, κυρία μου, νὰ σοῦ εἰπῶ ὅτι, μὲ ὅλην τὴν ὑποτροπὴν τοῦ λόρδου Δώδλεῦ εἰς τὸ κατ' αὐτῆς ἔγκλημά του, θὰ εὐδοκήσῃ καὶ πάλιν νὰ τὸν συγχωρήσῃ, ἂν συγκατατεθῇς νὰ εἰσέλθῃς δημοσίως εἰς τοὺς κόλπους τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας.

— Δὲν ἠμπορῶ, Δώδλεῦ, ἀνέκραξεν ἀπηλπισμένη ἡ Ἰωάννα· δὲν ἠμπορῶ, δὲν ἠμπορῶ! . . .

— Καὶ ἐγώ, δὲν θέλω! ἀπεκρίθη . . . Θ' ἀποθάνωμεν ὁμοῦ, Ἰωάννα.. Εἰπὲ πρὸς τὴν κυρίαν σου ὅτι ἀγαπῶ πολὺ τὴν σύζυγόν μου, καὶ δὲν θέλω νὰ τῆς ζητήσω τὴν θυσίαν ταύτην· καὶ ὅτι αὐτὴ ἐπίσης μὲ ἀγαπᾷ πολύ, καὶ δὲν θέλει νὰ τὴν κάμῃ.

— Δώδλεῦ, ἀνέκραξε μὲ δάκρυα εὐδαιμονίας ἡ Ἰωάννα· δὲν θὰ λυπηθῶ πλέον παντάπασι διὰ τὴν στέρησιν τῆς ζωῆς μου!

— Σᾶς μένει τίποτε ἄλλο νὰ εἰπῆτε μεταξύ σας; ἠρώτησεν ὁ Φεκκεγχάμ. Στοχασθῆτε ὅτι δὲν θὰ ἰδῆτε πλέον ὁ εἷς τὸν ἄλλον εἰς τὴν γῆν.

— Τοὐλάχιστον, παρετήρησεν ἡ Ἰωάννα, βλεπόμεθα εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη μὲ σκληροκάρδιον κακίαν ὁ πνευματικός· θὰ σᾶς θανατώσουν χωριστά· σέ, κυρία μου, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ὅπου ἐθανατώθησαν ἡ Ἄννα Βολένα καὶ ἡ Αἰκατερίνα Ὁβάρδ.

— Πολὺ καλά, εἶπε μὲ πικρίαν πολλὴν ὁ λόρδος Γυιλφόρδ Δώδλεῦ, θὰ συλίζωμεν εἰς τὸν τάφον, ὅπου ἡ τυραννία βασιλίσσης θεοβλαβοῦς θὰ ἦναι ἀνίσχυρος καθ' ἡμῶν, ὅπου ἡ φωνὴ ἱερέως μισαλλοδόξου καὶ ἐμπαθοῦς δὲν θὰ μᾶς ἐνοχλῇ πλέον.

— Ἔπαρε τὸν δεσμιόν σου, κύριε, ἔκραξεν ἐμμανῶς πρὸς τὸν διοικητὴν ὁ Φεκκεγχάμ.

Β.

Ἡ Ἰωάννα διῆλθε προσευχομένη, ἐκτὸς δύω τὸ πολὺ ὡρῶν, ὁλόκληρον τὴν νύκτα ἥτις προηγήθη τῆς δευτέρας, 12 φεβρουρίου 1554, ἡμέρας τῆς καταδίκης της. Πρό τινος καιροῦ, εὑρίσκετο πλησίον της νεᾶνις εὐγενοῦς καὶ διακεκριμένης καταγωγῆς, ὀνόματι Ἀγγελικὴ Μονζουά, ἥτις ἔλαβε τὴν τιμὴν νὰ τὴν ὑπηρετήσῃ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς. Ἡ Ἰωάννα, ἀποκοιμηθεῖσα περὶ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, εἶχε παραγγείλει εἰς αὐτὴν νὰ τὴν ἐξυπνήσῃ τὴν τετάρτην· ἀλλ' ἡ Ἀγγελικὴ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ ἀκριβῶς τὴν παραγγελίαν ταύτην. Ὁ τελευταῖος οὗτος ὕπνος, ὅστις ἔμελλεν ὀλίγας μόνον ὥρας νὰ προηγηθῇ τοῦ ὕπνου τῆς αἰωνιότητος, εἶχέ τι ἱερὸν δι' αὐτήν. Μειδίαμα οὐράνιον ἔλαμπεν εἰς τὰ χείλη τῆς καταδίκου, τὰ ὁποῖα, ἠσύχως κινούμενα, ἐφαίνοντο ὅτι προσηύχοντο ἀκόμη. Ἂν συγχωρῆται ποτε εἰς τοὺς ἀγγέλους νὰ ἔρχωνται καὶ νὰ ἐπισκέπτωνται κατ' ὄναρ τοὺς δικαίους εἰς τὴν γῆν, βέβαια, τὴν νύκτα ἐκείνην ἄγγελοι περιίπταντο ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς Ἰωάννας. Ἀγγελικὴ λοιπὸν ἐστοχάσθη ὅτι σκληρὸν ἦτον νὰ τὴν ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν αἴσθησιν τῆς τρομερᾶς της καταστάσεως . . . Ἀλλ' αἰφνιδίως, εἶδε καὶ ἔπαλλε τὸ στῆθος της βιαίως, τὸ πρόσωπόν της ἠλλοιώθη, καὶ δάκρυα ἔρρεαν ἐπὶ τῶν παρειῶν της. Τότε ἔπραξε διὰ φιλανθρωπίαν ὅ,τι, διὰ φιλανθρωπίαν, δὲν ἠθέλησε νὰ πράξῃ ἕως τότε.

— Εἶναι τέσσαρες ὧραι; ἠρώτησε καὶ ἐσηκώθη εὐθὺς ἡ Ἰωάννα.

— Εἶναι πέντε, κυρία μου, σὲ παρήκουσα . . . Ἐφαίνεσο τόσον εὐτυχής, ὥστε δὲν ἐτόλμησα νὰ σ' ἐξυπνίσω.

— Ἀ! εὐτυχὴς ἤμην τῷ ὄντι· διότι ἔβλεπα ὅτι ὅλα εἶχαν τελειώσει, καὶ ὅτι μ' ἔφερεν εἰς τὰς μονὰς τῆς αἰωνίου μακαριότητος χορὸς ἀγγέλων πολλῶν, οἵτινες, διαρκούσης τῆς καταδίκης μου, μοῦ ἐπρόσφεραν ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ αἰθέρος τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου.

— Τὸ ὄνειρόν σου θ' ἀληθεύσῃ, κυρία μου· ἀφίνεις τὴν γῆν διὰ τοὺς οὐρανούς, ὅπου θὰ εὕρῃς τὸν σύζυγόν σου, καὶ θ' ἀπολαύσετε ὁμοῦ εὐδαιμονίαν καὶ χαρὰν ἀτελεύτητον.

— Τολμῶ νὰ τὸ ἐλπίσω . . . καὶ μολαταῦτα . . . τώρα ἐνθυμοῦμαι, εἰς τὰς μακαρίας ἐκείνας μονάς, ματαίως ἐζήτουν τὸν Δώδλεῦ. Ἀγγελική, μὲ ἄφησες νὰ κοιμηθῶ ἢ παρὰ πολὺ ἢ πολὺ ὀλίγον.

— Συγχώρησέ με, φιλτάτη κυρία μου.

— Ὦ! δὲν σ' ἐπιπλήττω, ὄχι. Ἤθελα νὰ εἰπῶ μόνον ὅτι δὲν ἔλαβα καιρὸν νὰ εὕρω τὸν σύζυγόν μου.

— Θὰ τὸν εὕρῃς, φιλτάτη κυρία μου, μὴν ἀμφιβάλλῃς. Αἱ προσευχαί σου θὰ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἐξαλείψουν τὰς ἁμαρτίας του, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἐπαρκέσουν εἰς τοῦτο αἱ προσευχαί του.

— Καὶ τοῦτο ἀκόμη τολμῶ νὰ τὸ ἐλπίσω . . . Καί, νὰ, θὰ προσευχηθῶ πάλιν ὑπὲρ αὐτοῦ . . . Προσεύχου καὶ σὺ ὑπὲρ αὐτοῦ, Ἀγγελική.

Καὶ, τοῦτο εἰποῦσα, ἤρχισε πάλιν νὰ προσεύχεται, καὶ ἠκολούθησεν οὕτω μέχρι τῆς ἑβδόμης ὥρας. Τότε, τὴν ἐβοήθησεν ἡ Ἀγγελικὴ καὶ ἐνδύθη.

— Αἰσθάνομαι, εἶπε, τόσον ζωηρὸν αἴσθημα εὐδαιμονίας, ὥστε, ἂν ἤκουα τὴν φωνὴν τῆς καρδίας μου, θὰ τὸ ἐφανέρονα διὰ λαμπροῦ καλλωπισμοῦ. Ναί, εἶμαι εὐθυμοτέρα ἀκόμη, παρότι ἤμην ὅταν ἐνυμφεύθην τὸν ἀγαπητόν μου Γυιλφόρδ . . . Ὁποία ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς μου κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, συγκρινομένη μὲ τὴν ἀποφράδα ἐκείνην στιγμήν, καθ' ἣν ἐτέθη τὸ στέμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου!

— Ἀλλοίμονον! κυρία μου, πόσον ἡ τύχη σου εἶναι προτιμοτέρα τῆς ἐδικῆς μου! Ὁ οὐρανὸς ἀνοίγει διὰ σέ, καὶ ἐγώ, σὲ στεροῦμαι!

— Ὄχι διαπαντός, φιλτάτη Ἀγγελική· ἡ ἰδέα αὐτὴ ἂς σὲ παρηγορήσῃ.

— Δὲν τρώγεις τίποτε, κυρία μου;

— Ὄχι, δὲν ἔχω πλέον νὰ ἐνασχοληθῶ περὶ τοῦ σώματος.

Ὅταν ἐξημέρωσεν, ἐσηκώθη ὁμίχλη πολλή, καὶ τὸ φρούριον ἔμεινεν ἱκανὴν ὥραν ὡς ἐνταφιασμένον εἰς αὐτήν. Ἂν δὲ θλιβερὸς ἦτον ἐξωτερικῶς ὁ καιρός, ἐ-

σωτερικῶς οἱ καρδίαι δὲν ἦσαν ὀλιγώτερον. Ὅλοι ἐθρήνουν ἀπὸ προτήτερα τὸ τραγικὸν τέλος τῆς Ἰωάννας. Ἡ νεότης, ἡ ἀθωότης, ἡ εὐσέβεια αὐτῆς ἐκίνουν εἰς οἶκτον καὶ τοὺς σκληροτέρους τῶν ἀνθρώπων, καὶ συμπάθειαν ἀκόμη διήγειραν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς της. Περίλυπος ἦτον ὁ κόσμος ὅλος· ἔλεγες ὅτι ἐπεριμένετο συμφορὰ δημοσία· καὶ, ἀντὶ νὰ μεταβληθῇ εἰς πανήγυριν τὸ θέαμα τῆς καταδίκης της (καθὼς συνήθως βλέπομεν τὸ ἀπάνθρωπον τῆς τοιαύτης περιεργίας, καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦτον ἀκόμη χειρότερα), ἐπεθύμουν ὅλοι νὰ εἶχεν ἀποπερατωθῆ ἡ φοβερὰ τοῦ δράματος τούτου σκηνή. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐμουρμούριζαν προσευχάς, ἄλλοι ἐπτέναζαν κρυφίως, καὶ πολλοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ κρατήσουν τὰ δάκρυα. Ἂν συνωδεύθη ποτὲ ψυχὴ ἕως τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τὰς συμπαθείας τῆς γῆς, ἦτον ἀναμφιβόλως ἡ ψυχὴ τῆς δυστυχοῦς Ἰωάννας Δώδλεῦ.

Ἐπροχώρησεν ἤδη ἀρκετὰ ἡ ἡμέρα, καὶ ἡ αὐτὴ πάντοτε κατήφεια καὶ σιωπὴ ἐπεκράτει εἰς τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου. Ὁ Δώδλεῦ, διασκεδάζων τὴν λύπην του, ἐνησχολεῖτο εἰς ἔργον σύνηθες εἰς τοὺς φυλακισμένους, καὶ, λαβὼν καρφίον, ἐχάραττεν εἰς τοὺς τοίχους ἐπιγραφάς. Τὴν ἐννάτην ὥραν, εἶχε τελειώσει τὸ ὄνομα τῆς Ἰωάννας, τὸ ὁποῖον φαίνεται καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη εἰς δύω μέρη, ὅταν τέλος πάντων ἀπόσπασμα δορυφόρων καὶ ὁπλοφόρων ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ δεσμωτηρίου του· καὶ, μετ' ὀλίγον, εἶδεν ἐμβαίνοντα τὸν κύριον Θωμᾶν Βράϊτζ καὶ τὸν πνευματικὸν τῆς βασιλίσσης, τοὺς ὁποίους ὑπεδέχθη μὲ γαλήνον καὶ ἀτάραχον ἦθος.

— Πρὸ τοῦ ν' ἀναχωρήσῃς εἰς μέρος ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιστρέφει κάνεις, τοῦ εἶπεν ὁ πνευματικός, ἔρχομαι νὰ σ' ἐρωτήσω καὶ τελευταίαν φορὰν, μυλόρδε, ἂν ἔγεινε κἀμμία εὐτυχὴς μεταβολὴ εἰς τὰ θρησκευτικά σου αἰσθήματα.

— Διατί, καθὼς καὶ εἰς τὸν δοῦκα τὸν πατέρα μου, νὰ μὴ μοῦ ὑποσχεθῇς τὴν χάριν, ἀπεκρίθη, ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ ἐξομόσω τὴν θρησκείαν μου εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, καὶ ἔπειτα ν' ἀπαλλαχθῇς ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσίν σου, χάρις εἰς τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου, καθὼς συνέβη καὶ εἰς τὸν πατέρα μου; . . . Ὄχι, κύριε, ὄχι· δὲν θ' ἀπολαύσῃς τίποτε ἀπ' ἐμὲ ὑπὲρ τῆς ψευδοῦς, τῆς εἰδωλολατρικῆς σου πίστεως. Θ' ἀποθάνω διαμαρτυρόμενος.

— Ἀπόθανε λοιπὸν, ψυχῇ τε καὶ σώματι, αἱρετικὲ σκληροκάρδιε! ἀνέκραξεν ὁ ἱερεύς . . . Κύριε Θωμᾶ Βράϊτζ, ἐπρόσθεσεν ἀπομακρυνόμενος, τὸν ἀφίνω εἰς χεῖράς σου.

Καὶ ἐξῆλθε μαινόμενος.

Ὅ,τι κατὰ πρῶτον εἶδε μακρόθεν ὁ Δώδλεῦ, ἐξερχόμενος τῆς φυλακῆς, ἦτον ἰκρίωμα καταδίκης. Ἐνῷ ἐκύτταζε τοῦτο προσεκτικῶς·

— Εἶναι διὰ τὴν λέδην Ἰωάνναν, τοῦ εἶπεν ὁ διοικητής.

— Χαίρω, ἀπεκρίθη μὲ ἠλλοιωμένην φωνὴν ὁ Δώδλεῦ, ὅτι πρῶτος ἐγὼ θ' ἀποθάνω . . . Κύριε Θωμᾶ, θὰ τὴν ἰδῆς σύ;

— Μάλιστα, μυλόρδε.

— Πολὺ καλά! εἰπέ της λοιπὸν ὅτι, τὴν ὥραν τοῦ θανάτου της, θὰ ἦμαι πλησίον της.

Ἀφίνων τὴν φυλακὴν τοῦ Γυιλφόρδ, ὁ Φεκκεγχὰμ μετέβη εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Ἰωάννας. Ἡ πρώην βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας, προσηύχετο γονυπετής, ἀλλ' ἅμα τὸν εἶδεν, ἐσηκώθη.

— Ἦλθεν ἡ ὥρα; ἠρώτησε.

— Μάλιστα, κυρία μου, ἦλθεν ἡ ὥρα . . . Ἀλλ' ἦλθεν ἐπίσης καὶ ἡ ὥρα τῆς μετανοίας σου! ἠκολούθησε μὲ τόνον ἐπίσημον. Ὀλίγαι στιγμαὶ ζωῆς σοῦ μένουν ἀκόμη· καὶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν καθ' ἣν λαλοῦμεν, ὁ σύζυγός σου ἴσως προσεκλήθη ἔμπροσθεν τοῦ ὑπερτάτου Κριτοῦ . . . Ἡ ὥρα ἦλθε! . . . Μὴν ἀποθνήσκῃς, καθὼς ὁ σύζυγός σου, μέχρι τέλους ἀμετανόητος!

— Ἐπέμεινε! Δόξα σοι ὁ Θεός! Ὁ Θεὸς νὰ τὸν μακαρίσῃ! ἀνέκραξε, καὶ πάλιν ἐγονάτισε.

Καὶ, κωφεύουσα εἰς τὰς ἀκαταπαύστους τοῦ πνευματικοῦ τῆς βασιλίσσης ἐνοχλήσεις, ἔμεινε προσευχομένη ἐωσότου ἦλθεν ὁ διοικητής. Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ μετ' αὐτῆς, ὁ κύριος Θωμᾶς Βράϊτζ, μὲ φωνὴν διακοπτομένην ἀπὸ τὰ δάκρυα, τῆς ἐζήτησε μικρόν τι ἐνθύμημα.

— Δὲν ἔχω, εἶπεν, ἄλλο τι νὰ σοῦ δώσω, παρὰ ταύτην τὴν *Σύνοψιν*. Ἔχω ἀνάγκην αὐτῆς ἀκόμη, ἀλλὰ θὰ τὴν λάβῃς . . . Εἴθε νὰ σὲ ὠφελήσῃ!

— Θὰ τὴν λάβῃς βέβαια, τέκνον μου, μὲ σκοπὸν νὰ τὴν ῥίψῃς εἰς τὸ πῦρ; ἀνέκραξεν ὁ Φεκκεγχάμ.

— Θὰ τὴν λάβω καὶ θὰ τὴν φυλάξω ὡς πολυτιμότατον κειμήλιον, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, εἶπεν ὁ Βράϊτζ.

— Θὰ εὕρῃς προσευχὴν γραφεῖσαν διὰ τῆς ἰδίας μου χειρὸς, εἶπεν ἡ Ἰωάννα . . . Εἴθε, λέγω καὶ πάλιν, τὸ μικρὸν τοῦτο δῶρον νὰ σὲ ὠφελήσῃ!

Εἰς τὴν θύραν, τοὺς ἐπερίμενε φρουρὰ, ἥτις, ἀφοῦ ἐφάνη ἡ Ἰωάννα, ἔδειξε πολλὰ κατανυκτικῆς συμπαθείας δείγματα. Ὑγροὶ ἦσαν ὅλων οἱ ὀφθαλμοί· μολονότι εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς ἐπιβάλλεται ὡς χρέος τὸ νὰ κρύπτουν πᾶν αἴσθημα ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, ἄφθονα δάκρυα ἔρρεαν διὰ τῶν πυκνῶν μυστάκων τῶν ἀγροίκων τούτων στρατιωτῶν, οἵτινες τί εἶναι τὰ δάκρυα ἕως τότε δὲν ἐγνώριζαν. Ἤρχισαν τότε νὰ προχωροῦν βραδέως. Ἡ Ἰωάννα, ἐρχομένη μεταξὺ τῆς Ἀγγελικῆς καὶ τοῦ Φεκκεγχὰμ, ἀνεγίνωσκε μεγαλοφώνως εἰς τὸ ψαλτήριον αὐτῆς, ἀποφεύγουσα οὕτω τὰς ὀχληρὰς τοῦ τελευταίου προτροπάς. Ἡ ὁμίχλη εἶχεν ὁπωσοῦν διασκεδασθῆ, ἀλλ' ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτον ὑγρὰ, καὶ ἡ ἡμέρα μελαγχολική· κόρακες δὲ πολλοὶ, ἐλκυσθέντες ἀπὸ τὴν φυσικήν των προαίσθησιν εἰς τὸν τόπον τοῦ πτώματος, καὶ ποτὲ μὲν περιϊπτάμενοι ὀλόγυρα τῆς θλιβερᾶς συνοδίας, ποτὲ δὲ καθήμενοι, ὀλίγον μακρὰν, ἐπὶ τῶν γυμνῶν δένδρων, κύζαναν ἀκόμη διὰ τῶν βραγχνῶν κραυγῶν των, συνωδευμένων ἀπὸ τὴν μονότονον κωδωνοκρουσίαν τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τὸν ἀπαίσιον χαρακτῆρα τῆς πενθίμου ταύτης σκηνῆς.

Φθάσασα κάτω τοῦ ἰκριώματος, ἡ Ἰωάννα ἀνέβη μὲ σταθερὸν βῆμα τὰς βαθμίδας του· ἔπειτα, ἐξεφώνησε τοὺς ἑξῆς λόγους πρὸς τοὺς ὀλίγους θεατὰς, τοὺς ὁποίους δὲν ἴσχυσε νὰ ἐμποδίσῃ μακρὰν τοῦ λυπηροῦ θεάματος ὅλη των ἡ πρὸς τὴν καταδικασθησομένην συμπάθεια·

« Μάρτυρας ἐπικαλοῦμαι ὅλους σας ὅτι ἀποθνήσκω εἰ-

λικρινὴς *διαμαρτυρομένη*, ἐναποθέτουσα πᾶσαν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μου μόνον εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Ὑψίστου, καὶ εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ παναχράντου αἵματος τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁμολογῶ ὅτι, μυηθεῖσα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, πολλάκις ἡ τάλαινα τὸν παρήκουσα· ὅτι ἠγάπησα ὑπὲρ τὸ δέον ἐμαυτὴν καὶ τὸν πρόσκαιρον τοῦτον κόσμον· καὶ ὅτι ἡ παροῦσα τιμωρία εἶναι ἐξιλασμὸς δίκαιος τῶν ἁμαρτημάτων μου. Ἀλλ' εὐχαριστῶ ἐκ βάθους καρδίας τὸν πανάγαθον Θεόν, διότι μοῦ ἔδωκε καιρὸν νὰ μετανοήσω. Ζητῶ λοιπόν, ἀδελφοί μου χριστιανοί, ἐνόσω ζῶ ἀκόμη, νὰ μὲ συγχωρήσετε καὶ νὰ προσευχηθῆτε ὑπὲρ ἐμοῦ. »

Πολλαὶ φωναὶ τότε ἠκούσθησαν συγχωροῦσαι αὐτὴν ἐξ ὅλης καρδίας· καὶ, ὅταν μετὰ ταῦτα ἐγονάτισε καὶ ἤρχισε νὰ λέγῃ τὸ *Ἐλέησόν με*, πολλοὶ τῶν περιεστώτων τὴν ἐμιμήθησαν.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ψαλμοῦ, ὁ Φεκκεγχὰμ ἀνέκραξε·

— Καὶ τελευταίαν φορά, κυρία μου, σ' ἐξορκίζω νὰ ἐμβῆς εἰς τὴν ἁγίαν ὁδόν!

— Σὲ παρακαλῶ, κύριε, μὴν ἐπιμένῃς περισσότερον, ἀπεκρίθη μὲ ἀγγελικὴν γλυκύτητα. Εὑρίσκομαι τώρα εἰς εἰρήνην μὲ ὅλον τὸν κόσμον, καὶ οὕτως ἐπιθυμῶ ν' ἀποθάνω.

Ἔπειτα, ἐσηκώθη, καὶ εἶπε πρὸς τὴν Ἀγγελικήν·

— Ὅταν ὅλα τελειώσουν, δὸς τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς τὸν κύριον Θωμᾶν Βραΐτζ . . . Αὐτὰ δὲ, ἐπρόσθεσεν ἐγχειρίζουσα τὰ χειρόκτια καὶ τὸ περιδέραιον αὐτῆς, τὰ χαρίζω εἰς σέ.

— Καὶ εἰς ἐμὲ τὴν συγχώρησιν, εἶπεν ὁ δήμιος Μάγγερ, γονυπετήσας ἔμπροσθέν της, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τότε καιροῦ.

— Ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας, ἀπεκρίθη. Εἶσαι σήμερον ὁ καλήτερος τῶν φίλων μου εἰς τὴν γῆν.

— Τί ἔχεις, κυρία μου; εἶπεν ὁ διοικητὴς παρατηρήσας αἰφνιδίως ὅτι ἡ Ἰωάννα ἀνεσκίρτα καὶ ἔτρεμεν.

— Ὤ! τίποτε . . . Μοῦ ἐφάνη ὅτι ἔβλεπα τὸν σύζυγόν μου ὠχρὸν καὶ αἱματωμένον.

— Ποῦ, κυρία μου; τὴν ἠρώτησεν ὁ Βραΐτζ, διότι, τοὺς λόγους τούτους ἀκούσας, ἐνθυμήθη ὅσα ὁ Γυιλφόρδ τὸν εἶχεν ἐπιφορτίσει νὰ εἰπῇ πρὸς τὴν Μαρίαν.

— Ἐκεῖ, πλησίον τοῦ ξύλου τούτου τῆς σφαγῆς . . . Καὶ, νὰ, Χριστὲ καὶ Παναγία μου! τὸν βλέπω ἀκόμη... Ἀλλ' εἶναι πλάνη τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Πολλοὶ διαλογισμοὶ ἦλθαν τότε εἰς τὸν νοῦν τοῦ διοικητοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε.

Ἡ Ἰωάννα ἐστράφη μὲ τρόπον ἐμφαντικὸν πρὸς τὴν Ἀγγελικήν, ἥτις ἤρχισε νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὰς ἀναγκαίας προετοιμασίας τοῦ θανάτου.

Ἀλλὰ, μόλις ἐγύμνωσε τοὺς ὤμους τῆς Ἰωάννας, ἐσήκωσε τὴν μακρὰν κόμην της, καὶ ἔδεσε τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐρρίφθη εἰς τὰ ὀπίσω πνιγομένη ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Καὶ ἡ Ἰωάννα, ἐκτείνουσα τὰς χεῖρας, ἐζήτει ψηλαφητὰ τὸ ξύλον, ὅπου ἔπρεπε ν' ἀποθέσῃ τὴν κεφαλήν της.

— Ποῦ εἶναι, . . . ποῦ εἶναί τος; . . . ἔλεγε.

Τέλος πάντων, βοηθουμένη ἀπὸ τὸν Βραΐτζ, ἐστάθη εἰς τὴν κατάλληλον θέσιν.

Ἡ Ἀγγελικὴ ἔκρυψε τὸ πρόσωπον μὲ τὰς χεῖράς της· ὁ Φεκκεγχὰμ αὐτὸς ἐσκεπάσθη μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ῥάσου του· μόνος ὁ κύριος Θωμᾶς ἐκύτταζε μὲ ἀπαθὲς ὄμμα.

— Κύριε! ἀνέκραξεν ἡ Ἰωάννα, εἰς τὸ ἔλεός σου παραδίδω τὴν ψυχήν μου! . . .

Καὶ ὁ πέλεκυς ἔπεσε, καὶ ὑπὸ τὸν πέλεκυν ἔπεσε ἡ ὡραιοτέρα τοῦ κόσμου κεφαλή, ἡ κεφαλὴ γυναικὸς τόσον ἀθῶας, ὥστε ὁ Θεὸς τὴν ὑπεδέχθη ἀναμφιβόλως εἰς τοὺς χοροὺς τῶν ἀγγέλων του, καὶ ἐστεφάνωσε αὐτὴν μὲ τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΙΤΑΛΙΑΝ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'.

Ἐν Νεαπόλει τὴν 2—14 Ἰουλίου 1849.

Κυρία μου!

Θὰ σᾶς εἶπω ὀλίγα τινὰ σήμερον περὶ τοῦ Βουρβωνείου Μουσείου, ἐκ τῶν πλουσιωτέρων καὶ περιεργοτέρων ἀναμφιβόλως καταστημάτων τῆς Εὐρώπης. Ἡ οἰκοδομὴ ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἱσπανικῆς ἐποχῆς (1587) διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πανεπιστήμειον· ἀλλὰ τὸ 1816 ὁ πατὴρ τοῦ ἐνεστῶτος βασιλέως τὴν μετεσκεύασεν εἰς Μουσεῖον καὶ μετέφερεν ἐν αὐτῇ τὰς ἀρχαιότητας, τὰς βιβλιοθήκας, καὶ τὰς εἰκόνας ὅσαι ἦσαν διεσκορπισμέναι εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ὁ βασιλεὺς οὗτος, σοφὸς προστάτης τῶν τεχνῶν, συντρέχει μὲ τὸν αὐτὸν ζῆλον εἰς τὴν καλλονὴν καὶ τὸν πλουτισμὸν τοῦ ἀπεραντου τούτου καταστήματος.

Θὰ ἦτον ἴσως τολμηρὸν σήμερον νὰ ἐπαινέσῃ τις κεφαλὴν ἐστεμμένην· ἀλλ' ἂς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι καὶ πάλαι εἰς Ἀθήνας, οἱ Πεισιστρατίδαι ἐφάνησαν σοφοὶ προστάται τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας οἱ Βουρβῶνοι τῆς Γαλλίας καὶ οἱ τῆς Νεαπόλεως δὲν ἐφάνησαν κατώτεροι τῶν ἀρχαίων ἐκείνων βασιλέων.

Τὰ στενὰ ὅριν τῆς παρούσης ἐπιστολῆς δὲν ἐπιτρέπουσι μακρὰς παρεκβάσεις περὶ τῶν λαμπρῶν ἀντικειμένων ὅσα περιέχει τὸ βουρβώνειον μουσεῖον· ὅθεν θὰ ὑποδείξω ὀλίγα τινὰ μόνον τῶν ἐν ταῖς κυριωτέραις αἰθούσαις περιέργων μνημείων.

Ἐν τῇ προσγείῳ αἰθούσῃ τῶν *ψηφωτῶν*, ἐξ ἀριστερῶν, φαίνεται ἐξαίσιον ψηφωτὸν συγκείμενον ἐκ τριῶν προσώπων, κάτω τοῦ ὁποίου ἀναγινώσκονται τὰ ἑρεξῆς·

» ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΔΗΣ ΣΑΜΙΟΣ ΕΠΟΙΗΣΕ. »

Ὀλίγον μακρότερον ὑπάρχει ἄλλο ψηφωτὸν παριστάνον σκελετὸν κρατοῦντα ἀνὰ ἓν ἄγγειον ἐξ ἑκατέρας τῶν χειρῶν. Πιθανὸν ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς κόσμος ἑστιατορίου, ὡς λέγει καὶ ὁ Ἡρόδοτος (ἐν Εὐτέρπῃ βιβλ. Β' § 78) περὶ τῆς συνηθείας ἣν εἶχον οἱ Αἰγύπτιοι τοῦ νὰ δεικνύωσιν « ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, » καὶ νὰ λέγωσιν. « Εἰς τοῦτον ὁρέων πῖνέ τε καὶ τέρπευ, ἔσαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. »

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἀγαλμάτων, ἐν τῇ δευτέρᾳ στοᾷ,

τὸ τοῦ Βάλβου, καὶ διὰ τὴν ζωηρὰν ἔκφρασιν τοῦ ἵππου, καὶ διὰ τὰς κινήσεις τοῦ ἵππου, ὄχι μόνον εἷν' ἐκ τῶν ὡραιοτέρων τοῦ μουσείου μνημείων, ἀλλὰ, κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδημόνων, θεωρεῖται ὡς ὁ ὡραιότερος τῶν σωζωμένων ἐφίππων ἀνδριάντων.

Αἴθουσα τῆς Χλωρίδος καὶ τῶν μεγάλων ψηφωτῶν.

Ἡ κολοσσαία Χλωρὶς ἢ Ἀφροδίτη ἠμφιεσμένη, ἀριστούργημα ἑλληνικῆς γλυπτικῆς, εὑρέθη μὲ τὸν Ἡρακλῆ Farnese, εἰς τὰ ἐν Ῥώμῃ θερμὰ τοῦ Καρακάλλα.

Τὸ μέγα ψηφωτὸν τὸ κείμενον εἰς τὸ κέντρον τῆς ἰδίας ταύτης αἰθούσης, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν ἱππότην Κ. Κουαράντα, παριστάνει τὴν ἐν Ἰσσῷ μάχην, εὑρέθη τὸ 1830 εἰς τὴν λεγομένην τοῦ Φαύνου οἰκίαν, ἐν Πομπηΐᾳ· καὶ ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι τὸ ὡραῖον τοῦτο μνημεῖον ἐρθείρετο, τὸ μετέφεραν εἰς Νεάπολιν, καὶ τὸ ἐτοποθέτησαν ἀξιολόγως ὅπου εὑρίσκεται σήμερον. Ἐπὶ τοῦ λαμπροῦ τούτου ψηφωτοῦ φαίνονται εἰκοσιεῖς μαχηταὶ καὶ δεκαεῖς ἵπποι. Ὁ πλοῦτος τῶν χρωμάτων καὶ ἡ ἀμίμητος τῶν προσώπων διάταξις, ἀναδεικνύουσιν αὐτὸ ἔξοχον καλλιτέχνημα.

Ἐντὸς τῆς αὐτῆς αἰθούσης ὑπάρχει καὶ ἄγαλμα τοῦ Ἀριστείδου τὸ ὁποῖον ἐθαύμαζεν ὁ Κανόβας, εἰς δὲ τὴν πρὸς ἀριστερὰν αἴθουσαν, μαρμάρειον περικαλλὲς ἀγγεῖον κομψοτάτης κατασκευῆς, ἐφ' οὗ ἀναγινώσκονται τὰ ἑφεξῆς·

» ΣΑΛΠΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΕΠΟΙΗΣΕ. »

Ἡ Καλλίπυγος Ἀφροδίτη κεῖται ἐντὸς μικρᾶς αἰθούσης. Εὑρέθη δὲ εἰς τὴν *χρυσῆν οἰκίαν* τοῦ Νέρωνος. Ἂν καὶ τὸ σχῆμα καὶ ἡ θέσις της εἶναι πλήρεις χάριτος, μ' ὅλον τοῦτο ὁ Οὐϊγκελμὰν κατατάττει αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἀγαλμάτων τῆς δευτέρας τάξεως.

Οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον ἐν γένει τὰς Ἀφροδίτας συστελλομένας διὰ τὴν γυμνότητά των. Ἡ Κ αλλίπυγος ὅμως φαίνεται ἐνασμενιζομένη αὐτῇ καὶ προσκαλοῦσά σε νὰ τὴν θαυμάσῃς.

Εἴς τινα τῶν προσγείων αἰθουσῶν, ἐκ δεξιῶν τῆς εἰσόδου, εὑρίσκεται ὁ Ἡρακλῆς, καὶ τὸ σύμπλεγμα τοῦ Ταύρου *Farnese*.

Ὁ κολοσσὸς τοῦ Ἡρακλέους ἀνεκαλύφθη εἰς τὰ θερμὰ τοῦ Ἀντωνίνου Καρακάλλα, ὅπου μετεκομίσθη Ἀθήνηθεν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Αὐτοκράτορος. Ὡραῖος τῷ ὄντι κολοσσὸς, ἀποδεικνύων τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἐρμογλύφου Γλύκωνος Ἀθηναίου ὅστις τὸν κατεσκεύασε.

Τὸ σύμπλεγμα τοῦ Ταύρου εἶναι μεγαλοπρεπέστατον καλλιτέχνημα, ἐπισκευασθὲν ὅμως κατὰ μέγα μέρος. Καὶ αὐτὸ εὑρέθη ἐπίσης εἰς τὰ θερμὰ τοῦ Καρακάλλα, καὶ παριστάνει τὸν μῦθον τῆς Δίρκης μεταβάσης εἰς Κιθαιρῶνα διὰ νὰ ἑορτάσῃ τὰ ὄργια.

Ἡ τῶν χαλκηλάτων ἔργων συλλογὴ τοῦ μουσείου τούτου εἶναι ἡ πρώτη τῆς Εὐρώπης. Ἄπληστον καταπρώγει τὸ βλέμμα τὸν καθήμενον Ἑρμῆν, τοὺς δύω σατύρους, τὸν ἕνα κοιμώμενον, καὶ τὸν ἄλλον ἀνεστραμμένον ἐπὶ τοῦ ἀσκοῦ του, καθὼς καὶ κεφαλὴν κολοσσαίαν ἵππου, ἐργασθεῖσαν ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτέρων τῆς Ἑλλάδος χρόνων· τὸ μουσεῖον τὸ καλούμενον τῶν *μικρῶν χαλκέων ἔργων*, συγκροτεῖται ἀπὸ συλλογὴν μοναδικήν. Παριστάνει εἰς τὰς ὄψεις σου τὰς ὑλικὰς, οὕτως εἰπεῖν, λεπτομερείας τοῦ ἀρχαίου βίου.

Οἱ ἀρχαῖοι ὅπλοι ἀριθμοῦνται περὶ τοὺς 1200 καὶ σύγκεινται ἐξ ἀγγείων, κυπέλλων κτλ.

Ὑπάρχουσι καὶ ἀγγεῖα πήλινα περὶ τὰς 5,000, ἐξ ὧν ἄπειρα περίεργα καὶ σῶα.

Ἡ αἴθουσα τῆς βιβλιοθήκης εἶναι μεγάλη καὶ εὐρύχωρος· ἡ αἴθουσα αὕτη ὡς καὶ αἱ παρακείμεναι περιέχουσιν 180,000 περίπου τόμους. Εἰς τὸ ἀναγνωστήριον δὲν ἦσαν πολλοὶ ἀναγνῶσται, μόλις 50 ἢ 60, καὶ, ὡς μὲ εἶπαν, ὁ ἀριθμὸς οὗτος δὲν αὐξάνει ποτέ! Καὶ ὡς τόσον ἡ πόλις κατοικεῖται ἀπὸ 500,000 ἀνθρώπων!

Αἱ αἴθουσαι τῶν παπύρων κεῖνται ἐκ δεξιῶν τῆς βιβλιοθήκης· ὁ τρόπος καθ' ὃν ἤνοιξαν τοὺς παπύρους τούτους περιτέμνοντες τοὺς ἠνθρακωμένους κυλίνδρους, εἶν' εὐφυέστατος.

Ἐδημοσιεύθησαν ἄχρις ὥρας ὀκτὼ τόμοι ἐκ τῶν παπύρων τούτων· φαίνεται ὅμως ὅτι καμμία τῶν συγγραφῶν δὲν εἶν' ἐντελής.

Ἡ αἴθουσα τῶν χρυσῶν καὶ τῶν ἀργυρῶν ἔργων, τῶν ἀναγλύφων, τῶν ἀπολιθωμένων φαγητῶν, καὶ τῶν τοιούτων εἶναι λίαν περίεργος. Ἐκεῖ εὑρίσκεται ὁ μέγας ἐξ ἀγάτου σαρδίου κύπελλος, ὅστις, κατὰ τὸν ἱππότην Κ. Κουαράντα, παριστάνει Ἀλέξανδρον τὸν μέγαν, Πτολεμαῖον τὸν σωτῆρα, καὶ τὴν Βερενίκην μετὰ τῶν θυγατέρων των Φιλοθήρας καὶ Ἀρσινόης. Ἐπὶ τοῦ ἔξωθεν μέρους εἶν' ἐξαισίως γεγλυμμένη κεφαλὴ τῆς Μεδούσης. Ὁ θαυμάσιος οὗτος κύπελλος εὑρέθη ἐν Ῥώμῃ τὸ 1527 εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀγροτικῆς οἰκίας τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, οὗ τινος ἡ μεγαλοπρέπεια εἶναι γνωστὴ καὶ παρ' ἡμῖν.

Εἰς τὰς αἰθούσας τῶν εἰκόνων εὑρίσκονται ἄπειροι εἰκόνες ἀνήκουσαι εἰς τὰς διαφόρους τῆς Ἰταλίας σχολάς.

Ἐντὸς αἰθούσης ἰδιαιτέρας, ἀνοιγομένης ὅμως εἰς τὸ δημόσιον, εὑρίσκεται Δανάη τοῦ Τιτιανοῦ, λαμπρότατον ἔχουσα χρωματισμόν.

Εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀριστουργημάτων ὑπάρχουσιν ἐπίσης περικαλλεῖς τινες εἰκόνες Ἰουλίου τοῦ Ῥωμαίου, Σεβαστιανοῦ τοῦ δὲλ Πιόμβο, τοῦ Τιτιανοῦ καὶ τοῦ Ῥαφαὴλ, οὗ τινος ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἐφ' ἧς φαίνεται γαλῆ, θεωρεῖται ἐκ τῶν εὐφυεστέρων ἔργων τοῦ μεγάλου τούτου ζωγράφου. Νομίζει τις ὅτι ἡ γαλῆ κινεῖται.

Τὸ βασιλικὸν παλάτιον τῆς Νεαπόλεως ἐκτίσθη τὸ 1600· τὸ ἀπέραντον πρόσωπόν του βλέπει τὸν ὡραῖον κόλπον τῆς Νεαπόλεως, καὶ ἡ θέα εἶναι ἀπαράμιλλος· τὸ ἐσωτερικὸν εὐρυχωρότατον καὶ πλουσίως συσκευασμένον. Μεταξὺ τῶν εἰκόνων, εἶδον ὡραῖον Ῥαφαὴλ, Τιτιανούς τινας, τὸν Γουερτσίνο καὶ τὸν Καραβάγγιο· Ἡ ἰδιαιτέρα τοῦ βασιλέως ὁπλοθήκη, εὑρισκομένη εἰς μίαν τῶν προσγείων αἰθουσῶν, εἶναι ἀξία ἐπισκέψεως. Σώζεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ξίφος στολίσαν ἄλλοτε τὴν πλευρὰν τοῦ περιωνύμου Σκενδέρμπεγ.

Εἰς Νεάπολιν, καθὼς καὶ εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας, αἱ ἐκκλησίαι εἶναι πολυάριθμοι, . . . χωρὶς ἐκ τούτου νὰ βελτιῶνται τὰ ἤθη τῆς χερσονήσου. Δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι ἀπαντᾷ τις εἰς Νεάπολιν τόσους ἱερεῖς ὅσους στρατιωτικοὺς εἰς Παρισίους. Καὶ ἐν το-

σούτω ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱερέων δὲν συντελεῖ διόλου εἰς τὴν διάδοσιν τῶν φώτων· δὲν λανθάνομαι μάλιστα ἂν βεβαιώσω τὸ ἐναντίον.

Αἱ μᾶλλον ἀξιοσημείωτοι ἐκκλησίαι τῆς Νεαπόλεως εἶναι αἱ ἑφεξῆς·

1. Ἡ μητρόπολις.
2. Ἡ τοῦ μεγάλου ἁγίου Δομινίκου.
3. Ἡ τῆς ἁγίας Κλάρας.
4. Τὸ παρεκκλήσιον della pietà de' Sangri.

Εἰς τὸ ἐν τῇ μητροπόλει παρεκκλήσιον τοῦ *Θησαυροῦ*, διατηρεῖται ἡ προτομὴ καὶ τὸ αἷμα τοῦ ἁγίου Ἰαννουαρίου. Εὑρίσκονται εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο πολλὰ τοῦ Δομινικου, τοῦ Ἑσπανιολέτι καὶ τοῦ Σταντσιόνη ἀριστουργήματα. Αἱ φιάλαι αἱ περιέχουσαι τὸ αἷμα τοῦ ἁγίου Ἰαννουαρίου, ἐμπεριέχονται εἰς μικρὸν ἑρμάριον μὲ πτυχὰς ἀργυρᾶς, ὄπισθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος. Κατὰ τὸν *Ὁδηγὸν τῆς Νεαπόλεως*, καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπαναλαμβάνεται τὸ θαῦμα τῆς ἀναλύσεως τοῦ αἵματος, κατὰ Μάϊον, Σεπτέμβριον, καὶ Δεκέμβριον, ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρου ἀριθμοῦ Νεαπολιτῶν καὶ ξένων. Ὁ Βολταὶρ ὁμιλεῖ εὐμενῶς διὰ τὸν ἅγιον Ἰαννουάριον, καὶ ὁ Μακιαβέλης στιγματίζει ὡς μωροὺς ὅλους ὅσοι ἀπαγορεύουσιν εἰς τὸν λαὸν τὰ τοιαῦτα εὐσεβῆ ἔργα.

Ὁ ἅγιος Δομίνικος εἶναι κατεσκευασμένος κατὰ τὴν τάξιν τοῦ μεσαιῶνος. Περιέχει δὲ καὶ πολλὰ κενοτάφια καὶ μνήματα, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων τὸν τάφον Φιλίππου τοῦ δ' Ἀνζοῦ, ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως Ροβέρτου. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Θωμᾶ δ' Ἀκὲν, ἡ εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου τούτου, εἶναι ἔργον τοῦ Λουκᾶ Ἰορδάνου. Ὁ νάρθηξ μόνος εἶναι μνημεῖον ἀξιοθαύμαστον, ὄχι μόνον διὰ τοὺς πλουσιωτάτους καλλωπισμοὺς ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τάφους τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀραγῶνος, τῶν ὁποίων ἡ ἔνδοξος γεννεὰ ἐλάμπρυνε τὰ χρονικὰ τῆς Νεαπόλεως. Ἐπὶ τῶν τάφων τούτων, ὑπὸ σκελετὸν θανάτου, ἀναγινώσκονται τὰ ἑφεξῆς.

« Sceptra ligonibus oe quat. »

Κομψότατος καὶ ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Κλάρας. Ἐν αὐτῷ θάπτονται τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, καὶ ἐν αὐτῷ ἐτάφησαν καὶ ἡγεμόνες τοῦ Ἀραγωνικοῦ οἴκου. Σώζεται πρὸς τούτοις καὶ ὁ τάφος Ἰωάννας τῆς ἐκ Νεαπόλεως ἥτις ἐδολοφόνησε τὸν σύζυγόν της διὰ νὰ νυμφευθῇ δοῦλον Σαρρακηνόν· καὶ ὅμως ἡ μνήμη τῆς βασιλίσσης ταύτης διατηρεῖται ἀγαθὴ μεταξὺ τοῦ λαοῦ τῆς Νεαπόλεως ! !

Τὸ παρεκκλήσιον *della pietà de' Sangri*, ἀνῆκον εἰς οἰκογένειαν πριγγίπων, θαυμάζεται διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν μαρμάρων καὶ τῶν ἀγαλμάτων του. Τὰ ἀγάλματα ὅμως ταῦτα, ἂν καὶ καλῶς εἰργασμένα, δὲν εἶναι ἄξια τῆς φήμης των, καθόσον οὔτε τὴν φύσιν οὔτε τὴν ἀλήθειαν μιμοῦνται.

Ὀλίγον μακρὰν τῆς Νεαπόλεως, εἰς τοὺς πρόποδας γοητευτικῶν λοφίσκων, κεῖται τὸ *νέον ἅγιον πεδίον*. Βεβαίως τοῦτο εἶναι τὸ ὡραιότερον τῆς Εὐρώπης νεκροταφεῖον, ὡς ἐκ τῆς χαροποιᾶς καὶ τερπνῆς θέας του, τῆς ἐσωτερικῆς διατάξεώς του καὶ τῶν κομψῶν του μνημείων. Ἐξαισία τῳόντι θέσις διὰ τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν τῶν θνητῶν ! Ἡ ὡραία τῆς Νεαπόλεως πεδιὰς κεῖται ὑπὸ τοὺς πόδας σου, καὶ πορφυρωτέρω τὸ Βεζούβιον, λαμπρὸν πάντοτε καὶ ὡραῖον.

Τὴν 5—17 Ἰουλίου.

Ἀφοῦ ἐπεσκέφθημεν χθὲς, μετὰ μεσημβρίαν, τὸ *ἅγιον πεδίον*, παρεστάθημεν το ἑσπέρας εἰς χορὸν κροτηθέντα ἐπὶ τῆς ὡραίας Ἀμερικανικῆς φρεγάτας τὸ *Σύνταγμα*. Τοιαύτη τοῦ βίου ἡ εἰκών ! ἡ λύπη διαδέχεται τὴν χαράν, καὶ ἡ χαρὰ τὴν λύπην. Ἐπὶ τοῦ εὐρυχώρου καταστρώματος τοῦ πλοίου, παρεσκευάσθη ὡραία αἴθουσα χοροῦ. Ἡ ποικιλλία καὶ ἡ λαμπρότης τῶν χρωμάτων τῶν σημαιῶν, δι' ὧν ἐπεριεκαλύπτετο ἡ αὐτοσχέδιος αἴθουσα, τὰ ὅπλα, καὶ αἱ ἀνεστραμμέναι λόγχαι, ἐφ' ὧν ἔκαιον φαεινότατα λαμπάδες, ὡραῖοί τινες καλλωπισμοὶ γυναικῶν, καὶ μακρύτερον τὸ Βεζούβιον ἀναπτεῶν ἐνίοτε γλώσσας πυρὸς, πάντα συνετέλουν εἰς τὸ νὰ καταστήσωσι μαγευτικὴν τὴν ἑορτὴν ἐκείνην. Ὁ πλοίαρχος καὶ οἱ ἀξιωματικοί του συνηρίζοντο τίς νὰ φανῇ ἐρασμιώτερος, καὶ ὅλοι ἐλυπήθημεν ὅταν ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως. Πριγγίπισσαι, δούκισσαι, κλπ. (κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὅλοι εἶναι πρίγγιπες καὶ δοῦκες εἰς Νεάπολιν), συνέρρευσαν εἰς τὸν χορὸν τοῦτον. Αἱ Νεαπολίτιδες δὲν μ' ἐφάνησαν εὔμορφοι· εἶδον ὅμως ὡραίας Ἀγγλίδας, Ἀμερικανίδας καὶ Ῥώσας. Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων διεκρίνετο μία ἀγγελικῆς τῳόντι ὡραιότητος. Τὰ κατάλευκα ἐνδύματά της, ὁ χιονόχρους τράχηλός της, τὸν ὁποῖον ἐπεριτύλισσε μετὰ τοὺς χοροὺς μὲ κρήδεμνον διαφανέστατον, τὴν παρίστανον εἰς τὴν φαντασίαν μου ὡς ἐναέριόν τι ὄν· καὶ κατὰ τὸν Τάσσον.

» Parte altrui ne ricopre invida vesta
» invida ma se agli occhi il varco chiude,
» l'amoroso pensier già non arresta. »

δηλαδή·

« Εἰς μάτην ζηλότυπον ἔνδυμα καλύπτει ἓν μέρος·
» διότι τὸ ἐρωτικὸν βλέμμα τοῦ νοὸς, ὀξύτερον ἀπὸ τὸν ὀφθαλμὸν,
» διαπερᾷ διὰ μέσου ὅλων τῶν ἐμποδίων. »

Καὶ οἱ ὀφθαλμοί της . . . μὲ ἀνενθύμισαν, εἰς τὸν ποιητικὸν τοῦτον τόπον, τοὺς ἐμφαντικωτάτους τούτους στίχους τοῦ Μεταστασίου·

« Bei lumi onde imparai
» Sospirar l'amor. »

δηλαδή·

« Ὡραῖοι ὀφθαλμοὶ οἵτινες μ' ἐδίδαξαν
» τοὺς στεναγμοὺς τοῦ ἔρωτος. »

Ἐλπίζω ὅτι οἱ ὡραῖοι ἐκεῖνοι ὀφθαλμοὶ τοὺς ὁποίους ἐπροσπάθησα πολλάκις νὰ συναντήσω δὲν μ' ἐμάγευσαν (1)· ἄλλως ἡ τιμωρία θὰ ἦτον δικαία διότι ἐλησμόνησα, ἂν καὶ προσκαίρως, τοὺς ἐδικούς σας ὡς καὶ τοὺς τῆς κυρίας ἀδελφῆς σας, οἵτινες γοητεύουσι καὶ νέους καὶ γέροντας.

Ἀποχαιρετοῦμεν σήμερον, μετὰ μεσημβρίαν, τὴν Νεάπολιν, διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸ Παλέρμον· ἐκεῖθεν θὰ λάβω τὸ θάρρος νὰ σᾶς σημειώσω ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς νέας μου περιηγήσεως.

Μένω. Φ. Ρ.

(1) Ὁ Νικόλαος Βαλλέττας, διὰ μικροῦ συγγράμματος δημοσιευθέντος ἐν Νεαπόλει, διισχυρίζεται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ δύναμις τῆς διὰ λόγου ἢ διὰ βλέμματος μαγείας (fascino volgarmente detto jettatura), ὡς πιστεύουσιν οἱ Νεαπολῖται, εἶναι ἀληθεστάτη, καὶ γνωστὴ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΑΛΒΕΡΤΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΣΑΡΔΗΝΙΑΣ.

Ὁ ἡρωϊκὸς οὗτος καὶ δυστυχὴς βασιλεὺς τοσοῦτον ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰ τελευταῖα τῆς Εὐρώπης συμβάντα, ὥστε σύντομός τις βιογραφικὴ εἴδησις περὶ αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀνάξια τῆς τῶν ἀναγνωστῶν μας περιεργείας.

Ὁ ΚΑΡΟΛΟΣ-ΑΜΕΔΑΙΟΣ-ΑΛΒΕΡΤΟΣ πρίγκιψ τοῦ Καρινιάνου ἐγεννήθη ἐν Ταυρίνῳ τὴν 28 Δεκεμβρίου 1798. Μόνος ἄρρην ἔλαστος τῆς οἰκογενείας τῶν Σαβοΐων, ὁ νέος Καρινιάνος ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ βασιλικοῦ Πρίγκιπος, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ ἀνέβη ἐκ νέου εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων του.

Ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος.

Ἡ ἀνάγκη γενικῆς τινος μεταρρυθμίσεως τοῦ σαρδηνικοῦ πολιτεύματος ὡμολογεῖτο καὶ ἐζητεῖτο παρὰ πάντων. Ἀλλ' ἂν καὶ ἀνὴρ ἀναμφισβητήτου εὐθύτητος, ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ δὲν ἦτον εὔκολον νὰ πεισθῇ περὶ τῆς ἀνάγκης ταύτης. Ὠργανίσθη ἑπομένως ἐπανάστασις, ἧς οἱ κυριώτεροι συνωμόται ὄντες φίλοι τοῦ βασιλέως, οὐ μόνον ἐπιθύμουν νὰ ἴδωσιν αὐτὸν βασιλεύοντα εἰς τὰ κληρονομικὰ αὐτοῦ κράτη, ἀλλὰ συνέλαβον ἀπερισκέπτως βεβαίως τὴν ἰδέαν νὰ θέσωσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ὡς πρίγκιπος Ἰταλοῦ, καὶ τὸ σέμνα τῆς Λομβαρδίας, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἔφερον μετ' ἀνυπομονησίας τὸν Αὐστριακὸν ζυγόν. Συνεννοήθησαν λοιπὸν μεταξύ των οἱ ἐπισημότεροι πολῖται, οἵτινες βέβαιοι ὄντες εἰς τὴν σύμπραξιν καὶ τοῦ στρατοῦ, ἔμενε μόνον νὰ ἐκλέξωσι τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κινήματος. Τοιοῦτος ἐφάνη εἰς αὐτοὺς ὁ νέος πρίγκιψ Κάρολος Ἀλβέρτος, ὅστις, ἅμα τῇ ἐμφανίσει του εἰς τὴν αὐλὴν, ἔδειξεν ὁρμὰς πατριωτισμοῦ, αἵτινες ἐνέπνευσαν περὶ αὐτοῦ τὰς ἀγαθοτέρας ἐλπίδας. Πολλάκις ὅμως τὰς ἐνδείξεις ταύτας τοῦ πατριωτισμοῦ, τὰς ὁρμὰς ταύτας ἀφωσιωμένης ψυχῆς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἰταλίας διεδέχοντο ἀθυμία καὶ ἀπάθεια, αἱ ὁποῖαι καὶ τὸν πατριωτισμόν του παρέλυον καὶ τὰς ἐλπίδας του ἔκοπτον.

Μολαταῦτα, διακοινωθέντος εἰς τὸν Κάρολον Ἀλβέρτον τοῦ σκοποῦ, ὁ πρίγκιψ ἐδέχθη ἐνθέρμως τὰς προτάσεις, προσθεὶς μάλιστα, ὅτι τὸ μόνον κατάλληλον εἰς τὴν Σαρδηνίαν Σύνταγμα ἦτο τὸ τῆς Ἱσπανίας. Τὴν 6 μαρτίου 1821, ἔδωκε τὴν προφορικήν του συναίνεσιν εἰς τὸ σχέδιον τῶν συνωμοτῶν, καὶ τὴν 7 εἶχεν ἤδη ἀποτύρει τὸν λόγον του. Ἡ ἐπανάστασις ὅμως ἐγένετο καὶ ἄνευ τούτου. Ἡ ἰταλικὴ σημαία δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑψωθῇ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Τουρίνου, καὶ τρεῖς βολαὶ κανονίου ἀνήγγειλον, ὅτι καὶ ἡ φρουρὰ συνηνώθη μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν. Ὁ ἀρχιστράτηγος Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ πιστὸς εἰς τὴν συνείδησιν του, κατέθεσε τὴν ἀρχὴν καὶ διώρισεν ἀντιβασιλέα τὸν πρίγκιπα Κάρολον Ἀλβέρτον. Οὗτος δὲ, ἀφοῦ ὡρκίσθη εἰς τὸ νέον σύν-

ταγμα, ἔσπευσε νὰ ὑποβάλῃ ἔκθεσιν ἐμπεριστατωμένην τῶν συμβάντων καὶ τῆς διαγωγῆς του πρὸς τὸν δοῦκα τῆς Γένουας, ἀπόντα τότε ἐκ τοῦ κράτους καὶ π.ος-διορισθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως διάδοχον τοῦ θρόνου τῆς Σαρδηνίας. Ἡ ἀπάντησις τοῦ δουκὸς ἦτο ῥητὴ ἀποδοκιμασία, ἥτις ἔρριψεν ἐκ νέου τὸν ἀντιβασιλέα εἰς τὰς συνήθεις αὐτοῦ ἀμφιβολίας καὶ τὴν ταραχήν.

Τὴν 21 μαρτίου 1821, ἀφοῦ διώρισε στρατηγὸν τοῦ πολέμου τὸν κόμητα Σάντα Ρώζαν, ἐξῆλθε τοῦ Τουρίνου, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων, μέρους τοῦ πυροβολικοῦ καί τινων συνταγμάτων ἱππικοῦ, καὶ διαβὰς τὸν Τικῖνον ἐπέρασεν εἰς τοὺς στοίχους τοῦ αὐστριακοῦ στρατοῦ!

Ἐν τούτοις, ἡ ἐπανάστασις ἦτον ἤδη τετελεσμένη, ἡ νέα κυβέρνησις ἐνεκαθιδρύθη ἄνευ ἀντιστάσεως, καὶ ὁ πόλεμος τῆς Αὐστρίας ἀπερασίσθη.

Καὶ τότε ἡ Ἰταλία ἅπασα εὑρέθη εἰς ἣν πρὸ ὀλίγου κατάστασιν. Ἡ ἐπανάστασις ἐκρήγνυται οὐ μόνον εἰς Πεδεμόντιον, ἀλλὰ καὶ εἰς Νεάπολιν, καὶ ὅλην τὴν Ἰταλίαν ἀναβρασμὸς κυριεύει. Καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως, ὡς ὁ ἀντιβασιλεὺς τῆς Σαρδηνίας, ὡρκίσθη εἰς τὸ νέον Σύνταγμα, ἀλλ' ἔπειτα ἀφεὶς τὸν υἱόν του ἀρχηγὸν τοῦ κρατους, κατέφυγε παρὰ τοῖς Αὐστριακοῖς, ζητήσας παρ' αὐτῶν βοήθειαν κατὰ τῶν ἐπαναστατημένων ὑπηκόων του.

Εἰς τὴν ἐν Λουβιανῇ σύνοδον τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας ἀπεφασίσθη ἡ ἐπέμβασις εἰς τὰ κράτη, ὅσα ἤθελον ἐπαναστατήσει κατὰ τῶν νομίμων κυβερνήσεών των, καὶ Αὐστριακὸς στρατὸς κατέλαβε τὸ Πεδεμόντιον καὶ τὴν Νεάπολιν, κατήργησε τὸ σύνταγμα, εἰς μὲν τὴν Νεάπολιν ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν, εἰς δὲ τὸ Ταυρῖνον μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν· ἡ δὲ Ἰταλία ἐπλήρωσε καὶ πάλιν τὸ κινημά της διὰ τῶν προγραφῶν, τῆς καταδίκης καὶ σφαγῆς τῶν ἀρίστων πολιτῶν της!

Ἐντούτοις, ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Συντάγματος εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπεσύρθη εἰς Φλωρεντίαν, ὅπου διέμεινε καιρόν τινα.

Ἐλθὼν δὲ εἰς Παρισίους περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ κατὰ τῆς Ἱσπανίας πολέμου, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ πορευθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν μακρυνὴν ταύτην ἐκστρατείαν. Ὁ θάνατος τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ ἐπανέφερε αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον· καὶ ἡ ἀνάβασις του προσηγορεύθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τῶν νέων ὑπηκόων του, τῶν ὁποίων εἶχεν ἑλκύσει τὴν ἀγάπην διὰ τῆς δημοτικότητός του. Ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς ἔψευσε τὰς προσδοκίας τοῦ λαοῦ. Αἱ δημόσιαι ἐλευθερίαι, τὰ δικαιώματα τῆς ἰσότητος καὶ τῆς συνειδήσεως δὲν ἔτυχον παρὰ τῷ Καρόλῳ Ἀλβέρτῳ προστάτην εἰλικρινῆ καὶ ἀφωσιωμένον.

Ναὶ μὲν, εἰσῆξεν ἀκολούθως μεταρρυθμίσεις τινὰς, ἀλλ' αὗται δὲν ἱκανοποίησαν τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἔθνους, καὶ ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος δὲν ἐφάνη ἀληθῶς φίλος τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν ἐλευθεριῶν της, παρ' ἀφοῦ ὁ Πίος Θ'. ἔδωκε τὴν πρώτην ἐκείνην ὤθησιν, κατὰ τῆς ὁποίας μετὰ ταῦτα ἠναγκάσθη ν' ἀντιδράσῃ.

Ἀγνοοῦμεν, ἂν ὁ Πάπας συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς ἀναπλάσεως καὶ ἀνιδρύσεως τῆς Ἰταλικῆς ἐθνικότητος. ἀλλ' εἶναι τοῦτο ἀναμφισβήτητον ὡς πρὸς τὸν Κάρολον Ἀλβέρτον. Διό, εἴδομεν αὐτὸν θηρεύοντα τὴν ἀγάπην τοῦ Σαρδηνικοῦ καὶ ὅλου τοῦ Ἰταλικοῦ λαοῦ δι' ἑτοίμου παραχωρήσεως Συντάγματος εἰς τὸ κράτος του, καὶ δι' ἐπιδείξεων φιλελευθέρων.

Τὸ πρῶτον κίνημα ἦτο εὔκολον. Τὸ ἥμισυ τῆς Ἰταλίας ἔφρισσεν ἀνυπόμονον ὑπὸ τὴν Αὐστριακὴν δυναστείαν. Τὸ κατὰ τῶν ξένων μῖσος ἤρκει νὰ ἐπαναστατήσῃ τὸ Μιλάνον, τὴν Λομβαρδίαν, τὴν Βενετίαν, καὶ ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος ἠδύνατο ἤδη νὰ βαδίσῃ πρὸς τὸν σκοπόν του. Ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη κατὰ τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ γηραιὰ Ἰταλία ἐφαίνετο ἀναγεννωμένη διὰ τῆς ἰσχυρᾶς πνοῆς Πίου τοῦ Θ'. καὶ τοῦ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν στρατῶν τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας.

Ἅπαντες γνωρίζουσι τὸν ἐν Λομβαρδίᾳ πρῶτον Ἰταλικὸν πόλεμον, καθ' ὃν οἱ Ἰταλοὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐθριάμβευον, περὶ τὸ τέλος ὅμως ἐνικήθησαν νίκην τελείαν ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ Σλάβου στρατάρχου, Ραδέτζκη.

Ἀλλὰ τὰ συμβάντα ὦδευσαν ταχύτερον τοῦ Καρόλου καὶ Πίου τοῦ Θ'. Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις παρέσχεν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἰταλίας ἰσχυροτέραν δραστηριότητα. Ὁ Πίος Θ' καὶ ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος ταχέως ἀφέθησαν ὀπίσω, καὶ εἰς μὲν τὴν Ρώμην διώκεται σχεδὸν ὁ Πάπας, τὸν ὁποῖον μέχρις ἐκείνου ἐλάτρευεν ἡ Ἰταλία, ὁ μέγας δοὺξ τῆς Τοσκάνης ταυτοχρόνως σχεδὸν ἀναγκάζεται νὰ φύγῃ καὶ αὐτὸς τὸ κράτος του, ὁ δὲ Κάρολος Ἀλβέρτος δὲν ἑλκύει πλέον τὴν πρώτην ἐκείνην ἀγάπην τοῦ λαοῦ του.

Αἱ βουλαὶ τῆς Σαρδηνίας ἀνυπόμονοι νὰ ἐκδικήσωσι τὴν ἧττάν τῆς Ἰταλίας ἐν Μεδιολάνοις καὶ Πεσκιέρα, διάζουσι τὸν Κάρολον Ἀλβέρτον νὰ κηρύξῃ ἐκ νέου τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Αὐστρίας.

Κηρύττεται ὁ πόλεμος, ἡ Ἰταλία ἐλπίζει ἤδη ὅτι θέλει ἀνακτήσει τὴν ἐλευθερίαν της, οἱ δύο ἐχθρικοὶ στρατοὶ συναντῶνται παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Τικίνου, συγκροτοῦσι τὴν πρώτην μάχην εἰς Νοβάραν, καὶ νικῶνται. Ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος πολεμεῖ ἡρωϊκῶς, ζητῶν ἴσως νὰ πέσῃ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, ὁμοῦ μὲ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του, ὡς ὁ τελευταῖος Κωνσταντῖνος, ἀλλὰ τὸν φεύγει καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος καὶ εὑρίσκει τὴν σωτηρίαν του εἰς τὴν φυγήν. Παραιτεῖται τότε τοῦ θρόνου ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ του καὶ καταφεύγει εἰς Πορτογαλλίαν, ὅπου φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ὅλας τὰ λύπας φιλοδοξίας ψευσθείσης καὶ καρδίαν ὑπὸ τῶν συμφορῶν κατεσπαραγμένην! Σπανίως οἱ κατακτηταί, ὅσοι κατῆλθον τοῦ θρόνου των, φέρουσιν εἰς τὸ καταφύγιόν των τὴν ἀναπόφευκτον εἰς τὴν ὑγείαν ψυχικὴν εἰρήνην. Κάρολος ὁ Ε. μετὰ τὴν παραίτησίν του ἐκπνέει εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Ἰούστου. Ὁ Ναπολέων, ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἑλένῃ, δὲν κατετάκει κυρίως ὑπὸ τῶν ἠθικῶν βασάνων τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν συγκινήσεων, τῆς ἐνεργείας καὶ τῶν κινδύνων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα συνιστῶσι τὴν ζωὴν τῶν μεγάλων στρατηγῶν.

Τὴν αὐτὴν μοῖραν, λέγεται, ὅτι ὑπέστη καὶ ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος ἐν Πορτογαλλίᾳ, καὶ ὑπέκυψεν τελευταῖον ἐν τῇ ἠθικῇ ἐκείνῃ πάλῃ αὐτοῦ κατὰ τῆς ἀδυσωπήτου εἱμαρμένης του. Ἀπέβιωσεν ὁ Κάρολος Ἀλβέρτος εἰς Ὀπόρτον τῆς Πορτογαλλίας τὴν 16 (28) ἰουλίου, πεντηκοντούτης περίπου τὴν ἡλικίαν.

Ἡ εἰλικρίνεια τοῦ δυστυχοῦς τούτου βασιλέως ὑπὲρ τῆς ἰταλικῆς παλιγγενεσίας ἠμφισβητήθη ἐσχάτως

ὑπό τινων, ἀλλ' αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ λέξεις πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Σαρδηνιακῆς Γερουσίας ὡς λέξεις θνήσκοντος, ἀποκαλύπτουν, νομίζομεν, ἀρκούντως ἅπαν τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρός.

« Θέλγει καὶ ἡδύνει τὴν καρδίαν μου εἶπε, τὸ δεῖγμα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης τὸ ὁποῖον ἡ γερουσία μοὶ δίδει. Τὸ ἔθνος ἴσως εἶχέ ποτε βασιλεῖς κρείττονας ἐμοῦ, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτὸ βεβαίως ἠγάπησεν ὡς ἐγώ. Διὰ ν' ἀποδείξω αὐτὸ ἐλεύθερον, ἀνεξάρτητον καὶ μέγα καὶ καθ' ὅλου εὐδαῖμον, ἠγωνίσθην ὅλαις δυνάμεσι, καὶ προθύμως καὶ μετὰ χαρᾶς προσήνεγκον πᾶσαν θυσίαν· τὸ ἀτομικόν μου συμφέρον οὐδέποτε προσετέθη εἰς τὴν πλάστιγκα τῶν δημοσίων συμφερόντων. Ἀλλὰ τέλος πάντων αἱ θυσίαι ἔχουσιν ὅρια τὰ ὁποῖα πᾶς τις ὀφείλει νὰ σεβασθῇ· ὅταν δηλαδὴ δὲν συμβιβάζωνται πλέον πρὸς τὴν τιμήν. Προεῖδον τὴν ὥραν καθ' ἣν ἔμελλον νὰ ὑποφέρω πράγματα πρὸς τὰ ὁποῖα ἡ καρδία μου πολὺ ἐναντιοῦτο. Ἐφθόνησα τὴν τύχην τοῦ Περόωνου καὶ τοῦ Πάσσα-Λάκουα· ἐζήτησα τὸν θάνατον καὶ δὲν εὑρῆκα αὐτόν· λοιπὸν ἐννόησα ὅτι ἄλλο δὲν μοῦ ἔμεινεν εἰμὴ νὰ παραιτηθῶ τοῦ στέμματος. Ἡ θεία Πρόνοια ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν μοὶ ἐπέτρεψε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἰταλικῆς παλιγγενεσίας. Ἐλπίζω ὅτι ἀνεβλήθη μόνον, ὅτι τοσαῦτα ἀρετῆς, γενναιοφροσύνης καὶ ἀνδρείας δείγματα δεδομένα παρὰ τοῦ ἔθνους δὲν θέλουν εἶσθαι ἀνωφελῆ, καὶ ὅτι ἡ παρελθοῦσα δυσπραγία θέλει πείσει ἁπλῶς τοὺς λαοὺς τῆς Ἰταλίας;, ὅτι ἄλλοτε διὰ νὰ νικήσωσιν ὀφείλουσι νὰ ὁμονοῶσιν· »

ΝΑΥΑΓΙΟΝ ΚΑΙ ΠΥΡΚΑΙΑ ΑΤΜΟΠΛΟΙΟΥ.

Ἦτον ὀγδόη μετὰ μεσημβρίαν. Καθήμενος ὑπὸ τὸ ἐνθέμιον, παρετήρουν μ' ἔκστασιν συγχρόνως καὶ τρόμον, τὸν λαῦρον λαίλαπα ὅστις συνετάραξε κατακράτος τὸ πλοῖόν μας, ὅταν ἀστραπὴ κατέκαυσε τὸν ὁρίζοντα· τὴν διεδέχθη δὲ βροντὴ φρικαλέα. Κεραυνὸς ἐπάταξε μετ' ὀλίγον τὸ ἀτμόπλοιον, καὶ ἐφόνευσε δύω ναύτας ἀσχολουμένους εἰς τὴν πρῶραν. Μετέβην δρομαῖος εἰς τὸν θάλαμον διὰ νὰ πληροφορηθῶ μὴ συνέβη δυστύχημά τι μεγαλήτερον, καὶ ἴδον τὸν ὑποπλοίαρχον εἰς τὸ διάφραγμα, φωνάζοντα ὅλαις δυνάμεσι· *Πῦρ εἰς τὴν τρόπιδα! πῦρ εἰς τὸ κῦτος!* Ὁ ἠλεκτρικὸς σπινθὴρ εἶχε διαπεράσει τὸ φορτίον καὶ καταφλέξει αὐτό. Ἡ στυγερὰ εἴδησις διεδόθη ἐν ἀκαρεῖ. Θόρυβος, οἰμωγαί, ἀταξία ἐπῆλθον ἀμέσως, καὶ ἐπροκάλεσαν σκηνὰς ἀπελπισίας, φρικωδεστέρας ἴσως καὶ ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον. Ὥρα τρομερὰ ἐγχαραχθεῖσα βαθύτατα εἰς τὴν μνήμην μου, κατασπαράσσουσα τὴν καρδίαν μου καὶ μέχρι τῆς σήμερον!

Ὅλοι ἦσαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἔφερον κάδδους· τὰ ἀντλία παρεσκευάσθησαν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀνασύρωσιν ὕδωρ ἄφθονον. Οἱ ἐπιβᾶται, τὸ πλήρωμα, ὅλοι εἰργάζοντο πρὸς κοινὴν σωτηρίαν. Ἀγῶνες μάταιοι! κόποι ἀνωφελεῖς! Μεταξὺ τοῦ φορτίου ὑπῆρχον καὶ πνευματώδη ποτά, καὶ, κατὰ δυστυχίαν, τὰ μέσα ὅσα μετεχειριζόμεθα εἰς τὸ νὰ σβέσωμεν τὴν πυρκαϊὰν τὴν ἀνερρίπιζον ἔτι μᾶλλον. Ἡ θάλασσα ἐν τοσούτῳ ἐμυκᾶτο, ὁ ἄνεμος ηὔξανε, καὶ τὰ κύματα, ἐκρηγνυόμενα κατὰ τῶν πλευρῶν, ἀνεπήδων ἀφρίζοντα κατὰ τῶν παραβλημάτων. Ἡ ναῦς ἔμελλεν ἄρα νὰ καταποντισθῇ, καὶ νὰ καταποντισθῇ ἐντὸς ὀλίγου! Οὐδεμία δύναμις ἀνθρωπίνη ἐδύνατο νὰ σώσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὴν ἀφευκτον καταστροφήν! Αἱ φλόγες καὶ ὁ καπνὸς ἀνεπέτων ὡς ἀπὸ ἡραίστειον κρατῆρα, καὶ ἡ φρίκη τοῦ θεάματος ἐκείνου ἐμεγαλύνετο ἔτι μᾶλλον ἐξ αἰτίας τῶν κεραυνῶν οἵτινες ἐβρόντων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μας. Ὦ νὺξ φρικαλέα! ποία γραφὶς δύναται νὰ σὲ περιγράψῃ! ποία γλῶσσα εὑρίσκει λέξεις διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὰ βάσανα τῆς καρδίας μας! Μία σανὶς, καταφλέγουσα καὶ αὐτὴ τοὺς πόδας μας, μᾶς διεχώριζεν ἀπὸ τὴν γέενναν· πανταχόθεν ἄβυσσοι ἀχανεῖς, ἀτμοσφαῖρα ἀποπνέουσα θεῖον, βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ ἀδιάκοποι, καὶ ἡ γῆ! ἡ γῆ μακρὰν, ἀόρατος! Τί ἐδύνατο νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον ἐκεῖνον ὄλεθρον;

Κατελείψαμεν τὰ ἀντλία, καὶ προσεφύγομεν εἰς τὰς λέμβους. Ἡ ἐπακτρὶς ἐκρέματο εἰς μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ ἀτμοπλοίου· ἀλλ' ἠθέλομεν ἀφεύκτως τὴν στερηθῆ, ἐάν τις τῶν ἐπιβατῶν δὲν ἠπείλει τὸν τοίχαρχον μὲ θάνατον. Παραζαλισθεὶς ἀπὸ τὸν φόβον του ὁ τοίχαρχος οὗτος εἶχεν ἀρπάσει πέλεκυν διὰ νὰ κόψῃ τὰ σχοινία καὶ τὰς τροχηλίας καὶ νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ πέσῃ εἰς τὸ πέλαγος. Ἔμενεν ὁ κέλης· ἀλλὰ διὰ νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, ὑπῆρχον ἄπειροι δυσκολίαι, διότι ἔκειτο ἀνεστραμμένος, τὴν τρόπιδα ἔχων πρὸς τὰ ἄνω, ἐπὶ τῆς μεγάλης λέμβου. Πολλοὶ κόποι κατεβλήθησαν εἰς τὸ νὰ μετατοπισθῇ, καὶ εἰς μάτην ἐκόπησαν οἱ δακτύλιοι διὰ νὰ περιτραπῇ μόνος ἐνῷ τὸ πλοῖον ἐκλυδωνίζετο. Τὸ πῦρ ἔφθασεν ἐν τοσούτῳ καὶ μέχρι τῆς λέμβου ταύτης, καὶ αἱ φλόγες ἐπέτων ἀκράτητοι διὰ τῆς μεγάλης θυρίδος. Δὲν ἔμενε πλέον καιρὸς σκέψεως· ὀλίγη ἔτι βραδύτης, καὶ διεκινδύνευεν ἡ ζωὴ ὅλων τῶν ἐν τῷ πλοίῳ. Τὴν ὥραν ἐκείνην, σφοδρὸς σάλος ἐσάλευσε τὸν κέλητα, ὅστις ἀποσπασθεὶς, ἀγνοῶ πῶς, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν μὲ τοιαύτην ὁρμὴν ὥστ' ἔμειναν ἔκθαμβοι ὅλοι οἱ ναῦται. Μὲ ὅλον τὸ εὐτυχὲς τοῦτο σύμβαμα, ὁ πλοίαρχος μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι αἱ δύω λέμβοι δὲν ἐδύναντο νὰ χωρήσωσι καὶ τὸ πλήρωμα καὶ τοὺς ἐπιβάτας. Καὶ κατ' ἄλλας εὐνοϊκωτέρας περιστάσεις ἤθελεν εἶσθαι παράτολμον τὸ τοιοῦτον, πόσῳ μᾶλλον τότε!!! Δύω γυναῖκες εἰσεβιβάσθησαν πρῶται εἰς τὸν κέλητα, καὶ πολλοὶ ἄλλοι τὰς παρηκολούθησαν· τελευταῖος δὲ καὶ ἐγώ. Ἀλλ' ἦτον τοσοῦτον φορτισμένος, ὥστε παρ' ὀλίγον νὰ βυθισθῇ. Ὁ πλοίαρχος καὶ τὸ ἐπίλοιπον πλήρωμα εἰσεπήδησαν εἰς τὴν ἐπακτρίδα. Ὁ δὲ γενναῖος ὑποπλοίαρχος ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, διατάττων ἀτάραχος τὰ περὶ τῆς καταλληλοτέρας διευθετήσεως τῶν ἐν ταῖς λέμβοις.

Ὁ ἀξιοθαύματος οὗτος ναυτικὸς μᾶς ἔδωκεν ἄπειρα πράγματα, τῶν ὁποίων τὴν ἀνάγκην ἔμελλε νὰ αἰσθανθῶμεν κατὰ τὴν ἐπικίνδυνον θαλασσοπορείαν μας. Μᾶς διεβίβασε δύω πυξίδας, ὀλίγα κηρία, καὶ φιάλην οἴνου, τραπεζομάνδυλον, μάχαιραν, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ μᾶς ἐροδιάσῃ καὶ μὲ δίπυρον· ἀλλ' ἡ πυρκαϊὰ εἶχεν ἐπὶ τοσοῦτον προοδεύσει, αἱ φλόγες κατεβίβρωσκον τοσοῦτον ταχέως τὸ σῶμα τοῦ ἀτμοπλοίου, αἱ λέμβοι ἐκλυδωνίζοντο τοσοῦτον σφοδρῶς ὑπὸ τῶν κυμάτων, ὥστε ὁ ὑποπλοίαρχος ἤθελε γενεῖ παρανά-

λωμα τοῦ πυρὸς ἐὰν ἐνέμενεν εἰς τὴν τολμηρὰν καὶ μεγαλόψυχον ἀπόφασίν του.

Μόλις πρὸ ἡμισείας ὥρας εἴχομεν κεραυνοβοληθῆ, καὶ ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ διαστήματι καὶ τὰ ἀντλία ἐβάλομεν εἰς ἐνέργειαν, καὶ τὰς λέμβους ἐρρίψαμεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὅλους τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ συνα-

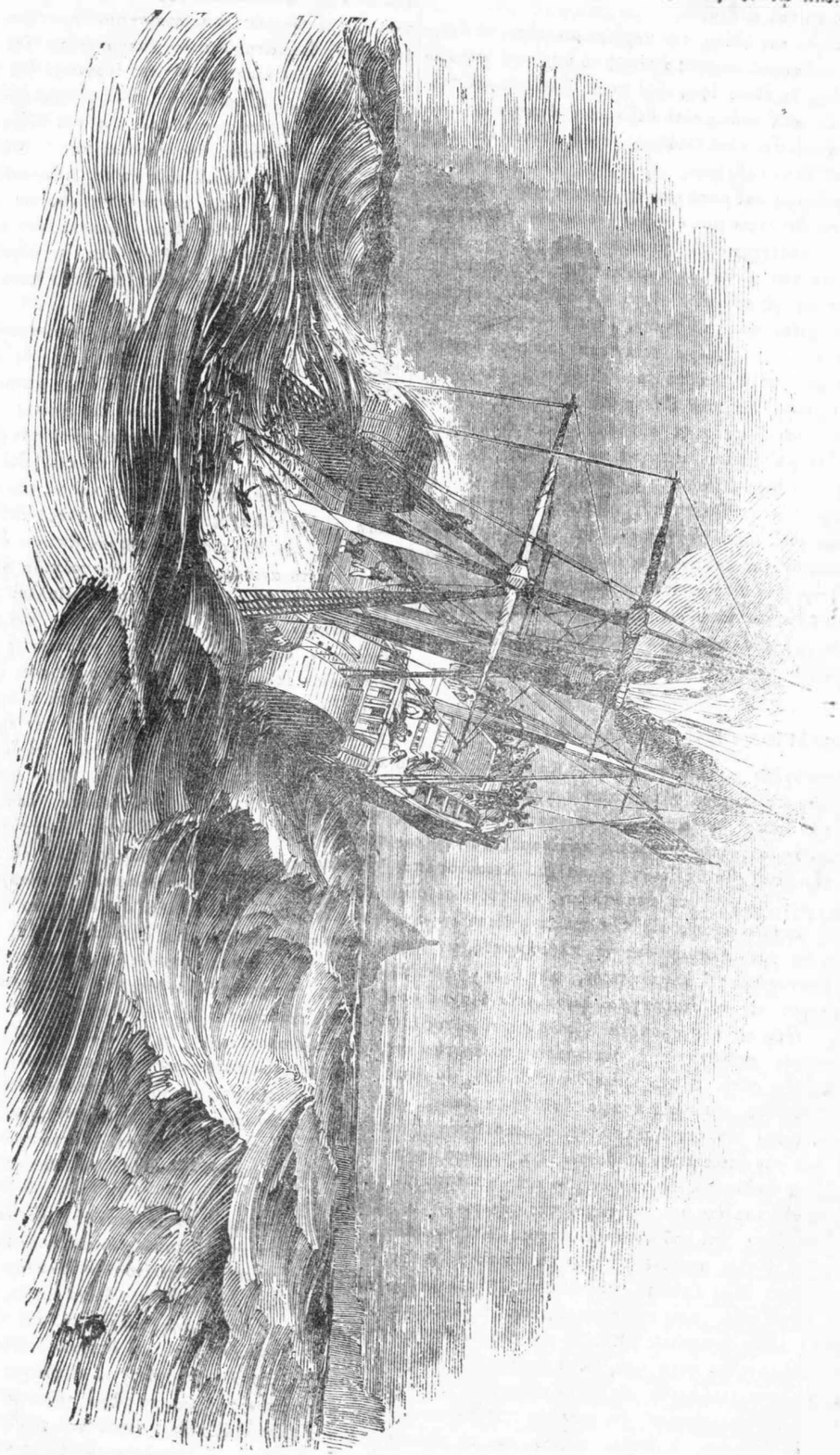

Ναυμαχία ἀτμοπλοίου.

θροίσαντες ἐπεβιβάσαμεν εἰς τὴν ἐπακτρίδα καὶ τὸν κέλητα.

Ἡ βροχὴ κατέπιπτεν ὡς χείμαρρος· καὶ ἀστραπαὶ, διασχίζουσαι τὰ νέφη, ποτὲ μὲν κατέπληττον τὰς ὄψεις μας, ποτὲ δὲ μᾶς κατελίμπανον εἰς σκότος ψηλαφητόν· ἀλλὰ τὸ σκότος τοῦτο δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, διότι αἱ φλόγες αἵτινες ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ πλοῖον δὲν ἐβράδυνον νὰ φωτίσωσι τὸ πέλαγος. Μεγάλαι γλῶσσαι πυρὸς, μεμιγμέναι μὲ καπνὸν πυκνότατον, ἀνεπήδων ἀπὸ τὰς θυείδας, καὶ μόνη ἡ φυγὴ, ἡ ταχυτέρα φυγὴ, ἐδύνατο νὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον φρικτὸν θάνατον! Τοῦ ἀτμοπλοίου ἡ πυριταποθήκη ἦτον πλήρης πυρίτιδος, καὶ ἡ ἔκρηξίς της δὲν ἤθελε βραδύνει νὰ καλύψῃ τὴν θάλασσαν μὲ πυρίκαυστα λείψανα. Ὁ κέλης μας δὲν εἶχεν ἐν τοσούτῳ πηδάλιον καὶ εἰς τὴν ἐπακτρίδα τρεῖς μόνον κῶπαι εἶχον ῥιφθῆ· αὕτη δὲ ῥίψασα εἰς ἐκεῖνον σχοινίον τὸν ἐρρυμούλκει καὶ τῇ βοηθείᾳ μικρῶν τινων ἐμβόλων εὑρεθέντων εἰς τὴν γάστραν τοῦ κέλητος, κατώρθωσεν οὗτος νὰ μακρυνθῇ ἀπὸ τὴν δευτέραν ἐκείνην Αἴτναν.

Ἀλλ' ἡ θέσις μας ἦτον καὶ πάλιν φρικώδης· τὴν ἀνθρωπίνην ὅμως καρδίαν τοσοῦτον ἀναπτεροῖ ἡ ἐλπὶς, ὥστε καὶ ἡ ἐλαχίστη τοῦ κινδύνου ἐλάττωσις προξενεῖ εἰς αὐτὴν χαρὰν ἀνεκλάλητον. Αἴφνης ὁ ἄνεμος ἐκόπασε, καὶ ἡ θάλασσα ἐγαληνίασεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον· εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν γαλήνην ἀπέκειτο ὅλη τῆς σωτηρίας ἡ ἐλπίς. Ὁ λεπτότατος ζέφυρος ἤρκει νὰ καταποντίσῃ τὰς κουφοπτέρους λέμβους μας, μὴ δυναμένας ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου φορτίου των ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὸν παραμικρότερον κλύδωνα.

Μετὰ μιᾶς ὥρας πορείαν, εὑρέθημεν εἰς ῥεῦμα τὸ ὁποῖον μᾶς ἐκύλισε πρὸς τὸ καιόμενον πλοῖον· ἡ ἐπακτρὶς μάλιστα ὠθήθη τοσοῦτον πλησίον εἰς αὐτὸ, ὥστε ἓν τῶν ἱστίων της ἤναψεν αἰφνιδίως πρὶν φθάσωσι νὰ τὸ συστείλωσιν. Οὕτως ἡ φρικαλέα ἐκείνη πυρκαϊὰ μᾶς κατεδίωκε μέχρι καὶ τῶν τελευταίων μας προμαχώνων. Δὲν ἐγνώρισα ποτέ μου θέσιν ἀξίαν νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν θέσιν ναυαγούντων, ὠθουμένων ἀπὸ δύναμιν ἀκαταμάχητον πρὸς στοιχεῖον ἐξολοθρευτικὸν, καὶ παλαιόντων ματαίως δι' ἀνηκούστων ἀγώνων πρὸς τὴν καταχθονίαν αὐτὴν δύναμιν. Μὲ εἶπε περιηγητής τις ὅτι εἶδεν εἰς τὰ ἀπέραντα τῆς Βρασιλίας δάση, πτηνὸν διωκόμενον ἀπὸ μεγάλην θύελλαν, καταφυγὸν εἰς κλάδους φοίνικος περὶ ὃν τρισμέγιστος ὄφις εἶχε περιτυλιχθῆ ἀπὸ τῆς ῥίζης μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ στελέχους. Τὸ πτηνὸν παρετήρησε τρέμον τὸ ἑρπετὸν, οὗτινος οἱ ὀφθαλμοὶ ἔλαμπον ὡς ἄνθρακες, καὶ ἠθέλησε νὰ φύγῃ· ἤνοιξε τὰς πτέρυγάς του, ἐπέταξε, διέγραψε κατ' ἀρχὰς μέγαν κύκλον περὶ τὸν ἐχθρόν του, οὗτινος τὸ χαῖνον στόμα ἐπερίμενε νὰ τὸ καταπίῃ· ἔπειτα, ἀφοῦ ἐγύρωσεν ὥραν πολλὴν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ λάβῃ εὐθεῖαν γραμμὴν καὶ οὕτω νὰ σωθῇ, ἐσμίκρυνε τὸν κύκλον του ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἑωσοῦ, νικηθὲν ἀπὸ ἑλκυστικήν τινα δύναμιν, κατέπεσεν εἰς τὸ χαῖνον στόμα καὶ ἐγένετο βορὰ τοῦ τέρατος.

Κωπηλατήσαντες μὲ ὅλην τὴν δύναμίν μας ἀπεμακρύνθημεν ὀλίγον· ἀλλὰ τὸ ῥεῦμα μᾶς ἐπανέφερε μετεωροκοποῦντας παρευθὺς, μὲ ἀπερίγραπτον ταχύτητα, πρὸς τὴν κάμινον.

Περὶ τὴν δεκάτην τῆς ἑσπέρας ἴδομεν κρημνισθεῖσαν καὶ σβεσθεῖσαν ἐντὸς τῆς θαλάσσης στήλην πυρὸς· ἦτον ὁ μέγας ἱστός. Αἱ πλευραὶ τοῦ πλοίου μᾶς ἐφάνη ὅτι ἐκάησαν μέχρι τῶν γελυσμάτων. Τὸ θέαμα τῆς πυρκαϊᾶς ταύτης ἦτον βεβαίως μεγαλοπρεπέστατον καὶ θαυμαστόν· ἔπρεπεν ὅμως νὰ τὴν βλέπῃ τις μακρόθεν, καὶ ὄχι ἀπὸ τῆς ἀβύσσου τὸ χεῖλος.

Εἴχομεν ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου πρόβατα, αἶγας, κύνας καὶ ἄλλα ζῶα· ἐρόσον τὸ πῦρ ἔφθανεν εἰς τὸ τελευταῖον καταφύγιόν των, ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξανον οἱ φρικώδεις ὀλολυγμοὶ καὶ οἱ μυκηθμοί των· ἡ ἔμφυτος πρὸς τὴν συντήρησίν των ὁρμὴ, ἥτις σπανίως τὰ ἐγκαταλείπει, δὲν παρώρμησεν αὐτὰ εἰς τὸ νὰ πέσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Εἷς μόνος κύων ἔτρεχεν ἔνθεν κακεῖσε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἀλλ' ἐφαίνετο μᾶλλον ζητῶν τὸν κύριόν του ἢ θέλων νὰ σωθῇ.

Βαθεῖα σιωπὴ ἐπεκράτει εἰς τὰς λέμβους μας. Μ' ὅλον τὸ φρικῶδες τῆς θέσεώς μας, κανεὶς δὲν παρεπονεῖτο, κανεὶς δὲν ἐφαίνετο φοβούμενος κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐκείνας στιγμὰς καθ' ἃς εὑρισκόμεθα τόσον πλησίον τῆς αἰωνιότητος!

Ὀφθαλμοὶ ὑψωμένοι πρὸς οὐρανὸν, χεῖρες ἱκέτιδες, χείλη ἡμίκλειστα ὅθεν ἐξήρχετο προσευχὴ, προσευχὴ ἐγκάρδιος εἰσακουσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἰδοὺ ἡ εἰκὼν τῆς ὀδυνηρᾶς ἐκείνης σκηνῆς! Μικρός τις σάλος τῆς θαλάσσης μᾶς ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ ἠφαίστειον.

Ἡ βροχὴ ἔπαυσεν· ἡ θάλασσα γαληνιῶσα, δὲν ἐφωτίζετο ἀπὸ τὴν φρικώδη πλέον λάμψιν τῶν ἀστραπῶν. Ἤμεθα τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν δύο λέμβων, καὶ ὅλοι, ἐκτὸς τῶν δύω γυναικῶν, αἵτινες ἔδειξαν ἀξιοθαύμαστον καρτερίαν, ἐπελήφθημεν ἀλληλοδιαδόχως τῆς κώπης. Μετά τινων ὡρῶν ἐργασίαν ἡ ποσότης τοῦ κατακλύοντος τὰς λέμβους ὕδατος ἠλαττώθη κατὰ πολὺ, διότι αἱ δύω κύριαί μας κατεγίνοντο ἀδιακόπως εἰς τὸ νὰ ἐξαντλῶσιν αὐτὸ διὰ τῶν πετάσων των.

Τὸ ἀτμόπλοιον ἐκάη ὀλίγον κατ' ὀλίγον· ἡ πυρκαϊὰ διήρκεσεν ὅλην τὴν νύκτα. Περὶ τὰ ἐξημερώματα, ἐφαίνετο ἀκόμη στήλη καπνοῦ ὑψουμένη ὑπὲρ τὴν θάλασσαν.

Ἀλλὰ τὸ παραδοξότερον πάντων, δὲν ἔγεινεν ἔκρηξις. Τί ἀπέγεινε λοιπὸν ἡ πυρίτις; Ἰδοὺ τί οἱ ναῦται δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἐννοήσωσι· καὶ μὲ ὅλην τὴν σοφίαν των, οὔτε ὁ πλοίαρχος, οὔτε οἱ ἀξιωματικοί του ἔλυσαν τὸ πρόβλημα.

Ὅταν ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἴδομεν ἐνώπιόν μας τὴν γῆν· ἡ θέα της ἐνέπλησε χαρᾶς τὴν καρδίαν μας, μᾶς ἔδωκε θάρρος, καὶ ἐνεδυνάμωσε τὰ νεναρκωμένα μέλη μας.

Ἀλλ' ἐγγύτερον ἡμῶν ὑπῆρχέ τι παρηγοριτικώτερον τῆς γῆς, γολέτα ἀγγλικὴ ἐρχομένη πρὸς ἡμᾶς· φθάσασα πλησίον, μᾶς ἀνεβίβασεν εἰς τὸ κατάστρωμά της, καὶ μᾶς ἀπεβίβασεν εἰς τὸν λιμένα ὅπου διευθύνετο.

Ξ. Μ.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ο ΕΛΕΦΑΣ ΚΑΙ Η ΘΗΡΕΥΣΙΣ ΑΥΤΟΥ.

Ὁ Ἐλέφας ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν *προβοσκιδοφόρων* συναποτελουμένην ἐξ ἑνὸς μόνου γένους καὶ καθυπαγομένην εἰς τὴν τάξιν τῶν *Παχυδέρμων*.

Τὴν σήμερον διακρίνουσι δύο εἴδη ζώντων ἐλεφάντων, τὰ ὁποῖα ὁ Λινναῖος εἶχεν ἑνώσει εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὀνομασθὲν ὑπὸ τοῦ ἰδίου *Ἐλέφας ὁ μέγιστος* (Elephas maximus).

Τὰ δύο δὲ ταῦτα εἴδη εἰσὶν ὅ τε *Ἰνδικὸς* ἢ *Ἀσιατικὸς Ἐλέφας* καὶ ὁ τῆς *Ἀφρικῆς* ἢ τοῦ *Ἀκρωτηρίου*. Εἰς τὴν αὐτὴν ταύτην τοῦ ἐλέφαντος τάξιν καθυπάγονται προσέτι ὁ *Ὀρυκτὸς Ἐλέφας* ἢ *Μάμουθος* (ζῶον ἔγγειον) ὀνομασθεὶς οὕτω ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Σιβηρίας ἐκ τῆς ταρταρικῆς λέξεως mamma ἥτις σημαίνει τὴν γῆν, καὶ ἕτερά τινα ζῶα τὰ ὁποῖα πρῶτος ὁ Κυβιέρος ὠνόμασε *Μαστόδοντα*, ζῶα ἐπίσης εἰς ἀπολιθωμένην μόνον κατάστασιν ἀπαντώμενα, καὶ φέροντα ἐπὶ τῆς κορώνης τῶν ὀδόντων των, κωνοειδεῖς κορυφάς, ὁμοιαζούσας μέμαστία, καθὼς ἐκ τῶν ἀνευρισκομένων λειψάνων των δεικνύεται. Περὶ τούτων ὁμιλεῖ καὶ ἡ Γεωλογία.

Περιεργότατα ὄργανα διά τε τὰς χρήσεις καὶ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν εἶναι οἱ *χαυλιόδοντες* ἢ τὰ *ἀμυντήρια* τοῦ ἐλέφαντος καὶ ἡ προβοσκίς, τὰ ὁποῖα ἐρχόμεθα ἐν ὀλίγοις νὰ περιγράψωμεν.

Ἡ προβοσκὶς εἶναι σαρκώδης τις σωλὴν, κοῖλος, ἀρκετὰ μακρὸς καὶ συνεχόμενος μετὰ τῆς ῥινός. Εἰς τὸ ἐλεύθερον αὐτῆς ἄκρον ὑπάρχουν τὰ στόμια τῶν μυκτήρων καὶ ἔσωθεν δύο ἐπιμήκεις ὀχετοὶ πλησιάζοντες περισσότερον πρὸς τὴν προσθίαν ἢ πρὸς τὴν ὀπισθίαν αὐτῆς ἐπιφάνειαν· ἡ διάμετρος ἀμφοτέρων στενεύεται καὶ ἡ διεύθυνσις αὐτῶν καθίσταται κυρτὴ πλησίον τοῦ μεσαίου μέρους τοῦ μεσογναθίου ὀστοῦ. Εἰς τὴν κίνησιν τῆς προβοσκίδος χρησιμεύουν δύο εἴδη μυῶν, εἴ τε ἐξωτερικοὶ καὶ ἐσωτερικοί, ἐκ τούτων δὲ οἱ μὲν πρῶτοι κεῖνται ἀμέσως σχεδὸν ὑπὸ τὸ δέρμα, καὶ διευθύνονται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιμήκως, τοῦτ' ἔστι πρὸς τὸ ἄκρον τῆς προβοσκίδος, οἱ δὲ δεύτεροι εἰσὶν ἐγκάρσιοι, λεπτότατοι, καὶ ἐμβυθισμένοι ἐντὸς κυψελώδους ὑφάσματος τὸ ὁποῖον πληροῦται ἀπὸ λευκήν τινα πιώδη ὕλην. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπάρχουσι περιφερικοὶ ἢ σφιγκτῆρες μῦς, ἡ διάμετρος τῶν ἐσωτερικῶν ὀχετῶν μένει πάντοτε ἡ αὐτή· Ὁσάκις ὅμως οἱ ἐγκάρσιοι μῦς συστέλλονται, συνθλίβουν τὰ πλευρώματα τῶν ὀχετῶν καὶ ἑπομένως ἡ ὁλικὴ διάμετρος τῆς προβοσκίδος σμικρύνεται καὶ τὸ μῆκος αὐξάνει, τοὐναντίον δὲ συμβαίνει ὅταν οἱ αὐτοὶ οὗτοι μῦς διαστέλλωνται, ἢ χαλῶνται. Διὰ τῶν ἐπιμήκων μυῶν ἡ προβοσκὶς κάμπτεται οὕτως ἢ ἄλλως, ἢ ἐπιμηκύνεται, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸ τοιοῦτον ὄργανον ὑπάρχουν πολλαὶ χιλιάδες μυῶν, καὶ κατὰ συνέπειαν πολλοὶ εἰσὶ καὶ οἱ τρόποι καθ' οὓς αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν δύνανται νὰ συνδυασθῶσιν, ἕπεται ὅτι καὶ αἱ κινήσεις τὰς ὁποίας δυνατὸν νὰ παράζωσι εἶναι πολυαριθμόταται. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς προβοσκίδος καὶ πρὸ πάντων τὴν δακτυλοειδῆ ἀπόφυσιν ἑδρεύει ἁφή τις λεπτοφυής, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ὄργανον τοῦτο ἰσοδυναμεῖ μὲ χεῖρα.

Οἱ χαυλιόδοντες ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀπολαμβάνομεν τὸ τοσοῦτον χρήσιμον ἀβόρον εἶναι δύο πολλὰ μεγάλοι κωνοειδεῖς, κυρτοὶ καὶ εἰς τὸ μεσογνάθιον ὀστοῦν κείμενοι ὀδόντες· εἰς τὴν βάσιν τούτων εὑρίσκεται κωνοειδής τις κοιλότης ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπάρχει ὁ πολφώδης πυρὴν ὁ ἐκκρίνων τὴν ὕλην τῶν ἀμυντηρίων, τὰ ὁποῖα

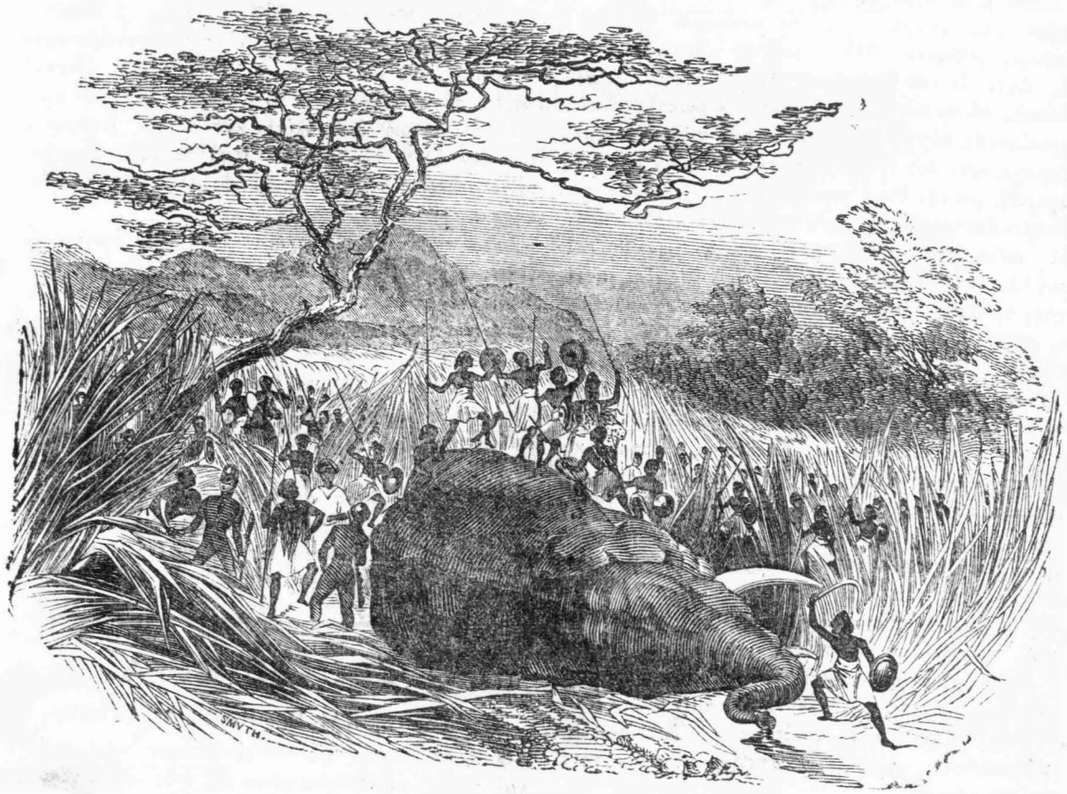

Ὁ Ἐλέφας καὶ ἡ θήρευσις αὐτοῦ.

αὐξάνουσι κατὰ μικρὸν γινομένης καὶ τῆς βάσεως βαθμηδὸν πλατυτέρας. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ χαυλιόδοντες τοῦ ἐλέφαντος ἀναστρέφονται πρὸς τὰ ἄνω καὶ σπανιώτατα εὑρίσκονται περιεστραμμένοι σχεδὸν σπειροειδῶς· γεννῶνται δὲ δὶς καὶ οἱ μὲν πρωτοφυεῖς ἀφ' οὗ αὐξήσουν δακτύλους τινὰς πίπτουν, διὰ νὰ γεννηθοῦν εἰς τὴν θέσιν των ἄλλοι δευτεροφυεῖς καὶ διαρκεῖς. Οἱ ὀδόντες οὗτοι δὲν χρησιμεύουν οὔτε εἰς τὴν λῆψιν οὔτε εἰς τὴν μάσησιν ἀλλ' ὡς ὅπλα ἀμύνης.

Ὁ ἐλέφας εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ μέγιστον τῶν ζώντων ζώων καὶ ζῇ δύο περίπου αἰῶνας· ἡ κυοφορία του διαρκεῖ εἴκοσι μῆνας, τὸ δὲ νεογνὸν γεννώμενον εἶναι τρεῖς περίπου πόδας ὑψηλὸν καὶ θηλάζει οὐχὶ μὲ τὴν προβοσκίδα, καθὼς ἠθέλησαν νὰ εἰποῦν, ἀλλὰ μὲ τὸ στόμα· αὐξάνει βραδέως καὶ μόνον κατὰ τὸ δέκατον ὄγδοον μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ τετάρτου τῆς ἡλικίας του ἔτους φθάνει τὸ τέρμα τῆς αὐξήσεως. Ἕκαστος ἐνῆλιξ ἐλέφας δαπανᾷ καθ' ἑκάστην ἑκατὸν περίπου λίτρας χόρτου καὶ δώδεκα ἕως δεκαπέντε κάδους ὕδατος.

Τοῦ Ἀσιατικοῦ ἐλέφαντος, ὅστις κατοικεῖ τὰς μεταξὺ Ἰνδοῦ καὶ ἀνατολικῆς θαλάσσης χώρας, καθὼς καὶ τὰς κατὰ τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῶν Ἰνδιῶν νεμένας μεγάλας νήσους, οἱ κυριώτεροι χαρακτῆρες εἶναι, κεφαλὴ ἐπιμήκης, μέτωπον κοῖλον, ὦτα μέτρια, πέντε ὄνυχες εἰς τοὺς προσθίους καὶ τέσσαρες εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας· τούτου τὸ μέγιστον ὕψος ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς μέχρι τῶν ἄκρων τῶν σκελῶν εἶναι δώδεκα ποδῶν, τὸ δὲ μῆκος δεκαπέντε περίπου. Ἀπαντᾶται οὗτος εἰς ἀγέλας ἀπὸ 40 ἕως 60 ἄτομα διάφορα τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ φύλον· ἐνίοτε ἀπαντῶνται καί τινες μεμονωμένοι, ὁπότε εἰσὶ πολὺ ἐπίφοβοι, ὡς προσβάλλοντες τότε καὶ ἀνθρώπους καὶ ἄλλα μαστοφόρα ζῶα. Ὁ ἐλέφας οὗτος ἔχει κατά τινας, τριῶν εἰδῶν φωνὴν, μίαν ὀξυτέραν τῶν ἄλλων ἥτις εἶναι σημεῖον εὐχαριστήσεως γινομένην διὰ της προβοσκίδος, δευτέραν ἀσθενῆ προαγομένην ὑπὸ τοῦ στόματος, καὶ σημαίνουσαν ὅτι ἔχει ἀνάγκην τροφῆς, τρίτην ἰσχυρὰν καὶ λαρυγγώδη σημαίνουσαν φόβον καὶ τρόμον. Ἀγαπᾷ τοὺς χαμηλοὺς τόπους, πολλάκις ῥαντίζει τὰ διάφορα τοῦ σώματος αὐτοῦ μέρη μὲ ὕδωρ τὸ ὁποῖον ἀπορροφᾷ μὲ τὴν προβοσκίδα· πολλάκις προσέτι βρέχει ὁλόκληρον τὸ σῶμα του ἐνθίζων αὐτὸ εἰς τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν. Ἐὰν δὲ δὲν δύνατται νὰ διαβραχῇ, γεμίζει τὸ σῶμα του μὲ λεπτὴν κόνιν μεταχειριζόμενος πρὸς τοῦτο τὴν προβοσκίδατου, ἥτις εἶναι τὸ ὅπλον τοῦ ὁποίου πρὸ πάντων κάμνει χρῆσιν διὰ νὰ καταπολεμῇ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ἐὰν δὲ αὕτη συμβῇ νὰ κτυπηθῇ ἐπικινδύνως, παραδίδεται ὡς ἡττημένος καὶ διὰ τοῦτο φροντίζει πάντοτε νὰ προλαμβάνῃ ἢ ν' ἀποδιώκῃ πᾶσαν κατ' αὐτῆς διευθυνομένην ἔφοδον.

Ὁ ἰνδικὸς ἐλέφας θηρεύεται ὡς πολὺ ὠφέλιμον ζῶον διὰ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἀνθρώπου, διά τε τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξέχουσαν νοητικότητα, καὶ διὰ τοῦτο θηρεύεται οὐχὶ διὰ νὰ φονευθῇ ἀλλὰ διὰ νὰ συλληφθῇ ζῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ συνηθίζουν κοινότερον νὰ κλείουν, ἢ μὲ δυνατοὺς πασσάλους καλῶς πρὸς ἀλλήλους συνδεδεμένους ἢ μὲ στερεώτατον τεῖχος, διάστημά τι γῆς πολὺ ἐκτεταμένον, παραλείποντες εἰς αὐτὸ μίαν μόνην εἴσοδον ἐφοδιασμένην μὲ δυνατώτατην πύλην. Ἐὰν ὑπάρχουν θήλεις τιθασευμένοι ἤδη καὶ εἰς ἔρωτα εὑρισκόμενοι ἐλέφαντες, φέρουν αὐτοὺς εἰς τὰ δάση ὅπου συνηθίζουν νὰ διημερεύουν αἱ ἀγέλαι τῶν ἐλεφάντων, ἔνθα μὲ ἐρωτικὰς φωνὰς κράζουν καὶ ἕλκουν πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς ἄρρενας. Ἐν ταὐτῷ δὲ οἱ θηρευταὶ ὀπισθοδρομοῦν τοὺς θήλεις πρὸς τὸ τείχισμα εἰς ὃ τοὺς εἰσάγουν, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον εἰσέρχεται προσέτι, τοὐλάχιστον ἐν μέρει, καὶ τὸ στίφος τῶν ἀγρίων ἐλεφάντων τοὺς ὁποίους ἅμα ἀνακαλύψουν προσπαθοῦν νὰ φθάσουν καὶ ἀκολούθως κατατρομάζοντες αὐτοὺς μὲ τὰς κραυγὰς, μὲ τὸν θόρυβον τῶν τυμπάνων, καὶ μὲ τοὺς κροταλισμοὺς, καὶ ἀποδιώκοντες αὐτοὺς ἀπὸ κάθε μέρος, διὰ νὰ μὴ διασκορπισθῶσι, τοὺς ἀναγκάζουν νὰ στρέψουν τὰ βήματα πρὸς τὸ τείχισμα καὶ νὰ εἰσέλθωσιν ἐν αὐτῷ. Ὅταν οἱ ἐλέφαντες ἐννοήσουν ὅτι εἶναι αἰχμάλωτοι, κυριεύονται ἀπὸ μανιώδη ὀργὴν, καὶ τότε εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ τοὺς πλησιάσῃ τις. Πρὸς ἐξημέρωσιν αὐτῶν, οἱ θηρευταὶ ῥίπτουν εἰς τὰ ὀπίσθια σκέλη των βρόχους ὀλισθηροὺς, μὲ τοὺς ὁποίους τοὺς δένουν εἰς κάνεν στερεὸν δένδρον, ἀκολούθως μεταχειρίζονται καὶ τοὺς ἐξοικειωμένους ἐλέφαντας, οἵτινες ἐρχόμενοι εἰς σύγκρουσιν μὲ τοὺς ἀγρίους κατακουράζουν αὐτούς. Μετὰ τοῦτο τοῖς παρουσιάζουν μὲ πολλὴν προφύλαξιν, ὅσα φαγητὰ νομίζουν ὅτι τοῖς εἶναι ἀρεστὰ, μέχρις οὗ ἐξημερωθοῦν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥςε νὰ συνοικειωθοῦν μὲ τοὺς ἀρχαίους καὶ νὰ ἔλθουν μετ' αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ εἰς τὰ ἐλεφαντοστάσια. Ἡ ἀνατροφὴ των ἐξακολουθεῖ ἐπὶ ἓξ μῆνας μετὰ τοὺς ὁποίους καθίστανται εἰς ἄκρον εὐάγωγοι καὶ ἀφοσιοῦνται σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τοὺς φύλακας αὐτῶν.

Αἱ ὠφέλειαι τὰς ὁποίας τὸ παχύδερμον τοῦτο παρέχει, εἶναι ἄπειροι, διότι χρησιμεῦον ὡς φορτηγὸν ζῶον φέρει ἐπ' αὐτοῦ βάρος δύω χιλιάδων λιτρῶν, ὁδοιποροῦν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατὰ συνέχειαν 20 ἕως 25 καὶ ἐπέκεινα λεύγας καθ' ἑκάστην, ἠμπορεῖ νὰ σύρῃ βάρη τὰ ὁποῖα μόλις ἓξ ἵπποι δύνανται νὰ μετακινήσουν, φορτόνει πλοῖα, καὶ κάμνει ἄλλας πολλὰς οὐχ ἧττον ὠφελίμους ἐργασίας. Φαίνεται ὅτι ὁ Ἰνδικὸς ἐλέφας εἶναι εὐαισθητότατος εἰς τὴν μουσικήν. Τὸ πάλαι ἐχρησίμευεν καὶ εἰς τοὺς πολέμους.

Ὁ τῆς Ἀφρικῆς ἢ τοῦ Ἀκρωτηρίου ἐλέφας κατοικεῖ τὴν Σενεγάλην, τὰ πλησιόχωρα τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος καὶ τὰς μεταξὺ χώρας, ἔχει δὲ κεφαλὴν περίπου στρογγύλην, μέτωπον κυρτὸν, ὦτα μέγιστα, τέσσαρας ἕως πέντε ὄνυχας εἰς τοὺς προσθίους πόδας καὶ τρεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας καὶ τρεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοὺς ὀπισθίους. Οὗτος εἶναι μικρότερος συνήθως τοῦ Ἰνδικοῦ, καὶ οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς θηρεύουν αὐτὸν διὰ τὸ κρέας καὶ διὰ τοὺς χαυλιόδοντας· πρὸς τοῦτο δὲ φονεύουν αὐτὸν ἢ μὲ δηλητηριασμένα βέλη ἢ μὲ τουφεκισμοὺς· ἄλλοτε τὸν ῥίπτουν ἐντὸς βόθρων βαθυτάτων, τοὺς ὁποίους προηγουμένως κατακαλύπτουν μὲ κλάδους λεπτοὺς καὶ μὲ χορτάρια.

Ἡ παροῦσα εἰκὼν παριστᾷ τὴν θήρευσιν ἑνὸς τοιούτου ἐλέφαντος τῆς Ἀφρικῆς, τὴν ὁποίαν οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων ἐκτελοῦν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Ὅταν ὁ ἐλέφας ἐντρομος γενόμενος ἀπὸ τὸν θόρυβον τῶν κυνηγῶν ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ ἐνδιαίτημά του, δύω θηρευταὶ γυμνοὶ ἀναβαίνουν ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ

ἵππου, ὅστις πρέπει νὰ ἦναι δεξιώτατος καὶ εὐκινητότατος εἰς τὸ τρέχειν· ἐκ τούτων ὁ εἷς κρατεῖ τὸν χαλινὸν καὶ μίαν ῥάβδον, ὁ δὲ πλατυτάτην μάχαιραν· ὁ ὁδηγῶν τὸν ἵππον, ὡθεῖ αὐτὸν ἀτρομήτως πλησίον τοῦ ἐλέφαντος καὶ ἐὰν οὗτος φύγῃ, τρέχει εἰς τὰ πλευρά του, τὸν περᾷ καὶ στρέφεται περὶ αὐτὸν κραυγάζων μεγάλῃ τῇ φωνῇ « Ἐγὼ εἶμαι ὁ δεῖνα, καὶ ὁ ἵππος μου αὐτὸς καλεῖται οὕτως· ἡμεῖς ἐφονεύσαμεν τὸν πατέρα σου εἰς τὸ δεῖνα μέρος καὶ τὸν πάππον σου εἰς ἐκεῖνο τὸ ἄλλο, ἂν καὶ ἦσαν ἰσχυρότατοι, τώρα δὲ ἐρχόμεθα νὰ φονεύσωμεν καὶ σὲ ὅστις παραβαλλόμενος πρὸς ἐκείνους δὲν εἶσαι παρὰ ὄνος. » Οἱ κυνηγοὶ ἐκεῖνοι στοχάζονται ὅτι πραγματικῶς ἐννοεῖ τὴν πρόκλησιν ταύτην, διότι τὸ δυστυχὲς ζῶον ἀνιώμενον ἀπὸ τὸ τρέξιμον τοῦ ἵππου, καὶ ἀπὸ τὰς φωνὰς τοῦ ἱππέως, παροργίζεται καὶ στρέφει τὴν προβοσκίδα του διὰ νὰ ἐκφορτωθῇ τὴν ἐνόχλησιν ἐκείνην, οὔτε φεύγει πλέον, ἀλλὰ σταματᾷ δεικνύμενος εὐδιάθετος εἰς πόλεμον. Ἡ ἐπιτηδειότης τότε τοῦ ἱππέως εἶναι νὰ περιστραφῇ ταχύτατα πολλάκις περὶ τὸ θηρίον, τὸ ὁποῖον ἀναγκασμένον ὂν νὰ στρέφῃ ταχέως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὴν μεγάλην του μηχανήν, καὶ νὰ κρατῇ τοὺς ὀφθαλμούς του προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ἵππου, δὲν ἐννοεῖ ὅτε ὁ ἄλλος θηρευτής, καταβάς, τὸ πλησιάζει ἐκ τῶν ὄπισθεν, καὶ μὲ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ κόπτει τὸν Ἀχίλλειον λεγόμενον τένοντα· μετὰ τοῦτο ὁ θηρευτὴς ἀναβαίνει ἐκ νέου καὶ ἐν τάχει τὸν ἵππον διὰ ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῆς προβοσκίδος· τὸ ζῶον ἐν τούτοις πίπτει καὶ οἱ λοιποὶ θηρευταὶ συνερχόμενοι τὸ ἀποθανατόνουσι.

Οἱ δύω ἐκεῖνοι κυνηγοὶ οἱ ὁποῖοι ἐπιφορτίζονται τὴν ὑπόθεσιν ἐκλέγονται πάντοτε μεταξὺ τῶν ἐπιδεξιωτέρων· μ' ὅλον τοῦτο συμβαίνει ἐνίοτε νὰ πέσουν ὑπὸ τὸ φοβερὸν ὅπλον τοῦ ἐλέφαντος, τοῦ ὁποίου αἱ προσβολαὶ εἶναι τοσοῦτον σφοδραί, ὥστε καταστρέφουν καὶ ἵππον καὶ ἱππέα. Τότε τὸ παρωργισμένον θηρίον καταπατεῖ μὲ τοὺς πόδας του τοὺς νικημένους ἐχθροὺς καὶ διὰ τῆς προβοσκίδος κατασπαράσσει τὰ μέλη των ὅλα. Τοιοῦτον δυστυχὲς τέλος λαμβάνουν σχεδὸν ὅλοι ὅσοι τολμοῦν νὰ πλησιάσουν τὸν ἐλέφαντα διὰ νὰ τὸν φονεύσουν κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον, ὅστις ἀποβαίνει πάντοτε σχεδὸν ἐπικίνδυνος, καθότι, καθ' ὃν καιρὸν γίνεται συνήθως ἡ τοιαύτη θήρευσις ἡ γῆ ξηρενομένη καθ' ὁλοκληρίαν ἀπὸ τὸν ἥλιον διαῤῥήγνυται, καὶ αἱ οὕτω προκύπτουσαι μεγάλαι σχισμαὶ καθιστῶσι δυσκόλους τὰς κινήσεις τοῦ ἵππου. Ὅταν ὅμως ὁ ἐλέφας φονευθῇ καὶ δὲν δεικνύῃ πλέον σημεῖον ζωῆς, οἱ θηρευταὶ πλησιάζοντες κόπτουν ὅλα του τὰ κρέατα εἰς τμήματα λεπτὰ καὶ μακρὰ, τὰ ὁποῖα κρεμοῦν εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων διὰ νὰ ξηρανθῶσιν, ἀκολούθως χωρὶς νὰ τ' ἁλατίσουν, ἐνθέτουν αὐτὰ εἰς κιβώτια διὰ νὰ τοῖς χρησιμεύσουν ὡς τροφὴ καθ' ὅλον ἐκεῖνο τὸ διάστημα τοῦ χρόνου, καθ' ὃ οἱ συνεχεῖς ὄμβροι καταστένουσι τὴν γῆν ὁλοτελῶς ἄγονον. Τ. Ε. Δ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΑΠΙΑΣΤΟΣ ΚΛΕΠΤΗΣ ΚΑΘΑΡΙΟΣ ΟΙΚΟΚΥΡΗΣ.

Ἡ δημώδης αὕτη παροιμία, ἥτις δηλοῖ καὶ ὅτι ὁ κλέπτης πολλάκις ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὸν τίμιον ἄνθρωπον, ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν μου, γράφει ἡ ἐφημερὶς ἐξ ἧς ἐρανιζόμεθα τὴν εἴδησιν ταύτην, ἕνεκα σκληνῆς τινος ἀστειοτάτης συμβάσης οὐ πρὸ πολλοῦ εἰς τὸ κατάστημα τῆς ἐφετεινῆς ἐκθέσεως τῶν γαλλικῶν ἐθνικῶν προϊόντων.

Ἐπειδὴ συνέβησαν κατ' ἀρχὰς ἐντὸς τοῦ καταστήματος τούτου κλοπαὶ οὐκ ὀλίγαι, ἡ κυβέρνησις διέταξε νὰ γίνεται αὐστηρὰ ἐπαγρύπνησις, καὶ ὁσάκις τινῶν ἐκ τῶν ἐπισκεπτομένων τὸ φόρεμα ἤθελεν ἐξογκοῦσθαι κάτωθεν, νὰ ἐξετάζεται.

Μιᾷ λοιπὸν τῶν ἡμερῶν, κύριός τις καὶ κυρία, καλῶς ἐνδεδυμένοι καὶ ὅλως τιμίου ἤθους ἐξήρχοντο ἀφοῦ ἐπισκέφθησαν ὅλας τὰς αἰθούσας. Ἀλλ' εἰς τὸν φυλάκων παρατηρήσας, ὅτι ὁ κύριος εἶχε κάτωθεν τοῦ ἐπενδύτου του πρᾶγμά τι ἀρκετὰ ὀγκῶδες, τὸν ἐσταμάτησε διὰ νὰ ἴδῃ τί ἦτο.

— Πῶς, κύριε φύλακα, σταματᾶς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τιμίους ἀνθρώπους, λέγει ὁ κύριος πλήρης δικαίας ἀγανακτήσεως.

— Ἔχω διαταγὴν τοιαύτην· ὁσάκις φουσκόνουν τὰ ἐνδύματα τῶν ἐξερχομένων, νὰ βλέπω τί εἶναι ὑποκάτω.

— Ἀφοῦ εἶναι οὕτω, σὲ εἰδοποιῶ, ὅτι ἔχω ἐδῶ τὸ σάλιον τῆς γυναικός μου.

— Ἀλλὰ, ἐπαρατήρησεν ὁ φύλαξ, ἡ κυρία κρατεῖ ἐπὶ τοῦ βραχίονός της σάλιον κατακαίνουργον, λαχοῦρι πρώτης ποιότητος, ἐνῷ τοῦτο εἶναι ἀρκετὰ παλαιόν.

— Καὶ τί μέλει εἰς σὲ, εἶπεν τότε ἡ κυρία, ἐπεμβᾶσα εἰς τὸν διάλογον, μὲ ὕφος πολλὰ πικρόν. Μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι δουλειά σου νὰ ἐξετάζῃς ταῦτα.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, ἐξηκολούθησεν ὁ φύλαξ, εἶναι μάλιστα χρέος μου, καὶ διὰ νὰ σᾶς τὸ ἀποδείξω, σᾶς παρακαλῶ νὰ ὁρίσετε μαζῆ μου εἰς τοῦ ἀστυνόμου.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἡ κυρία ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ, νὰ διαμαρτύρεται, ἀλλὰ θέλουσα καὶ μὴ ὑπετάγη εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ φύλακος καὶ οἱ δύο σύζυγοι παρουσιάσθησαν ἐνώπιον τοῦ ἀστυνόμου.

Ὁ ἀστυνόμος ἀπετάνθη κατὰ πρῶτον πρὸς τὸν ἄνδρα· τῷ παρετήρησεν, ὅτι δὲν ἠκούσθη ποτὲ μία κυρία νὰ μεταχειρίζεται δύο σάλια, μὲ τὸν καύσωνα μάλιστα τῶν ἡμερῶν ἐκείνων.

Ὁ σύζυγος ἀντὶ ν' ἀπαντήσῃ ἤρχισε νὰ σκέπτηται, καὶ νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν, « τωόντι; πῶς ἡ γυναῖκά μου νὰ ἔχῃ δύο σάλια; »

Ἡ σιωπὴ τοῦ ἀνδρὸς ἠδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ὁμολογία τῆς ἐνοχῆς, ὅτε ἡ κυρία, λαβοῦσα ἀμέσως τὸν λόγον, εἶπε πρὸς τὸν ἀσυνόμον μὲ τόνον φωνῆς ἐπίσημον.

— Ἔχω νὰ σᾶς φανερώσω τι, ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω κατὰ μόνας.

— Τὰ δύο σάλια, εἶπεν ὅταν ἔμειναν μόνοι, εἶναι ἰδικά μου. Τὸ ἕν, τὸ πλέον ἀνθηρὸν μὲ χρησιμεύει διὰ νὰ τὸ φορῶ, τὸ ἄλλο δὲ μεταχειρίζομαι διά τινα χρῆσιν, τὴν ὁποίαν γνωρίζετε, μὲ ἐχρησίμευε διά . . . *τουρνιοὺρ* (turnure). Ἐπειδὴ δὲ διὰ τὸν ὑπερβολικὸν καύσωνα, μ' ἠνώχλει, τὸ ἐτράβηξα χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ ὁ σύζυγός μου καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ τὸ φυλάξῃ διὰ κλέπτριαν, ὅταν σᾶς εἰπῶ, ὅτι ὀνομάζομαι Κυρία Λ . . . ὁδὸς Βαρέννη, καὶ δύνασθε νὰ τὸ πιστοποιηθῆτε.

Ὅλαι αὗται αἱ διαβεβαιώσεις ἀνεγνωρίσθησαν ἀκριβεῖς καὶ ἡ κυρία καὶ ὁ σύζυγός της ἀπελύθησαν, χωρὶς οὗτος νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦ ἀθώου Λαϊτίου, ἕνεκα τοῦ ὁποίου τῷ συνέβη τὸ δυσάρεστον τοῦτο περιστατικόν. Πόσα ἄλλα ἀκόμη ἀγνοοῦσι πολλάκις οἱ δυστυχεῖς σύζυγοι.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ.

Τὴν πρωΐαν τῆς 25 Ἰουλίου, ἀνήρ τις φέρων στολὴν Ἰταλοῦ στρατηγοῦ, καὶ ἔχων τὸ στῆθος κεκαλυμμένον ὑπὸ παρασήμων καὶ ταινιῶν παντὸς εἴδους, καὶ τὴν ὀσφὺν ἐζωσμένην διὰ ζώνης κυανοχρόου, μετέβη εἴς τινα στρατῶνα ὅτε ὁ μὲν φρουρὸς τῷ ἔφερε τὰ ὅπλα, ὁ δὲ ἀξιωματικὸς τῆς ἡμέρας νομίζων αὐτὸν ξένον τινὰ στρατηγὸν, θέλοντα νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν στρατῶνα, ἦλθεν εἰς προϋπάντησίν του· ἀλλ' ἐξεπλάγη ὅτε ἤκουσε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λέγοντα αὐτῷ νὰ καλέσῃ τοὺς στρατιώτας εἰς τὰ ὅπλα, ὡς θέλων νὰ ἐπιθεωρήσῃ αὐτούς.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἀπήντησεν, ὅτι μὴ λαβὼν καμμίαν διαταγὴν τοῦ φρουραρχείου, δὲν ἐδύνατο νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του ταύτην· συγχρόνως δὲ παρατηρήσας ὅτι τὸ σύνολον τῆς ἐνδυμασίας τοῦ ἀνθρώπου τούτου παρουσιάζέ τι ἀρκετὰ παράδοξον καὶ ἄτακτον, τῷ ἀπέτεινεν ἐρωτήσεις τινὰς ἵνα γνωρίσῃ πρὸς ποῖον εἶχε τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῇ.

— Δὲν θέλετε διστάσει νὰ μὲ ὑπακούσετε, ὅταν γνωρίσετε τίς εἶμαι, εἶπεν ὁ ξένος, λαμβάνων ἦθος ὑπερήφανον καὶ μεγαλοπρεπές. Εἶμαι ὁ υἱὸς τοῦ Ναπολεόντος! Μολαταῦτα δὲν ἐγνώρισα τοῦτο κ' ἐγὼ εἰμὴ πρὸ πέντε ἡμερῶν. Εἷς Ἄγγελος ἐνεφανίσθη διὰ νὰ μ' ἀποκαλύψῃ τοῦτο. Ἔφερε διαταγὴν τοῦ πατρός μου, ὅστις μὲ διέταττε ν' ἀπαιτήσω τὰ δικαιώματά μου, καὶ δι' αὐτὸ κ' ἐγὼ ἦλθον ἐνταῦθα.' Ἡ περίστασις αὕτη δὲν θέλει βλάψει τὸν προβιβασμόν σας.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐχαιρέτησε καὶ ἀπεσύρθη, εἰπὼν, ὅτι ὑπάγει νὰ δώσῃ τὰς διαταγάς του, αἵτινες, ὡς ἕκαστος συμπεραίνει, συνίσταντο εἰς τὸ νὰ γράψῃ τὴν ἔκθεσίν του καὶ νὰ στείλῃ τὸν υἱὸν τοῦτον τοῦ Ναπολέοντος εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ ξένος ἔμενεν εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ οἱ στρατιῶται, οἵτινες τὸν περιεκύκλουν καὶ τὸν παρετήρουν μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ἐφώναξαν ὅλοι μετὰ παρέλευσιν μιᾶς στιγμῆς· « Ὦ! αὐτὸς εἶναι ὁ Ποϊζότης. » Ὁ ὑποτιθέμενος στρατηγὸς ἤρχισε νὰ μειδιᾷ καὶ εἶπε·

— Ναὶ, φίλοι μου, εἶμαι ὁ Ποϊζότης, ἀλλὰ τοῦτο δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ εἶμαι καὶ υἱὸς τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος.

Ἐν τούτοις ὁ Ποϊζότης οὗτος, ὅστις εἶναι Πεδεμόντιος, ἦτον ἄλλοτε ἁπλοῦς σιδηραυργὸς καὶ ἀκολούθως κατετάγη ὡς μουσικὸς εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ τάγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐνεφανίσθη.

Ὁ δυστυχὴς οὗτος εἶναι φρενοβλαβὴς καὶ πάσχει ὑπὸ τῆς μανίας τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου. Ὅταν παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἀστυνόμου, ὅπου τὸν ἔστειλεν ὁ ἀξιωματικὸς, μ' ὅλην τὴν παραφροσύνην του, ἐννόησεν, ὅτι εὑρίσκετο ὑπὸ κράτησιν.

— Κρίμα, εἶπε μετὰ μεγίστης πεποιθήσεως, κρίμα! διότι ὁ σκοπός μου ἦτο νὰ νυμφευθῶ τὴν δούκησσαν τοῦ Ὀρλεάνς. 'Η ἕνωσις αὕτη, προσέθηκε, ἤθελε συμφιλιώσει ὅλα τὰ διαιροῦντα τὴν Γαλλίαν κόμματα.

Πρὸ μιᾶς ἡμέρας ὁ αὐτὸς Ποϊζότης παρουσιάσθη εἰς τοῦ στρατηγοῦ Σαγγαρνιέ. Τῷ εἶπον, ὅτι ὁ στρατηγὸς ἦτον ἀπὼν καὶ ὅτι ἂν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὸ ὄνομά του, θέλουσιν ἀναγγείλει τὴν ἐπίσκεψίν του. Ὁ Ποϊζότης ἔλαβε τεμάχιον χάρτου καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ.

« Κάρολος—Ναπολέων—Λουδοβῖκος, Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης, βασιλεὺς τῶν Γάλλων, βασιλεὺς τῆς Σαρδηνίας, ἐλέῳ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. »

ΤΕΤΡΑΠΛΗ ΠΑΙΔΟΚΤΟΝΙΑ. — ΑΥΤΟΧΕΙΡΙΑ.

Εἰς Βέρνην συνέβη τὴν 4 Αὐγούστου τὸ ἑξῆς τρομερὸν συμβάν. Ἰάκωβός τις Μόζερ, ἡλικίας 45 ἐτῶν, χῆρος καὶ πατὴρ ἓξ τέκνων, διετήρει τὴν οἰκογένειάν του, ἐξασκῶν τὸ τοῦ μουσικοῦ ἐπάγγελμα εἰς τοὺς δημοτίους χοροὺς καὶ δίδων μαθήματα. Τὸ πρεσβύτερον τῶν τέκνων του εἶναι θυγάτηρ δεκαοκταετὴς τὴν ἡλικίαν, ἥτις ἑξαετὴς ἔτι οὖσα εἶχε δείξει μεγίστην ἐπιδεξιότητα εἰς τὴν μουσικὴν καὶ διεκρίνετο ἤδη εἰς τὰς μουσικὰς συμφωνίας. Ὁ Μόζερ ἐκτὸς τῶν τέκνων του ἐτροφοδότει καὶ τοὺς γηραιοὺς γονεῖς του, ὅλαι δὲ αἱ δαπάναι αὗται τὸν ἔκαμον νὰ ὑποπέσῃ εἰς χρέη, ἅτινα δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ. 'Η χρηματικὴ αὕτη ἀμηχανία, ἔρως τις ἀτυχής! ἡ ἀθλία θέσις τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν τέκνων του, ἔσπρωξαν, φαίνεται, τὸν ἄνθρωπον τοῦτον εἰς τὰς κακουργίας του.

Τὰ τέσσαρα τέκνα του, τὰ ὁποῖα ἐφόνευσεν ὁ Μόζερ, σφάξας αὐτὰ ἰδίᾳ χειρὶ, τὴν νύκτα, ἐνῷ τὰ ταλαίπωρα ἐκοιμῶντο, εἶναι δύο υἱοὶ, ὁ μὲν ἡλικίας 17 ἐτῶν, ὁ δὲ 13 καὶ δύο θυγατέρες, ἡ μὲν δεκαπενταετὴς, ἡ δὲ ἑπταετής. Καὶ τὰ τέσσαρα ἦσαν εὐήθη, καὶ συγχρόνως βωβὰ, ἐξαιρέσει τοῦ πρεσβυτέρου. Ὁ δὲ υἱὸς ὅστις ἐσώθη εἶναι δεκαετής.

Αἱ ἀκόλουθοι σειραὶ, γεγραμμέναι μὲ τρέμουσαν χεῖρα καὶ σχεδὸν δυσανάγνωστοι προσετέθησαν εἰς τὸ ἔγγραφον τὸ εὑρεθὲν εἰς τὸϊκημά του, μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παιδοκτονίας « Τώρα ἐξετέλεσα τὰ πάντα. » Ἀλλ' ἂν ἤθελα ἀναβάλει δὲν ἠδυνάμην πλέον νὰ » ἐκτελέσω τὴν ἀπόφασίν μου. Εἴθε ὁ ἐν οὐρανοῖς Θεὸς » μὲ συγχωρήσει καὶ μοὶ γενῇ ἵλεως. Ἀποφασίσας ἀπὸ » τὰς δυστυχεῖς περιστάσεις μου, νὰ γίνω αὐτόχειρ » πῶς δὲ ἠδυνάμην ν' ἀφήσω ὀπίσω μου, ἐγκαταλελειμ» μένα εἰς τὴν τύχην των, τὰ δυστυχῆ ταῦτα καὶ » ἀνήλικα τέκνα . . . »

Τὴν αὐτὴν νύκτα ὁ Μόζερ πορευθεὶς εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, καὶ τεθεὶς εἰς τρόπον ὥστε μετὰ τὴν αὐτοκτονίαν του, νὰ πέσῃ εἰς τὸν ποταμὸν, ἐφόνευσεν ἑαυτὸν μὲ πιστόλιον. Τὸ σῶμα του εὑρέθη τὴν πρωΐαν καθημαγμένον καὶ κείμενον ὑπὸ τὴν γέφυραν.

ΝΕΟΝ ΕΙΔΟΣ ΜΕΤΑΞΗΣ.

Σοφός τις Ἄγγλος, ὁ Κ. ἐπανέλαβε Ῥόλτ, καὶ ἐτε-

λειοποίησε τὰ γενόμενα τῷ 1778 ἔτει ὑπὸ τοῦ Κ. Μπὸν, ἐκ Μομπελιέρου, πειράματα, περὶ τὴν ἐξαγωγὴν μεταξῆς ἐκ τῶν ὑφασμάτων τῆς ἀράχνης. Ἡ ἐν Λονδίνῳ ἑταιρία τῶν τεχνῶν ἀπένειμε αὐτῷ διὰ τοὺς κόπους του νομισματόσημον χρυσοῦν. Ἰδίως δὲ ἡ προσοχὴ τοῦ σοφοῦ τούτου ἐστράφη ἐπὶ τῶν ἀραχνῶν τῶν κήπων.

Ἡ κλωστὴ τῆς ἀράχνης εἶναι λεπτοτέρα τῆς τοῦ κουκουλίου, ἀλλ' εἶναι δυνάμεως πεντάκις ἐλάσσονος. Τὸ βάρος της εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὴν δύναμιν. Ἡ ἀράχνη δίδει δὶς τοῦ ἔτους κλωστὴν 750 ποδῶν· ὁ δὲ μεταξοσκώληξ εἰς μίαν μόνην φορὰν δίδει 19,000 εἰς τρόπον, ὥστε ἐὰν ἀναγκαιῶσιν 3,500 κουκούλια διὰ νὰ δόσωσι μίαν λίτραν μεταξῆς, χρειάζονται 22,000 ἀράχνας διὰ νὰ φέρωσι τὴν αὐτὴν ποσότητα. Ὁ Κ. Ρόλτ ἐπενόησεν εἶδος κυψελῶν πρὸς ἀνατροφὴν τῶν ζωυφίων τούτων, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσεν εἰσέτι νὰ ἐπιτύχῃ, διότι αὐτὰ ἀλληλομαχοῦσι καὶ τρώγουσι τὸ ἓν τὸ ἄλλο. Ὅσον δὲ ἀγχίνους καὶ ἂν ἦναι ἡ μέθοδος τοῦ Κ. Ρόλτ, ἡ δαπάνη καὶ οἱ κόποι αὐτῆς εἰσέτι δὲν ἀναλογοῦσι μὲ τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα.

(Zoologicol-Jocial-Chovmile.)

— Ἐπενοήθη ἐν Γαλλίᾳ τρόπος τοῦ ἐξάγειν ἀτμίον (gaz) ὑδρογόνον ἀνθρακώμενον (hydrogène carbonne) ἀρίστης ποιότητος καὶ δυνάμενον ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ ἐκ τῶν γαιανθράκων καὶ τῆς ῥητίνης ἐκπιεζόμενον· Μία λίτρα τζίπουρα ξηρὰ παρήγαγον ἐντὸς ἑπτὰ λεπτῶν διακοσίας λίτρας ἀτμίου ὑδρογόνου. Τὸ ἀτμίον τοῦτο ὡδηγήθεν εἰς ἀρμόδιον δοχεῖον παρῆξε φῶς λευκότατον καὶ λαμπρότατον καὶ παντελῶς ἄοσμον. Δεύτερον πείραμα γενόμενον διὰ ξηροῦ καταπατίου τοῦ οἴνου παρήγαγε τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Διὰ τοῦ εὐκόλου τούτου μέσου, εἰς τὸ ἑξῆς ἕκαστος δύναται κατ' οἶκον καὶ σχεδὸν ἀνεξόδως νὰ κατασκευάζῃ τὸ πρὸς χρῆσίν του ἀτμίον.

ΕΚΠΛΟΥΣ ΤΟΥ ΣΙΡ ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ.

Τὸν μαΐον τοῦ 1845, ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἀπέστειλε τὸν Ἰωάννην Φραγκλῖνον μὲ δύο πολεμικὰ πλοῖα, τὸν *Ἔρεβον* καὶ τὸν *Τρόμον*, ὅπως ζητήσῃ ὁδὸν τινὰ ΒΔ. μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηναίου Ὠκεανοῦ, περὶ τὰ παράλια τῆς Ἀρκτῴας Ἀμερικῆς ἢ μεταξὺ τοῦ Ὅρμου Ῥαφίνου καὶ τοῦ στενοῦ τοῦ Βέριγγ. Ὁ Φραγκλῖνος ἀνεχώρησεν, ἀλλ' ἔκτοτε οὐδεμία ἐλήφθη περὶ αὐτοῦ εἴδησις. Διό, τὸ Ἀγγλικὸν Ναυαρχεῖον ἐξέδωκεν ἐσχάτως προκήρυξιν δι' ἧς ὑπόσχεται εἰς πάντα ὅστις ἤθελεν ἀνακαλύψει τὸν στολίσκον τοῦτον καὶ φέρει βοήθειαν εἰς αὐτὸν, ἀμοιβὴν 20,000 λ. στερ. (600,000 περίπου δραχμάς.)

Προηγουμένως ὅμως τὸ Ναυαρχεῖον ἔπεμψεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν Ἰάκωβον Ῥῶσσ, καὶ τὸν Θωμᾶν Μοὺρ ἵνα ὑπάγωσιν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ι. Φραγκλίνου· τελευταῖον δὲ τὸν δόκτωρα Ῥιτζαρδσὸν, ὅστις διεύθυνε τέλος πάντων ἔκθεσιν χρονολογουμένην ἐκ τοῦ φρουρίου τῆς *Ἐμπιστοσύνης* παρὰ τὴν λίμνην τῆς *Μεγάλης Ἄρκτου*, τὴν 16 Σεπτεμβρίου 1848. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἐξάγεται ὅτι ὁ Ῥιτζαρδσὸν δὲν ἀπήντησεν οὐδαμοῦ ἴχνη ναυαγίου ἢ διαβάσεως Εὐρωπαίων, οὐδ' οἱ Ἐσκεμαῖοι παρετήρησάν που λευκούς. Τὸ πλοῖον τούτου εὑρέθη τὴν 23 Αὐγούστου ἐν μέσῳ χιόνος καὶ παγετῶν. Ἐκ τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης ἐδέησε ν' ἀνοίξωσι διάβασιν διὰ μέσου τῶν παγετῶν θραύοντες αὐτούς. Τὴν 3 Σεπτεμβρίου, πρὸς βορρᾶν τοῦ ἀκρωτηρίου *Κενδάλλ*, κατέχει ἀδύνατον πλέον νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ μεταβῶσι εἰς τὴν λίμνην τῆς Μεγάλης Ἄρκτου. Ἕκαστος ἄνθρωπος φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ ταύτῃ δέκα τριῶν ἡμερῶν τροφὰς, τὰ ἐνδύματά του, τὰ ὑποδύματά του, τὰ μαγειρικὰ σκεύη, τὰ ἀστρονομικὰ ἐργαλεῖα, πολεμοφόδια, πέλτας, ἐπὶ τούτοις δὲ μεταφέρουσι καὶ τὴν κομιστὴν λέμβον τοῦ ὑποπλοιάρχου Γατκέτ.

Καὶ αὐτὸς ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας ἔδειξε πρὸς τὸν Ἰωάννην Φραγκλῖνον τὴν ζωηροτέραν μέριμναν. Ἡ λέδη Φραγκλίνου ὑπέβαλλεν αὐτῷ, ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον τὰ πληρώματα τοῦ ἀνδρός της νὰ ἐρρίφθησαν εἰς τὰ παράλια τῆς Σιβηρίας ἢ τῆς Νέας Γῆς. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπομένως διέταξε νὰ περιφθῶσιν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα πλοῖα Ῥωσσικὰ, ἡ δὲ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν τῆς Πετρουπόλεως ἔδωκε τὴν γνωμοδότησίν της περὶ τῆς καταλληλοτέρας διευθύνσεως τοῦ ἔκπλου τούτου.

ΜΗΧΑΝΗ ΠΡΟΣ ΑΠΟΣΒΕΣΙΝ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΪΩΝ.

Πρὸ μικροῦ ἐγένετο ἐν Λονδίνῳ, εἰς τὸ ἐργοστάσιον τῶν ἀτμίων, ἡ δοκιμὴ μηχανῆς τινος θαυμασίας πρὸς ἄμμεσον ἀπόσβεσιν τῶν πυρκαϊῶν. Ὁ ἐφευρετὴς αὐτῆς Κ. Φίλιππς ἐξήγησε τὰ αἴτια, ἅτινα τὸν ὡδήγησαν πρὸς τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην. Φαίνεται, ὅτι ἐν καιρῷ ἐκρήξεως ὑφαιστείου τινος, ὁ Κ. Φίλιππς παρετήρησεν, ὅτι αἱ παχεῖαι στῆλαι τοῦ ὕδατος, αἵτινες ἐξεσφενδονίζοντο τοῦ κρατῆρος, δὲν ἔσβεον τὰς φλόγας, ἐνῷ ὁ καπνὸς τῶν χαμοκλάδων, τὰ ὁποῖα κατελάμβανε τὸ πῦρ ἔσβεον τὰς περὶ αὐτὰ φλόγας. Βραδύτερον, ἐβεβαιώθη ὅτι τὸ ὕδωρ ἔχει ὀλίγην ἰσχὺν ν' ἀποσβύῃ τὸ πῦρ. Μετεχειρίσθη τότε τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψε μέσον καὶ δι' αὐτοῦ τὸ ὁρμητικώτερον καὶ μεγαλήτερον πῦρ ταχέως ἐσβύνετο. Ἡ μεγάλη ταχύτης, καὶ ἡ εὐκολία δι' ἧς ἡ ἐφεύρεσις αὕτη ἐνήργησεν εἰς τὰ διάφορα πειράματα, ἔτυχε τῆς ἐπιδοκιμασίας πάντων τῶν ἐμπείρων περὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ κατασκευὴ καὶ ἐφαρμογὴ τῆς μηχανῆς ταύτης εἶναι ἁπλουστάτη, καὶ δύναται νὰ τεθῇ πανταχοῦ, ὅπου εἶναι φόβος ἐκρήξεως πυρκαϊᾶς. Τὰ ἐκπεμπόμενα ἐκ τῆς μηχανῆς ταύτης ἀτμία, καὶ τῶν ὁποίων ἡ δύναμις εἰς τὸ σβύειν τὰς φλόγας εἶναι ἤδη ἀποδεδειγμένη, παράγονται ἐκ τινος μίγματος ἄνθρακος, νίτρου καὶ ὕψου, ἅτινα ἀνάπτει τις αἰφνηδίως, θραύων ἐπ' αὐτῶν φιάλην (μποτίλιαν) πεπληρωμένην θειούχου ὀξέως (acide sulfurique.) Ἀμέσως ἀτμὸς μέγας ἐξέρχεται ἐκ τινος σωλῆνος, ἀνταποκρινομένου πρὸς τὸ μετάλλινον ἀγγεῖον, ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχονται ὅλαι αἱ φλογιστικαὶ ὕλαι, ὁ ἀτμὸς δὲ οὗτος σβύει τὸ πῦρ διὰ παραδόξου ταχύτητος. Εἶναι, τέλος πάντων βέβαιον, ὅτι διὰ τῆς μεθόδου τοῦ Κ. Φιλίππου, εὑρέθη τοῦ λοιποῦ τρόπος ν' ἀπαλλαχθῇ ἡ ἀνθρωπότης τοῦ μεγάλου δεινοῦ τῶν πυρκαϊῶν. Αὐτὴ ἡ Ἀγγλία ὑποφέρει καθ' ἕκαστον χρόνον ζημίαν, συμποσουμένην εἰς 2 ἑκατομμύρια (λ. σ. 160 ἑκατομ. δραχμῶν!) Ἐλπίζομεν, ὅτι τῆς θαυμασίας ταύτης ἀνακαλύψεως θέλουσι γίνει δοκιμαὶ καὶ ἐνταῦθα καὶ πρὸ πάντων εἰς Τουρκίαν.